

Lubomír STANČEK

Objavovanie ekumenizmu

LUBOMÍR STANČEK - Objavovanie ekumenizmu

OBJAVOVANIE EKUMENIZMU

Vydal
Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka
Spišská Kapitula – Spišské Podhradie
2003

NIHIL OBSTAT Spišská Kapitula 13.3. 2003
ThDr. Štefan Vitko, PhD.

IMPRIMI POTESŤ Bratislava 15.4. 2003
Č.84 /2003
P. ThLic. Stanislav ZONTÁK, CM
provinciálny superior

IMPRIMATUR Spišská Kapitula 4.4. 2003
Č.8 /2003
Mons. prof. ThDr. František Tondra
sídlný biskup spišský

© P. doc. ThDr. Dr. Ľubomír STANČEK, PhD.,
Jazyková úprava Mgr. Agnesa Buriková
Grafická úprava
ISBN 80-968909-7-2
EAN 9788096890972

ABSTRAKT

STANČEK Ľubomír: *Objavovanie ekumenizmu*: [Monografia]

Ľubomír Stanček – Univerzita Komenského v Bratislave. Cyrilometodská bohoslovecká fakulta. Teologický inštitút Spišská Kapitula – Spišské Podhradie. Katedra pastorálnej teológie, ekumenizmus, misiológia.

Svet rieši mnohé závažné skutočnosti. Medzi ne patrí aj postoj k otázkam vierovyznania. V Slovenskej republike je zaregistrovaných pätnásť cirkví a náboženských spoločností v súlade so zákonmi. Okrem nich svoju činnosť vyvíja viac ako dve desiatky iných neregistrovaných cirkví a spoločností. Týmto fenoménom sa už dnes musia kompetentní zaoberať, a rovnako sa čaká, že spoločnosť má byť informovaná o práci ekumenizmu. Dialóg, spolupráca, hľadanie najmä toho čo spája, si zasluhuje väčšiu pozornosť celej spoločnosti. Na prelome druhého a tretieho tisícročia nebolo by správne nezaoberať sa snahami ekumenizmu. Autor rozpracoval základné kritériá činnosti ekumenizmu tak vedeckého, ako aj spoločenského i náboženského. Práca poukazuje na úsilia ekumenickej činnosti, zvyrazňuje náhľady a činnosti, ktoré podľa spravodlivosti a pravdy majú napomôcť pri vzájomných stykoch. Neopomína význam dialógu a chce napomôcť pri príprave odborníkov, najmä kňazov, ale aj laikov. Ekumenizmus musí rešpektovať spravodlivosť, pravdu, svornosť a má viesť k spolupráci, bratskému duchu a jednote.

Práca chce napomôcť k starostlivosti o ekumenickú činnosť, poznávať rozdelenosť, prekážky a poukázať na konkrétne hodnoty ekumenickej činnosti.

Kľúčové slová

Ekuména, ekumenický dialóg a spolupráca, pojmy, práca s Bibliou, zásady ekumenizmu, dokumenty, jednota v Božom pláne, Európska integrácia, rada cirkví, úrady, liturgia, ktorá spája, katechéza, sekty a nejednota, rozličné roviny stykov, pápeži a ekumenizmus, postoje k východným kresťanom, praktický dialóg, stretávania sa, sviatosti, direktorium, Cirkvi na Slovensku, aktuálne problémy, svedectvá, ospravedlnenie, perspektívy, aktivity, roztržky, metodológia.

PREDHOVOR

Pravdou je, že ekumenické hnutie riskuje, že stratí mladých ľudí, ak nevyprodukuje víziu budúcnosti, tvrdí kardinál Walter Kasper, predseda Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov.

Občas počuť hlasy o kríze ekumenizmu. Môžeme však poukázať na skutočnosť, že do určitého stupňa je kríza v ekumenickom hnutí dôsledkom jeho úspechu. Dnes si uvedomujeme, že čím viac sa približujeme jeden k druhému, tým bolestnejšia je skúsenosť, že ešte stále nie sme v úplnom spoločenstve, čo vytvára istú nespokojnosť a frustráciu. Neopomínajme, že nová generácia veriacich a kňazov nežila počas Druhého vatikánskeho koncilu a nechápe, ako sa veci zmenili.

Zmeny môžeme zhrnúť do troch oblastí. Pred nami je významná úloha, povinnosť, musíme napomáhať ekumenickú formáciu a prijímanie výsledkov ekumenizmu. Výsledky ekumenického pokroku ešte neprenikli do srdca a duše našej Cirkvi, ale ani iných cirkví. Nasleduje úloha vyjasniť a obnoviť ekumenickú víziu. Potrebujeme nový ekumenický jazyk a impulz. Riskujeme, že stratíme celú generáciu mladých, ak nebudeme schopní dať im víziu. Nie na poslednom mieste je výzva k zosúladieniu dialógu a identity. V tejto súvislosti môžeme vidieť, aké sú problémy a výhody dokumentu *Dominus Iesus*, ktorý vyzdvihol otázku tejto identity. Musíme jasne zdôrazniť, že serióznym ekumenizmus je niečo úplne odlišné od náboženskej ľahostajnosti a relativizmu a má tendenciu pohybovať sa okolo najvyššieho spoločného menovateľa. Rím ponúka obraz situácie vzťahov medzi katolíckymi a inými kresťanskými vyznaniami. Súčasný stav s pravoslávím si vyžaduje nové stretnutia, rozhovory na všetkých úrovniach. Rovnako sa majú riešiť napätia so svetom luteránov v otázke sviatostí, ako aj napätia v oblasti spoločenstva s Anglikánskou cirkvou. Z tejto situácie vyplýva, že v budúcnosti niekoľkých rokoch musí ekumenizmus pokročiť vpred dvomi alebo aj tromi rýchlosťami. Na každej strane tí, ktorým skutočne ide o naplnenie slov Ježiša o jednote, musia sa vyhnúť dojemom „*divide et impera*“. Inak by sa zapojili do zlej taktiky ekumenizmu, keby sa vytvárali nové rozdelenia v iných cirkvách alebo vyznaniach, alebo ak by mali tendenciu k novým formám uniatizmu.

Keď sa niečo začína, zvlášť keď sa začína nové tisícročie, tým viac si uvedomujeme hodnoty, ktoré si musíme všimnúť, keď chceme splniť svoje poslanie, určenie, postavenie. Ekumenizmus – a to čo s ním súvisí – nie je len záležitosť hierarchie Cirkvi, prípadne iných denominácií, ale je to vec každého veriaceho človeka, teda i moja. Rozdrobenosť kresťanstva a jeho strnulosť je

v príkrom rozpore s Ježišovou modlitbou o jednotu Cirkvi a jeho zámerom zasiahnúť evanjeliom celý svet. Je zrejmé, že Rímskokatolícka cirkev aj napriek dynamickým zmenám, ktorými prešla najmä po Druhom vatikánskom koncile, potrebuje na ceste za jednotou pokračovať ďalej. Ekumenizmus je možný iba pod vedením Ducha Svätého, ktorý jediný môže súčasnú roztrieštenosť a strnulosť premeniť v jednotu, ktorá bude charakterizovaná rozmanitosťou života viery, ako aj službou Kristovho tela podľa zverených chariziem.

Ekumenizmus a objavenie lásky je ďalšia cesta, čo nás spája, ako aj Apoštolské vyznanie viery, modlitba Pána – Otče náš, krst a dnes aj iné. Hľadanie pravdy potrebuje nový zápal, nových ľudí, nové srdcia, „aby všetci boli jedno“ (Jn 17,21). Na laikov zvlášť pôsobí Ekumenický katechizmus, ktorý ukazuje smer k viditeľnej jednote, jednote pravdy, čiže spoločenstva viery. Písať takúto prácu je radosťou, keď predmetom je tak vznešený cieľ. Zároveň je to aj hľadanie teoretických východísk a hľadanie foriem aplikácie pre konkrétnu službu Cirkvi, akou je ekumenizmus. Jedná sa totiž o aktuálnu oblasť života aj z pohľadu viery na Slovensku. Práca o ekumenizme vyvoláva uvedomiť si situáciu, že aj dnes mnohí ešte trpia v rodine, susedstve, na pracovisku alebo v obci pre rozdielnosť pohľadov na učenie Ježiša Krista. Práca si zaiste nájde adresátov a pomôže iným zaangažovať sa do snáh ekumenizmu, prípadne k osobnému prijatiu jednoty medzi kresťanmi.

Európa, ktorá sa zjednocuje, musí čeliť dôležitým úlohám, čo si vyžaduje ešte horlivejšiu snahu o zmierenie medzi cirkvami.

Od roku 1989, keď európsky svetadiel prekonal politickú krízu, otvorila sa nová etapa vo vzťahoch medzi cirkvami Východu a Západu. Skutočnosť, že cirkvi v tom istom období prežívali rôzne dejiny, viedla na oboch stranách k veľkej neznalosti, nepochopeniu a nedôvere. Európske cirkvi sú si vedomé, že majú novú zodpovednosť vzhľadom na aktuálne problémy, akými sú: spoločenský život zahŕňajúci rôznorodosť kultúr, národov a náboženstiev, osobitne stretnutie s islamom; zmysel života; stretnutie s novými skupinami a náboženskými hnutiami, ktoré vznikajú mimo cirkví; vzájomná výmena medzi svetovými náboženstvami; dôležité problémy týkajúce sa ľudských práv v dôsledku genetických objavov, ako je klonovanie, až po nové problémy súvisiace s podstatou rodinného zväzku, životným prostredím a pod.

Rok 2004 sa má stať významným medzníkom v budovaní Európskej únie. Táto skutočnosť si vyžaduje, aby boli cirkvi bdelé, najmä pokiaľ ide o etiku a kultúru. Cirkvi sa musia postarať o to, aby vznik Európskej únie priniesol perspektívu vyváženej komunikácie i s ostatnými svetadielmi na zemeguli. Týmto veľkým výzvam môžu európske cirkvi čeliť len spoločne.

ZOZNAM SKRATIEK

1) Skratky dokumentov Druhého vatikánskeho koncilu

a) konštitúcie

- DV vieroučná konštitúcia *Dei Verbum* o Božom zjavení
GS pastorálna konštitúcia *Gaudium et spes* o Cirkvi v súčasnom svete
LG vieroučná konštitúcia *Lumen gentium* o Cirkvi
SC konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*

b) dekréty

- ChD dekrét *Christus Dominus* o pastoračnej službe biskupov
PO dekrét *Presbyterorum ordinis* o kňazskom účinkovaní a živote
OT dekrét *Optatam totius* o kňazskej výchove
OE dekrét *Orientalium Ecclesiarum* o katolíckych východných cirkvách
UR dekrét *Unitatis redintegratio* o ekumenizme

c) deklarácie

- DH deklarácia *Dignitatis humanae* o náboženskej slobode
GE deklarácia *Gravissimum educationis* o kresťanskej výchove
NE deklarácia *Nostra aetate* o postoji Cirkvi k nekresťanským náboženstvám

2) Skratky cirkevných dokumentov

- PIT encyklika Jána XXIII. *Pacem in terris*
EN apoštolská exhortácia Pavla VI. *Evangelii nuntiandi*
NMI apoštolský list Jána Pavla II. *Novo millennio ineunte*
RM encyklika Jána Pavla II. *Redemptoris missio*
UUS encyklika Jána Pavla II. *O ekumenickom úsilí*
CA encyklika Jána Pavla II. *Centesimus annus*
RN encyklika Leva XIII. *Rerum novarum*

3) Skratky časopisov a iné

AAS	Acta Apostolicae Sedis
atď.	a tak ďalej
CN	cirkevné nakladateľstvo
čl.	článok
ČSFR	Československá federatívna republika
DirE	Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme
DVK	Druhý vatikánsky koncil
ED	Ekumenické direktórium
ER	Európska rada cirkví
ERCSR	Európska rada cirkví v Československu
FIVET	fertilization in vitro and embryo transfer – oplodnenie v skúmavke a následný prenos embrya
Flp	List Filipanom
Gal	List Galat'anom
Gn	Kniha Genezis
gr.	grécky
Hebr	List Hebrejom
Iz	Kniha proroka Izaiáša
Jn	Evanjelium podľa Jána
kán.	kánon
KKC	Katechizmus Katolíckej cirkvi
CIC	Kódex kánonického práva
2 Kor	Druhý list Korint'anom
1Kr	Prvá kniha kráľov
Lk	Evanjelium podľa Lukáša
Mk	Evanjelium podľa Marka
Mt	Evanjelium podľa Matúša
napr.	napríklad
OSN	Organizácia spojených národov
porov.	porovnaj
1 Pt	Prvý Petrov list
resp.	respektíve
Rim	List Rimanom
s.	strana
Sk	Kniha Skutky apoštolov
Sof	Kniha proroka Sofoniáša
1 Sol	Prvý list Solúnčanom

SR	Slovenská republika
SSV	Spolok sv. Vojtecha
SÚCM	Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme
t. j.	to jest
tzv.	takzvaný
UFO	mimozemské civilizácie
Zjv	Zjavenie apoštola Jána

SLOVNÍK TERMÍNOV

Ekumenizmus

Je úsilie o zjednotenie všetkých kresťanov, a to tak jednotlivcov, ako aj pospolitosti. Jeho dušou je vnútorné obrátenie (ekumenizmus duchovný). O katolíckej pravde sa nediskutuje, ale uznáva sa, že vina za rozkol bola neraz na oboch stranách. Na rozkole dnešnej oddelení bratia nemajú podiel. Mocou sviatosti krstu sú údmi Krista, nie sú bez prvkov a darov, ktorými sa buduje Cirkev. Katolícki veriaci modlitbou, slovom a činmi majú účasť na ekumenizme. Treba uvážiť, čo je nutné v samej Cirkvi zreformovať, napraviť, vhodne prispôbiť. Aj tu je zásada: v nevyhnutnostiach jednota, v nie nutných liturgických, disciplinárnych veciach, ba aj v teologickom spracovaní zjavenia sloboda, vo všetkom láska. (Porov.: *Malý teologický lexikón*. Bratislava : 1977, s. 133-134.)

Ekumenické hnutie

Hnutie, ktoré rozvíja spoločenstvo medzi rôznymi kresťanskými tradíciami. Jeho cieľom je znovunastolenie jednoty medzi kresťanmi. Samotné hnutie je Božou milosťou, ktorú Otec daroval ako odpoveď na Ježišovu modlitbu a na prosebné modlitby Cirkvi, inšpirované Duchom Svätým. (Porov.: *DirE 22.*)

Praktiky ekumenizmu

Preskúmanie učenia a dejín odlúčených bratov, súkromné a verejné modlitby, stretnutia a dialóg bez polemických narážok. Aj katolícka náuka má byť vyložená jasne a bez falošného ireneizmu, s láskou ku pravde a má si všímať vlastné reči. Neklásť zbytočné ťarchy! Treba rátať s nemalými ťažkosťami. (Porov.: *Malý teologický lexikón*. Bratislava : 1977, s. 134.)

Ekumenické koncily

Jedná sa o všeobecné cirkevné snemy. Ide o porady predstaviteľov cirkví. Konali sa od sv. Petra. Nadovšetko bola dôležitá schôdzka apoštolov v Jeruzaleme (r. 50). Podľa Rímskokatolíckej cirkvi bolo 21 všeobecných cirkevných snemov. (Porov.: *Malý teologický lexikón*. Bratislava : 1977, s. 134.)

Druhý vatikánsky koncil

Konal sa od 11. októbra 1962 do 8. decembra 1965 v Ríme – Vatikáne. Na jeho otvorení sa zúčastnilo 2894 biskupov, na zakončení 2392. Koncil bol

rozdelený na štyri sesie. Na všetkých sesiách bolo 168 valných zhromaždení. Druhý vatikánsky koncil uložil svoje učenie do 16 dokumentov, z ktorých sú štyri konštitúcie, deväť dekrétov a tri deklarácie. Konciloví otcovia si vypočuli 147 úvodných relácií a v rámci diskusií odznelo 2212 prejavov. Písomných poznámok a pripomienok bolo 4361. Koncil začal Ján XXIII. a po jeho smrti ho ukončil Pavol VI.. Na koncile sa zúčastnilo okrem koncilových otcov 460 odborníkov. Laických účastníkov bolo 42 a boli tam aj rehoľné sestry. Na koncile bolo 104 nekatolíckych pozorovateľov. (Porov.: POLČIN, S.: *Dokumenty I.* 1968.)

Encyklika

(gr. en-vnútri, dovnútra; kyklos-okruh, kolo, dokola) je zvyčajný názov pápežských okružných listov adresovaných biskupom a cez nich Katolíckej cirkvi na celom svete. Od pápeža Jána XXIII. aj kňazom, veriacim a všetkým ľuďom dobrej vôle.

0 ÚVOD

Druhý vatikánsky koncil zveril Katolíckej cirkvi neodvolateľne cestu ekumenizmu, to znamená počúvať Svätého Ducha, ktorý národy učí obozretne vykladať znamenia doby. Toto je podnet, ktorý som si pri písaní práce bral k srdcu. Uvedomujem si novú ekumenickú éru, v ktorej konštatujem skutočné, aj keď nedokonalé spoločenstvo.

Spoločné vyhlásenie k náuke ospravedlnenia je konkrétnym znamením novej situácie znovuobjaveného bratstva. Dokument podpísaný v Augsburgu 31. októbra 1999 prekonal niektoré problémy súvisiace so spoluprácou človeka na spásu, ktoré pre vzájomné nedorozumenia vznikli na začiatku reformácie Martina Luthera.

Má sa nám stať vlastným, aby sme znovunastolili toto bratstvo v budúcnosti a mohli tak napomôcť k spoločnej spiritualite, ktorá nám na našej púti pomôže dospieť k úplnému spoločenstvu. Prácou chcem napomôcť zbližovaniu katolíkov a pravoslávnych veriacich najmä prostredníctvom ekumenických projektov ako znamenia „nezištnej lásky a cesty zmierenia“ medzi sesterskými cirkvami a poukázať na nové možnosti jednoty, pokoja a lásky i s bratmi protestantských cirkví. Nechcime takú ekuménu, v ktorej sa partneri nerešpektujú. Pretože cirkev si uvedomuje, že má Božie poverenie, ale zároveň sama seba nezbožšťuje. Úsilie o jednotu cirkvi a jej vplyv na verejnosť je v službách tohto poverenia. Dôležitou úlohou kresťanov je svedectvo o kresťanskej jednote v globalizujúcom sa svete.

Je správne, že zmeny, ktoré prebehli svetom a cirkvami za posledné desaťročie, zachytáva nový Ekumenický slovník, ktorý vydala Svetová rada cirkví v Ženeve. „Ekonomická globalizácia“, „etnický konflikt“, „dialóg pentekostálnych a reformovaných cirkví“, či „vzťahy pravoslávnych a baptistov“, to sú len niektoré z nových hesiel v 1300-stranovom diele. Prvé vydanie slovníka vyšlo v roku 1991. Vývoj v ekumenizme ukazuje, že je potrebné spracovať aj týmto spôsobom na vedeckom poli ekumenizmu. Rovnako svoju úlohu má zohrať internet.

1. Fenomén ekumenizmu

Úvod¹

Treba veľmi dôsledne brať Ježišove slová „Aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás jedno, aby svet uveril, že si ma ty poslal“ (*Jn 17,21*). Toto je výzva nášho Pána, ktorou sa treba veľmi vážne zaoberať v súčasnej dobe roztrieštenosti na rôznych poliach ľudskej existencie. Táto nejednota na poli náboženskom sa najviac ukazuje ako protivíaca sa vôli Kristovej, pohoršujúca pre svet a neprosievajúca presvätej veci hlásania evanjelia (*porov. UR 1*).

Naša doba zaznamenáva pozoruhodný pohyb na poli ekumenizmu medzi kresťanskými cirkvami. Dochádza k nadväzovaniu kontaktov a rozhovorov o kľúčových otázkach viery a kresťanského života. Ekumenické myšlienky a snahy vznikli už dávno, no teraz dostávajú jasnejšiu podobu.

Pokúsim sa priblížiť definíciu pojmu ekumenizmus, ako ho chápe Katolícka cirkev, poukázať na spoločnú prácu s Bibliou a liturgické texty, ktoré sa používajú pri spoločných ekumenických bohoslužbách. Aby bol ekumenizmus účinný, musí sa vykonávať podľa určitých noriem. Aj tieto normy sa pokúsim vo svojej práci priblížiť. Budem sa opierať predovšetkým o učenie Magistéria v cirkevných dokumentoch, počnúc Druhým vatikánskym koncilom, no taktiež použijem niektoré názory súčasných teológov.

Cieľom je teoretické hovorenie o ekumenizme, ale i poukázanie na potrebu dialógu a skutočného obrátenia, ktoré sú nevyhnutným predpokladom k vytváraniu čoraz väčšej jednoty a rastu Kristovho mystického tela. Veď „Ako možno očakávať, že inoverci vstúpia do Cirkvi, keď vidia neláskavé vzájomné správanie tých, čo o sebe tvrdia, že sú nasledovníkmi Krista?“²

1.1 Ekuména

Ekumenické hnutie je Božia milosť, ktorú Otec daroval ako odpoveď na Ježišovu modlitbu (*porov. Jn 17,21*) a na prosebné modlitby Cirkvi, inšpirované Duchom Svätým.

¹ Porov.: BALOGA, M.: *Semestrálna práca*. Spišská Kapitula : 2002.

² ESCRIVÁ, J.: *Brázda*. Trnava : SSV, 1996, s. 196.

„Pod „ekumenickým hnutím“ sa rozumejú diela a podujatia, ktoré vznikajú podľa rozličných potrieb Cirkvi a časových okolností a zameriavajú sa na jednotu kresťanov“ (UR 4). Ekumenizmus nie je len nejaká nadstavba k tradičným činnostiam Cirkvi, ale naopak, je jeho organickou súčasťou. Preto Cirkev má byť ním celkom preniknutá, aby z neho vyrástla do svojej plnosti (porov. UUS 20).

Počnúc Druhým vatikánskym koncilom katolíci nevidia ekumenizmus v návrate nekatolíkov do Katolíckej cirkvi, ale v trpezlivej námahe kresťanov na ceste za Kristom. Je to námaha sprevádzaná toleranciou voči iným spoločenstvám. Napĺňa sa dialógom o tom, čo nás zjednocuje, ale taktiež o tom, čo je predmetom sporov.³ „Na tomto hnutí za jednotu, ktoré sa menuje ekumenickým hnutím, sa zúčastňujú tí, čo vzývajú trojjediného Boha a uznávajú Ježiša za Pána a Spasiteľa, a to nielen jednotlivci ako takí, ale aj združenia v spoločenstvách, v ktorých počúvali evanjelium a ktoré títo jednotlivci nazývajú Cirkvou svojou a Božou“ (UR 1).

Práve tí, ktorí sú pokrstení na meno Kristovo, sú tým povolaní, aby sa angažovali v úsilí o jednotu (porov. UR 5). Kde sa vôbec ekumenicky nepracuje, majú sa katolíci pokúsiť túto prácu podnieť. Kde ekumenická práca naráža na odpor alebo prekážky na základe sektárskych postojov, alebo aktivít, ktoré medzi tými – čo vyznávajú meno Kristovo, vedú k ešte väčším roztržkám – majú byť katolíci trpezliví a vytrvalí.⁴

Dnešné úsilie o jednotu si vynútili mnohé historické udalosti, ktoré rozštiepili Cirkev. Už od počiatku v nej boli mnohé roztržky a v neskorších storočiach skrsli ešte väčšie nezhody, pričom sa oddelili nemalé spoločenstvá. Často to bolo pre chyby oboch strán (porov. UR 3). Dnes sa toto rozdelenie pociťuje ako veľká bolesť celého kresťanského sveta. V dnešnom svete liberalizmu, ateizmu a náboženskej ľahostajnosti, predstavujúcich pre vieru veľké nebezpečenstvo, sa ekumenizmus ukazuje ako mohutné hnutie zbližovania kresťanov, ktoré je nevyhnutné. Práve ním sa získava vierohodnosť náboženstiev a ľahšie možno čeliť civilizačným a sekularizačným problémom.⁵ Dnes oveľa nástojčivejšie pociťujeme slová apoštola Pavla „...všetci ste jedno v Kristu Ježišovi“ (Gal 3,28). Taktiež pripomína, že „Jeden je Pán, jedna viera, jeden krst“ (Ef 4,5).

Je však potrebné s pokorou uznať, že dovŕšenie ekumenizmu – úplnej jednoty – nie je v našich silách. Boží ľud má podľa Kristovej vôle vzrastať pôsobením Ducha Svätého prostredníctvom verného ohlasovania evanjelia, vysluhovania

³ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus v pastorácii*. In: *Studia theologica scepusiensia* Nr.2. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 1998, s. 184.

⁴ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠTĀANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. Trnava : SSV, 1994, s. 22.

⁵ Porov. KONEČNÝ, A.: *Liturgia a ekumenizmus*. In: *Studia theologica scepusiensia* Nr.2. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 1998, s. 199.

sviatostí a láskavého vedenia nástupcov apoštolov. Boží Duch uskutočňuje spoločenstvo svojho ľudu v jednote: vo vyznávaní jednej viery, v spoločnom uctievaní Boha a v bratskej svornosti Božej rodiny.⁶ Avšak Duch Boží na toto nádherné dielo svojej milosti potrebuje nás ľudí. „Duch... vzbudzuje vo všetkých Kristových učeníkoch túžbu a činnosť za pokojné zjednotenie všetkých v jedinom stáde pod jedným pastierom“ (LG 15).

V snahách ekumenizmu ide teda o jednotu, ktorej zvrchovaným vzorom a základom je jednota v Trojici osôb jediného Boha Otca i Syna v Duchu Svätom (porov. UR 2). Táto tak prepotrebná jednota sa uskutoční vtedy, keď budú mať všetci účasť na plnosti prostriedkov spásy, ktoré Kristus zveril svojej Cirkvi (porov. UUS 86). Táto plnosť pretrváva v Katolíckej cirkvi.

1.2 Ekumenický dialóg

„Ekumenizmu prospieva vzájomné poznávanie.“⁷ Do ekumenického snaženia nevyhnutne patrí „dialóg“, pri ktorom sa dôkladne vyloží učenie tej ktorej cirkvi. A to jasne aj s jeho charakteristickými črtami, aby si všetci mohli nadobudnúť pravdivé a nestranné poznanie (porov. UR 4). Je to metóda ekumenizmu, ktorá sa má použiť na ceste k plnému spoločenstvu. Má to byť „dialóg pravdy, živý a podporovaný dialógom lásky“ (UUS 60). Ekumenický dialóg vyžaduje vedieť vypočuť a odpovedať, snažiť sa pochopiť a vedieť pochopiť. To znamená byť pripravený klásť otázky a byť schopný otázky prijímať.

Základom dialógu je vzájomnosť a angažovanosť a tiež vedomie, že účastníci sú rovnocennými partnermi. Je nevyhnutnou pomocou pri definovaní prvkov viery a praxe, ktoré sú spoločné a v ktorých sa odlišujú. Všetky metódy, ktoré sa používajú v ekumenickom úsilí Cirkvi, musia napomáhať vedeniu dialógu. Treba zavrhnúť všetko, čo by bolo tomu na prekážku (porov. UR 11).

Účastníci dialógu musia byť pripravení, že budú vysvetľovať a modifikovať svoje osobné názory a spôsoby života vedení autentickou láskou k pravde. Pre úspešné vedenie dialógu je nevyhnutné, aby obe strany u svojich partnerov predpokladali „vôľu na zmierenie a na zjednotenie v pravde“ (UUS 29). Pri dialógu sa nevyhnutne stretávame s problémom rôznych formulácií, ktoré sa používajú v učeniach jednotlivých cirkví a cirkevných spoločenstiev, čo má celý rad dôsledkov pre ekumenické úsilie. Dnes je potrebné, aby sa našli formulácie, ktoré by zachytávali celú skutočnosť, umožnili nám prekonať ich čiastkové chápanie a vylúčili ich chybné výklady (porov. UUS 38). Dialóg nakoniec stavia

⁶ Porov.: KONEČNÝ, A.: *Liturgia a ekumenizmus*. In: *Studia theologica scepusiensia* Nr.2. 1998, s. 2.

⁷ STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 2002, s. 20.

zúčastnené strany pred skutočné odlišnosti, ktoré sa týkajú viery. Predovšetkým k nim je potrebné pristupovať duchom bratskej lásky (porov. UUS 39).

„Dialóg sa nemôže rozvíjať len po horizontálnej línii, nemôže sa obmedzovať len na stretnutia, výmenu názorov, alebo dokonca iba darov, ktoré sú vlastné jednotlivým spoločenstvám. Musí mať tiež, a predovšetkým, vertikálny rozmer smerujúci k Vykupiteľovi sveta a Pánovi dejín, ktorý je našim zmierením“ (UUS 35). Tento dialóg treba tiež chápať ako spytovanie svedomia. Totiž po toľkých hriechoch, ktoré zapríčinili rozkol, je jednota možná len vtedy, ak si budeme pokorne vedomí, že sme sa previnili proti jednote a nadobudneme presvedčenie o potrebe svojho obrátenia (porov. UUS 34).

Pomocou dialógu, ktorého predmetom môže byť široké spektrum otázok týkajúcich sa učenia a pokrývajúce istý časový úsek, alebo jedna prostá otázka zameraná na presne ohraničený čas, to môže byť pastoračný či misijný problém, kde cirkvi môžu nájsť spoločnú platformu na eliminovanie konfliktov medzi sebou, a tak napomôcť vzájomnú spoluprácu a spoločné svedectvo.⁸

Už dnes je vidieť ovocie tohto tak potrebného dialógu. Napríklad kresťania jednej konfesie už nepovažujú druhých za nepriateľov, ale vidia v nich bratov. Toto uznanie bratstva nie je len nejaký prejav liberálneho filantropizmu, ale „korení v uznaní jedného krstu a z toho plynúcej požiadavky, aby Boh bol oslávený vo svojom stvorení“ (UUS 42). Taktiež viditeľným ovocím teologického dialógu je vzrast spolupatričnosti. Kresťania si uvedomili spoločné prvky viery, a to upevnilo dôkladné zasadenie sa za plnú jednotu (porov. UUS 49).

1.3 Spoločná práca s Bibliou

Vzťahy medzi kresťanmi, ako sú vzájomné poznanie, spoločná modlitba a dialóg, predpokladajú a vyžadujú praktickú spoluprácu (porov. UUS 48). Je veľa foriem ekumenickej spolupráce, ktoré sú založené na tomto spojení života a duchovných darov.⁹ Úcta k Svätému písmu je teda základným putom zjednocujúcim kresťanov a toto puto existuje aj vtedy, keď medzi cirkvami a cirkevnými spoločenstvami, do ktorých patria, nie je vzájomná zhoda.¹⁰

Naši bratia a sestry z iných cirkví a cirkevných spoločenstiev majú hlbokú úctu a lásku voči Svätému písmu. Božie slovo, jedno a to isté pre všetkých kresťanov, bude preto čoraz viac posilňovať cestu jednoty.

⁸ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. 1994, s. 123 - 124.

⁹ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. 1994, s. 114.

¹⁰ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. 1994, s. 127.

Čítaním Božieho slova spoločne posilní toto puto a otvorí ich Božiemu zjednocujúcemu pôsobeniu a umocní spoločné svedectvo vyjadrené v spásnom Božom slove, ktoré dávajú svetu. Podmienkou počúvania slova je vydávanie a rozširovanie adekvátnych vydaní Biblie. Dnes existujú mnohé ekumenické preklady Biblie. Túto formu spolupráce s Bibliou považuje Druhý vatikánsky koncil za veľmi dôležitú formu služby a spoločného svedectva Cirkvi a pre svet.¹¹

1.4 Spoločné liturgické texty

Ďalšou formou, ktorá môže dať svedectvo, sú spoločné liturgické texty, ktoré by boli určené na pravidelné používanie všetkými cirkvami a cirkevnými spoločenstvami, najmä pri ich spoločnej modlitbe – pri ekumenických stretnutiach.¹² Je významným príspevkom k jednote všetkých, ktorí veria v Krista, lebo je „prvým a nevyhnutným prameňom, z ktorého majú veriaci čerpať skutočne kresťanského ducha“ (SC 14).

Duch jednoty sa má vyjadriť v „spoločnej modlitbe, bohoslužbe, hlásaní slova a biblickej katechéze.“¹³ Najmä spoločná modlitba je veľmi dôležitá, lebo tam „je Kristus ozaj prítomný; modlí sa „v nás“, „s nami“ a „za nás““ (UUS 22).

V tomto smere už boli urobené niektoré významné kroky k zblíženiu. „Je dôvodom radosti spomenúť si, že katolícki kňazi môžu v určitých ojedinelých prípadoch vysluhovať sviatosť Eucharistie, pokánia a pomazania chorých iným kresťanom, ktorí síce ešte nie sú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou, ale si túžobne želajú prijatie sviatosti, prosia o ne a vyznávajú vieru, akú vyznáva v týchto sviatosťiach Katolícka cirkev. Opačne zas v určitých prípadoch za zvláštnych okolností môžu sa i katolíci obrátiť o prijatie týchto sviatostí na duchovných tých cirkví, kde sa platne vysluhujú“ (UUS 46).

K praktickým prostriedkom zblížovania sa patria spoločné liturgické slávenia. Sú to napríklad:

- ekumenická bohoslužba za jednotu kresťanov v januári
- pôstna bohoslužba slova o utrpení Pána, napr. na Veľký piatok
- liturgická oslava svätcov národa, napr. sv. Cyrila a Metoda
- d'akovná bohoslužba slova za úrodu
- adventná bohoslužba slova

¹¹ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*, 1994, s. 128.

¹² Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*, 1994, s. 131.

¹³ DRÁB, P.: *Ekumenizmus v pastorácii*. In: *Studia theologica scepusiensia* Nr.2., 1998, s. 186.

- spoločná modlitba za zomrelých, účasť na pohreboch
- modlitba spoločenstva za nemocného v inom kresťanskom spoločenstve a pod.¹⁴

1.5 Ekumenická metodológia

Je predovšetkým úlohou biskupov a ich konferencií napomáhať jednotu kresťanov a „podľa rozličných potrieb alebo situácií vydávať praktické normy so zreteľom na predpisy, vynesené najvyššou cirkevnou vrchnosťou“ (KKP kán. 755 § 2).

V ekumenizme je predovšetkým potrebné rešpektovať slobodu každého človeka aj v oblasti náboženskej. To však predpokladá opravdivo žiť svoju vieru. „Katolícki veriaci musia sami úprimne a pozorne uvažovať o tom, čo treba obnoviť a podniknúť vo vlastnej katolíckej rodine, aby svojím životom vydávala vernejšie a jasnejšie svedectvo o učení a ustanoveniach, ktoré prostredníctvom apoštolov predložil Kristus“ (UR 4). Každý katolík jednotlivo, ale i všetci spoločne sa majú usilovať o to, aby dosiahli čím väčšiu plnosť kresťanskej dokonalosti. Taktiež majú mať na zreteli, že Cirkev, nosiac na svojom tele uponiženie a zomieranie Kristovo, sa má neustále obnovovať a očisťovať, kým si ju sám Kristus pripraví v plnej sláve, bez škvrny a vrásky (porov. UR 4).

Koncil nám pripomína, že „pravý ekumenizmus nejestvuje bez vnútorného obrátenia. Lebo túžba po jednote sa rodí a dozrieva v obnovennej myslí, v sebazapieraní a vďaka veľkodušným prejavom lásky“ (UR 7). Na túto skutočnosť vnútorného obrátenia majú pamätať všetci veriaci. Je nevyhnutné sa čím pevnejšie pripútať k evanjeliu a dôsledne podľa neho žiť. „Lebo čím užšie budú spojení s Otcom, Slovom a Duchom Svätým, tým ľahšie a dôvernejšie budú môcť prehľbovať vzájomné bratské vzťahy“ (UR 7).

Popri čoraz dôslednejšom prežívaní svojej viery sa musí rešpektovať viera každého iného človeka. Tých, čo sa v súčasnosti rodia v spoločenstvách, ktoré vznikli z rozštiepení Cirkvi, nemožno obviňovať z hriechu oddelenia a Katolícka cirkev ich objíma s bratskou úctou a láskou. Oni sú v krste včlenení do Krista, sú ospravedlnení z viery a plným právom im prislúcha pomenovanie kresťan. Tiež mnohé prvky posväcovania a pravdy jestvujú aj mimo viditeľných hraníc Katolíckej cirkvi. Duch Boží používa tieto cirkvi a cirkevné spoločenstvá ako prostriedky spásy. Všetky dobrá, ktoré sa v nich nachádzajú, dostali od Krista a vedú k nemu a ku katolíckej jednote (porov. KKC 818-819). Teda „je potrebné, aby katolíci s radosťou uznávali a vážili si naozajstné kresťanské hodnoty

¹⁴ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus v pastorácii*. In: *Studia theologica scepusiensia* Nr.2., 1998, s. 187.

pramieniace v spoločnom dedičstve, ktoré sa nachádzajú u našich oddelených bratov“ (UR 4). Aj tam pôsobí Duch Svätý a čokoľvek sa tam uskutočňuje jeho milosťou, je na povzbudenie všetkých kresťanov (porov. UR 4).

V ekumenických snahách sa nikdy nesmie porušovať Ježišov príkaz lásky: „Milovať budeš Pána ... svojho blížneho...“ (Mt 22,37-39). V závere jeho Veľkňazskej modlitby čítame: „...aby láska, ktorou ma miluješ, bola v nich a aby som v nich bol ja“ (Jn 17,26). Toto je Ježišova prosba, no zároveň výzva i príkaz. Práve v úsilí o jednotu je láska tak veľmi potrebná. „Začiatkom i základom úspešného dialógu je láska.“¹⁵ Katolícki teológovia, verní učeniu Cirkvi, pri vedení ekumenického dialógu majú postupovať s kresťanskou láskou a poníženosťou, a tak vytrvalo hľadať pravdu (porov. UR 11). Tiež ostatné kresťanské cirkvi, najmä na východe, kladú dôraz na zachovanie bratských vzťahov vo viere a láske (porov. UR 14).

Dominantným motívom ekumenizmu nech je pravý cieľ Cirkvi: oslava Boha a spása nesmrteľných duší. Všetci nasledovníci Krista túžia po jednej viditeľnej Cirkvi Božej, všeobecnej a poslanej do celého sveta, aby sa svet skrze evanjelium spasil na slávu Božiu (porov. UR 1). Všetci kresťania majú spoločne oslavovať trojjediného Boha, vteleného Božieho Syna a vydávať svedectvo o nádeji, ktorá nesklame (porov. UR 12).

Cirkev si uvedomuje, že sväté predsavzatie obnoviť jednotu všetkých kresťanov v jedinej Cirkvi je nad ľudské sily. Preto všetku svoju nádej vkladá do „modlitby Kristovej za Cirkev, do lásky Otcovej voči nám a do sily Ducha Svätého“ (UR 24). Dôležité je uvedomiť si, že ak budeme mať úprimnú vôľu nasledovať Krista, Duch Svätý si nájde spôsob, ako nám prostredníctvom svojej milosti pomôže k jednote (porov. UUS 84). Práve on je základom jednoty Cirkvi, prebýva vo veriacich, naplňa i vedie celú Cirkev. Tak úzko spája všetkých v Kristovi.¹⁶ S perspektívou do tretieho tisícročia Cirkev prosí tohto Ducha o milosť pri posilnení jej jednoty a dovedeníu k plnému spoločenstvu so všetkými kresťanmi (porov. UUS 102).

Právo na náboženskú slobodu sa musí rešpektovať, lebo patrí medzi prirodzené práva ľudskej osoby. Nemá sa na osobu robiť žiaden nátlak zo strany politickej či cirkevnej moci (porov. KKC 2108). Je taktiež dôležité vylúčiť nátlak zo strany všetkých kresťanských cirkví. Lepšie veci poslúžime, ak nekatolícku stránku povzbudíme k dôslednejšiemu prežívaniu viery v jej cirkvi. Zo strany Katolíckej cirkvi sa teda nemá ani navrhovať nekatolíkom prestup na katolícku vieru. Treba len vyhovieť, ak o to sami požiadajú.¹⁷ Ani tu nemožno zabudnúť na rešpektovanie svedomia každého človeka. „Nikomu nikdy nie je dovolené pod

¹⁵ Porov.: KONEČNÝ, A.: *Liturgia a ekumenizmus*. In: *Studia theologica scepusiensia* Nr.2., 1998, s. 194.

¹⁶ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*, 1994, s. 11.

¹⁷ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus v pastorácii*. In: *Studia theologica scepusiensia* Nr.2, 1998, s. 191.

nátlakom privádzať ľudí, aby prijali katolícku vieru proti svojmu svedomiu“ (KKP kán. 748 § 2).

Na to, čo je potrebné urobiť, aby sme primerane odpovedali na výzvu zjednotenia, nám Katechizmus Katolíckej cirkvi podáva akýsi návod či radu, čo treba urobiť.

„Vyžaduje sa:

- ustavičná obnova Cirkvi vo väčšej vernosti svojmu povolaniu. Táto obnova je hybnou silou smerovania k jednote;
 - obrátenie srdca, aby sa veriaci v Kristovi snažili čím bezúhonnejšie žiť podľa evanjelia, lebo nevernosť údov Kristovmu daru je príčinou rozdelení;
 - spoločná modlitba, lebo obrátenie srdca a svätosť života spolu so súkromnými a verejnými modlitbami za jednotu kresťanov treba pokladať za dušu celého ekumenického hnutia a právom ich možno nazvať duchovným ekumenizmom;
 - vzájomné bratské poznávanie;
 - ekumenická formácia veriacich a najmä kňazov;
 - dialóg medzi teológmi a stretnutia kresťanov rôznych cirkví a spoločentiev;
 - spolupráca medzi kresťanmi v rozličných oblastiach služby ľuďom“ (KKC 821).
- Zásady ekumenizmu by sa dali zhrnúť: „V nevyhnutnostiach jednota, v nie nutných liturgických, disciplinárnych veciach, ba aj v teologickom spracovaní zjavenia sloboda, vo všetkom láska.“¹⁸

Záver

Cirkev je jedna – má jedného Pána, vyznáva jednu vieru, rodí sa z jedného krstu, tvorí len jedno telo oživované jedným Duchom Svätým k jedinej nádeji (porov. Ef 4,3-5) naplnením, ktorej budú prekonané všetky rozdelenia (porov. KKC 866).

Katolícka cirkev si uvedomuje a pociťuje potrebu obnoviť stratenú jednotu, ktorá bola narušená v priebehu minulých období.

Dosiahnutie jednoty kresťanov nie je v ľudských silách. Je to dielo jediného Boha Otca, Syna a Ducha Svätého, ktorého nástrojom máme byť práve my. Najbezpečnejšou cestou pre ekumenizmus je nepochybne cesta modlitby vedúca k dialógu a bratskému spolunažívaniu. Práve tu platí oveľa viac ako kdekoľvek inde, že ak sa budeme približovať k nášmu spoločnému zdroju – ku Kristovi, spojíme sa i navzájom.

¹⁸ STANČEK, E., BURIKOVÁ, A.: *Fenomén ekumenizmu*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtáššáka, 2002, s. 12.

Taktiež musíme veriť, že „ak Boh dopustil rozdelenie kresťanov, istotne je to pre nejaké nové dobro.“¹⁹ Avšak tým si nemožno ospravedlňovať svoje chyby, ale treba rázne pracovať na skutočnej obnove života podľa evanjelia, „aby všetci jedno boli“ (*Jn 17,21*).

2. Katolícke zásady ekumenizmu

Úvod²⁰

Ekumenizmus možno definovať takto: Ekumenické hnutie je Božia milosť, ktorú Otec daroval ako odpoveď na Ježišovu modlitbu (*porov. Jn 17,24*) a na prosebné modlitby Cirkvi inšpirované Duchom Svätým (*porov. Rim 8,26n*). Ekumenizmus je v súčasnej Cirkvi veľmi aktuálna a rozšírená téma. Ved' za posledných 40 rokov, teda od Druhého vatikánskeho koncilu, sa urobilo v tejto oblasti viac ako takmer za celé tisícročie predtým. Ekumenické hnutie nás pozýva k nádeji, že sa splní Ježišova modlitba vyjadrená v predvečer jeho smrti, aby ním založená Cirkev dospela k úplnej a viditeľnej jednote viery a života, samozrejme, pri zachovaní rozmanitosti vyplývajúcej z rôznych darov Ducha Svätého.

2.1 Katolícke zásady ekumenizmu

Cirkev je jedna – má jedného Pána, vyznáva jednu vieru, rodí sa z jedného krstu, tvorí len jedno telo oživované jedným Duchom Svätým k jedinej nádeji (*porov. Ef 4, 3-5*), naplnením ktorej budú prekonané všetky rozdelenia (*porov. KKC 866*). V skutočnosti však v tejto jednej a jedinej Božej cirkvi už od samého začiatku vznikali roztržky, neskôr väčšie spory, a nemalé skupiny sa odlúčili od plného spoločenstva Katolíckej cirkvi. Origenes to vyjadril takto: „Kde je hriech, tam je rozdelenie, tam sú schizmy, tam sú bludy, tam sú spory. Kde však vládne čnosť, tam je jednota, tam je vzájomnosť, ktorá pôsobí, že všetci veriaci sú jedno srdce a jedna duša“ (*porov. KKC 817*).

O dar jednoty pre svoju Cirkev prosil Otca sám Ježiš Kristus: „Aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás jedno, aby svet uveril, že si ma ty poslal“ (*Jn 17,21*). Túžba po obnovení jednoty všetkých kresťanov je teda Kristov dar a výzva Ducha Svätého.

¹⁹ Porov.: KONEČNÝ, A.: *Liturgia a ekumenizmus v Studia theologica scepusiensia* Nr.2, 1998, s. 194.

²⁰ Porov.: BENKO, F.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002.

Katechizmus Katolíckej cirkvi nám podáva akýsi návod či radu, čo je potrebné urobiť, „aby sme na túto výzvu primerane odpovedali. Vyžaduje sa ustavičná obnova Cirkvi vo väčšej vernosti svojmu povolaniu.

Táto obnova je hybnou silou smerovania k jednote;

Obrátenie srdca, aby sa veriaci v Krista snažili čím bezúhonnejšie žiť podľa evanjelia, lebo nevernosť údov Kristovmu daru je príčinou rozdelení;

Spoločná modlitba, lebo obrátenie srdca a svätosť života spolu so súkromnými a verejnými modlitbami za jednotu kresťanov treba pokladať za dušu celého ekumenického hnutia a právom ich možno nazvať duchovným ekumenizmom;

Vzájomné bratské poznávanie;

Ekumenická formácia veriacich a najmä kňazov;

Dialóg medzi teológmi a stretnutia kresťanov rôznych cirkví a spoločenstiev;

Spolupráca medzi kresťanmi v rozličných oblastiach služby ľuďom“ (KKC 821).

Dekrét o ekumenizme *Unitatis redintegratio* vo svojom štvrtom článku hovorí o dialógu a spolupráci v ekumenizme toto: „Pod ekumenickým hnutím rozumieme diela a podujatia, ktoré vznikajú podľa rozličných potrieb Cirkvi a časových okolností a zameriavajú sa na jednotu kresťanov. Medzi ne patria na prvom mieste všetky úsilia o odstránenie slov, náhľadov a skutkov, ktoré podľa spravodlivosti a pravdy nezodpovedajú položeniu oddelených bratov, a preto hatia vzájomné styky s nimi. Ďalej sem patrí dialóg medzi patrične pripravenými odborníkmi na schôdzach usporiadaných v náboženskom duchu medzi kresťanmi rozličných cirkví a spoločenstiev. Pri tomto dialógu každý dôkladne vyloží svoje učenie a jasne podá jeho charakteristické črty, a tak si všetci nadobudnú pravdivejšie poznanie a nestrannejšie hodnotenie učenia a života obidvoch spoločenstiev. Vtedy tieto spoločenstvá dosiahnu aj užšiu spoluprácu v akejkolvek činnosti za spoločné dobro, ktorú požaduje každé kresťanské svedomie“ (UR 4).

Svätý Otec Ján Pavol II. veľmi naliehavo vyzýva k tomuto dialógu a spolupráci s oddelenými bratmi.

2.2 Deklarácia o náboženskej slobode *Dignitatis humanae*

„Témou deklarácie nie je otázka pravdy, ani vzťah jednotlivcov k Bohu, ani bezprostredne sloboda v Cirkvi. Témou sú skôr vzťahy fyzických

a morálnych osôb v ľudskej a politickej spoločnosti a ich vzťah k verejnej moci v náboženských veciach.²¹ Táto deklarácia sa delí na dve časti:

Všeobecné aspekty náboženskej slobody;
Náboženská sloboda vo svetle Zjavenia.

a) Predmet a podklad náboženskej slobody

Náboženská sloboda je tu definovaná ako právo na slobodu od akéhokoľvek nátlaku konať privátne alebo verejne proti svedomiu, teda nie podľa svojho svedomia (*porov. DH 2*).

„Všetci ľudia v zhode so svojou dôstojnosťou sú pobádaní vlastnou prirodzenosťou a zároveň i mravným zákonom zaviazaní hľadať pravdu, predovšetkým náboženskú. Sú tiež povinní pridržať sa poznejšej pravdy a podľa jej požiadaviek zariadiť celý svoj život.“²²

Každej rodine prislúcha právo slobodne usporiadať svoj domáci náboženský život pod vedením rodičov. Verejná moc nesmie nútiť občanov, aby vyznávali alebo zavrhlí ktorékoľvek náboženstvo, ani nikomu brániť stať sa členom nejakého spoločenstva, alebo z neho vystúpiť (*porov. DH 5-6*).

„Občianska spoločnosť má právo chrániť sa proti prehmatom, ktoré by sa mohli vyskytnúť pod zámienkou náboženskej slobody, a preto zvlášť verejnej moci prináleží jej poskytnúť ochranu“ (*DH 7*). Preto je tu výzva pre všetkých, aby sa usilovali vychovávať ľudí s pocitom zodpovednosti a s ostatnými sa pričiňujú o uskutočnenie všetkého pravdivého a spravodlivého.²³

b) Náboženská sloboda vo svetle Zjavenia

Učenie o náboženskej slobode sa zakladá na dôstojnosti človeka, ktorého požiadavky sa javia ľudskému umu stále jasnejšie vo svetle stáročných skúseností (*porov. DH 9*).

Boh svojím volaním adresovaným človeku, aby mu slúžil v duchu a v pravde, zaväzuje vo svedomí, ale ho nenúti. Má totiž použiť slobodu. To sa v najplnšej miere ukázalo v Ježišovi Kristovi. Lebo Kristus trpezlivo pozýval a získaval apoštolov. Hoci svoje učenie podopieral zázrakmi, odmietol byť politickým Mesiášom. On uprednostnil nazývať sa Synom človeka, aby slúžil, a tak vykúpil mnohých (*porov. Mk 10,45*). Apoštoli, vidiac Krista, šli tou istou cestou.²⁴

„Cirkev teda, verná pravde evanjelia, ide v šľapajach Krista a apoštolov, keď uznáva a napomáha náboženskú slobodu v súlade s dôstojnosťou človeka

²¹ JURKO, J.: *O dokumentoch Druhého vatikánskeho koncilu*. Bardejov : Bens, 2000, s. 158.

²² STANČEK, L.: *Fenomén ekumenizmu*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka : Spišské Podhradie, 2002, s. 49.

²³ Porov.: JURKO, J.: *O dokumentoch Druhého vatikánskeho koncilu*. 2000, s. 159.

²⁴ Porov.: STANČEK, L.: *Fenomén ekumenizmu*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 2002, s. 48 - 49.

a s Božím zjavením“ (DH 12). „Cirkev ako Kristom ustanovená duchovná autorita, ktorej z Božieho poverenia pripadá povinnosť ísť do celého sveta a hlásať evanjelium všetkému stvoreniu v ľudskej spoločnosti, si nárokuje slobodu voči akejkoľvek verejnej moci.“²⁵

Svätý cirkevný snem vyzýva katolíkov a prosí všetkých ľudí, aby pozorne uvažovali o tom, ako veľmi je náboženská sloboda potrebná zvlášť v súčasnom stave ľudskej spoločnosti. Aby sa v ľudskom svete účinne zabezpečila právnymi opatreniami a aby sa zachovávali zvrchované ľudské povinnosti a práva, týkajúce sa slobodného náboženského života v spoločnosti (porov. DH 15).

Dal by Boh a Otec všetkých ľudí, aby ľudská rodina pri svedomitom zachovávaní náboženskej slobody v spoločnosti Kristovou milosťou a účinkovaním Ducha Svätého dospela k vznešenej a nehynúcej „slobode a sláve Božích detí“ (Rim 8,21).²⁶

2.3 Sloboda človeka a ekumenizmus

„Ekumenizmus a náboženská sloboda nie sú dva pojmy, ktoré sa navzájom vylučujú, ale sú to dve skutočnosti, ktoré navzájom súvisia: ekumenizmus bez náboženskej slobody, bez opravdivého rešpektovania vierovyznania druhého, nie je pravým ekumenizmom a uplatňovanie náboženskej slobody v konkrétnom živote je už vlastne prvým ekumenickým prejavom, od ktorého sa odvíjajú ďalšie aktivity ekumenického hnutia.“²⁷

Biskup Colombo na Druhom vatikánskom koncile vytýčil tri zásady katolíckej náuky o náboženskej slobode:

1. Existuje prirodzené právo človeka na hľadanie pravdy a mravné právo riadiť sa podľa tejto pravdy na základe vedomia a svedomia každého človeka.
2. Existuje povinnosť a tým aj právo každého človeka riadiť sa príkazmi vlastného svedomia.
3. Zo slobody nadprirodzeného kresťanstva a katolíckej viery plynie, že viera je tým pravdivejšia, čím je človek slobodnejší vo svojom rozhodnutí.

„Cirkev, poslušná Kristovmu príkladu a vedená milosťou a láskou Ducha Svätého, uskutočňuje svoje poslanie činnosťou, ktorou sa stáva v plnej miere činne prítomnou medzi všetkými ľuďmi a národmi, aby ich privádzala príkladom života, kázaním, sviatosťami a inými prostriedkami milosti k viere, slobode a pokoju Kristovmu, a tak im otvorila slobodnú a bezpečnú cestu k plnej účasti na tajomnom tajomstve Kristovom“ (AG 5).

„Otázka ľudskej dôstojnosti a rešpektovania základných ľudských práv leží aj Cirkvi veľmi na srdci, keď ide o práva, ktoré vyplývajú z prirodzeného zákona,

²⁵ JURKO, J.: *O dokumentoch Druhého vatikánskeho koncilu*. Bardejov, 2000, s. 160.

²⁶ JURKO, J.: *O dokumentoch Druhého vatikánskeho koncilu*. Bardejov, 2000, s. 161.

²⁷ STANČEK, L.: *Fenomén ekumenizmu*, 2002, s. 51 - 52.

ktorý vstúpil Boh do srdca ľudí. Preto Cirkev vždy bránila, bráni a bude brániť tieto ľudské práva.²⁸

Záver

Katolícka cirkev si uvedomuje a pociťuje potrebu obnoviť stratenú jednotu, ktorá bola narušovaná v priebehu minulých období. Druhý vatikánsky koncil vyzýva všetkých katolíckych veriacich, aby pochopili znamenie časov a horlivo sa zapojili do ekumenickej činnosti. Ale zároveň nesmieme zabúdať na to, že čokoľvek sa uskutočňuje u oddelených bratov, milosťou Ducha Svätého môže slúžiť aj na naše povzbudenie. Hoci Katolícka cirkev dosahuje plnosť prostriedkov spásy, predsa ani oddelené cirkvi nie sú v tajomstve spásy bez zmyslu a významu.

3. Analýza ekleziologických dokumentov

Úvod²⁹

V súčasnej dobe sa mnoho hovorí o ekumenizme. Toto slovo vo všeobecnosti znamená zblížovanie sa. Vychádza zo snahy nájsť spoločný jazyk pri spolupráci medzi cirkvami. Je veľmi dôležité pripomenúť, že zblížovanie nie je vytváranie kompromisov z oblasti náuky viery, ale v tej oblasti, v ktorej sú niektoré spoločné alebo podobné prvky.

V práci chcem podať pohľad Magistéria na túto tému. Vychádzame hlavne z prístupných dokumentov Cirkvi. Uvedomujem si, že, snaha analyzovať túto problematiku vyčerpávajúco nie je možná. Aspoň stručne uvedieme niektoré hlavné tézy o Cirkvi ako spoločenstva a spásy, ku ktorej sme všetci povolani.

3.1 Hľadanie spoločenstva formou dialógu

Od začiatku dialógu musí každá strana u svojho partnera predpokladať vôľu na zmierenie a na zjednotenie v pravde. Aby sme to mohli uskutočniť, musíme sa prestať stavať navzájom do opozície (*porov. UUS 39*). Po tomto pravdivom spoznaní a nestrannejšom hodnotení učenia, tieto spoločenstvá dosiahnu aj užšiu spoluprácu v akejkoľvek činnosti pre spoločné dobro (*porov. UUS 41*).

²⁸ STANČEK, L.: *Fenomén ekumenizmu*, 2002, s. 50 - 51.

²⁹ Porov.: BOČA, M.: *Semestrálna práca zo spirituálnej teológie*. Spišská Kapitula : 2002.

V ekumenickom dialógu ide o súčinnosť modlitby a dialógu: čím je dlhšia a uvedomejšia modlitba, tým viac umožňuje pohodlnejší dialóg. Treba povedať, že modlitba je na jednej strane podmienkou dialógu a na druhej strane dialógu tiež vyzrieva a stáva sa jeho plodom. Možno povedať, že dialóg plní funkciu sputovania svedomia (*porov. UUS 42*).

Dialóg je prirodzeným nástrojom porovnávania rozdielnych názorov a predovšetkým skúmania nezhôd, ktoré sú na prekážku plnému spoločenstvu kresťanov. Láska k pravde je najhlbším rozmerom dôveryhodného hľadania plného spoločenstva kresťanov (*porov. UUS 45*).

Dialóg je jadrom ekumenickej spolupráce a sprevádza ju vo všetkých formách. Dialóg vyžaduje vedieť vypočuť a odpovedať, snažiť sa pochopiť a vedieť pochopiť. To znamená byť pripravený klásť otázky a byť schopný otázky prijímať. Účastníci dialógu musia byť pripravení, že budú vysvetľovať a modifikovať svoje osobné názory a spôsoby života vedení autentickou láskou k pravde. Základnými prvkami dialógu sú vzájomnosť a angažovanosť.³⁰

Pri dialógu sa nevyhnutne stretávame s problémom rôznych formulácií, ktoré sa používajú v učeniach jednotlivých cirkví a cirkevných spoločenstiev, čo má celý rad dôsledkov pre ekumenické úsilie. Dnes je potrebné, aby sa našli formulácie, ktoré by zachycovali celú skutočnosť, umožnili nám prekonať ich čiastkové chápanie a vylúčili ich chybné výklady. Dialóg nakoniec stavia zúčastnené strany pred skutočnou odlišnosťou, ktoré sa týkajú viery. Predovšetkým k nim je potrebné pristupovať duchom bratskej lásky.

3.2 Unitatis reditengratis

Tento dekrét hovorí o ekumenickom dialógu. „Pod ekumenickým hnutím rozumieme diela a podujatia, ktoré vznikajú podľa rozličných potrieb Cirkvi a časových okolností a zameriavajú sa na jednotu kresťanov. Medzi ne patria na prvom mieste všetky úsilie o odstránenie slov, náhľadov a skutkov, ktoré podľa spravodlivosti a pravdy nezodpovedajú položeniu oddelených bratov, a preto hatia vzájomné styky s nimi. Ďalej sem patrí dialóg medzi patrične pripravenými odborníkmi na schôdzach usporiadaných v náboženskom duchu medzi kresťanmi rozličných cirkví a spoločenstiev. Pri tomto dialógu každý dôkladne vyloží svoje učenie a jasne podá jeho charakteristické črty, a tak si všetci nadobudnú pravdivejšie poznanie a nestrannejšie hodnotenie učenia a života oboch spoločenstiev. Vtedy tieto spoločenstvá dosiahnu aj užšiu spoluprácu v akejkoľvek činnosti za spoločné dobro, ktorú požaduje každé kresťanské svedomie (*porov. UR 4*).

³⁰ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV, Trnava : DVPNE, SSV, 1994, s. 120.

3.3 Spolupráca medzi jednotlivými cirkvami

Je veľa foriem ekumenickej spolupráce, ktoré sú založené na tomto spojení života a duchovných darov. Úcta k Svätému písmu je teda základným putom zjednocujúcim kresťanov a toto puto existuje aj vtedy, keď medzi cirkvami a cirkevnými spoločenstvami, do ktorých patria, nie je vzájomná zhoda.

Čítaním Božieho slova spoločne posilní toto puto a otvorí ich Božiemu zjednocujúcemu pôsobeniu a umocní spoločné svedectvo vyjadrené v spásnom Božom slove, ktoré dávajú svetu. Podmienkou počúvania slova je vydávanie a rozširovanie adekvátnych vydaní Biblie. Túto formu spolupráce s Bibliou považuje DVK za veľmi dôležitú formu služby a spoločného svedectva Cirkvi a pre svet.

Ďalšou formou, ktorá môže dať svedectvo, sú spoločné liturgické texty, ktoré by boli určené na pravidelné používanie všetkými cirkvami a cirkevnými spoločenstvami, najmä pri ich spoločnej modlitbe – pri ekumenických stretnutiach.³¹

Ekumenická spolupráca v oblasti katechizácie môže veľmi obohatiť život Katolíckej cirkvi, ale aj iných cirkví a cirkevných spoločenstiev a posilniť tak schopnosť podávať svetu spoločné svedectvo o pravde evanjelia. No táto ekumenická spolupráca zo samej svojej podstaty je obmedzená: nikdy sa nesmie zredukovať na spoločné minimum. Tam, kde sa uplatňuje ekumenická skúsenosť na poli katechézy, treba bedliť nad tým, aby bola formácia katolíkov v oblasti výučby a kresťanského spoločenstva zabezpečená v lone Katolíckej cirkvi.³² Vyučovanie náboženstva v školách v spolupráci s členmi iných, než kresťanských, malo by osobitné úsilie smerovať k tomu, aby sa kresťanské posolstvo predkladalo ako spôsob na zdôraznenie jednoty viery existujúcej medzi kresťanmi v základných otázkach, vysvetľujúc pri tom existujúce rozpory a kroky prijaté na ich prekonanie.

Spolupráca na vysokých školách. Táto spolupráca prospieva teologickému výskumu, zvyšuje kvalitu teologického vzdelania a profesorom pomáha zamerať pozornosť na ekumenický aspekt teologických otázok. Pomáha kresťanom spoločne riešiť veľké intelektuálne problémy, ktorým čelia ženy aj muži, vychádzajúc pritom zo spoločného základu kresťanskej múdrosti a skúsenosti. Základnou podmienkou ekumenickej spolupráce je, aby účastníci dobre poznali svoju vieru a učenie Cirkvi. Vyučovanie študentov a rozvíjanie ich ekumenického citu by sa malo absolvovať postupne.

³¹ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KRESŤANOV, 1994, s. 131.

³² Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KRESŤANOV, 1994, s. 132.

Pastoračná spolupráca vo zvláštnych situáciách. Tento druh ekumenickej spolupráce možno aplikovať v nemocniciach, väzniciach, armáde, na univerzitách, vo veľkých priemyselných komplexoch. Ďalej je to služba liturgie, najmä Eucharistie a ostatných sviatostí sa zabezpečuje podľa noriem každej cirkvi alebo cirkevného spoločenstva, ktoré sú pre ich členov záväzné, pre katolíkov sú uvedené v štvrtej kapitole DVPNE., ktoré vydala Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov.³³

Okrem svedectva misijného, v ktorom sa využíva ekumenická spolupráca, najmä keď ide o misie „odkresťančených“ ľudí súčasného sveta, vedie ekumenická spolupráca aj k dialógu s ostatnými náboženstvami. Kontakty medzi kresťanmi ovplyvňujú ekumenické vzťahy, ktoré môžu prehĺbiť stupeň zjednotenia s príslušníkmi iných vierovyznaní. Toto špeciálne platí medzi kresťanmi a židovským ľudom. Spolupráca s príslušníkmi vierovyznaní sa môže týkať podpory náboženských perspektív v otázkach spravodlivosti a mieru, podpory rodinného života, úcty k menšinovým komunitám. Ale táto spolupráca môže čeliť mnohým problémom dneška.

Ekumenická spolupráca v sociálnom a kultúrnom živote vyjadruje puto, ktoré spája všetkých pokrstených. Túto spoluprácu, ktorou sa nadviazalo v mnohých národoch, ktoré sú javiskom sociálneho a technického rozvoja, treba čím ďalej tým viac zdokonaľovať v náležitom hodnotení dôstojnosti ľudskej osobnosti, upevňovaní dobrodenia mieru, pri uplatňovaní evanjelia na sociálnom poli, pokroku vied, umení v kresťanskom duchu, ako aj v liečení neduhov našich čias, ktorými sú hlad, pohromy, negramotnosť, a iné.³⁴ Základným princípom je, aby sa ekumenická spolupráca v sociálnom a kultúrnom živote uskutočňovala v globálnom kontexte hľadania jednoty kresťanov.

Direktórium o ekumenizme uvádza rôzne príklady spolupráce:

- spolupráca pri spoločnom skúmaní sociálnych a etických otázok,
- spolupráca v oblasti rozvoja ľudských potrieb a ochrany stvorenia,
- spolupráca v oblasti medicíny,
- spolupráca v oblasti médií.

Všetky formy ekumenickej spolupráce podávajú spoločné svedectvo.

Ekumenická spolupráca ukazuje svetu, že tí, ktorí veria v Krista a žijú podľa jeho ducha, stávajú Božími deťmi, môžu tak s odvahou a dôverou prekonať ľudské rozdelenie, a to aj v takej citlivej oblasti, ako je viera a náboženská prax.

³³ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KRESŤANOV, 1994, s. 142.

³⁴ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KRESŤANOV, 1994, s. 148.

Opatrenia na prekonanie tohto rozdelenia môžu vyvážiť pohoršenie a dodať dôveryhodnosti kresťanom, ktorí hlásajú, že Kristus je ten, v ktorom všetky osoby a veci vytvárajú jednotu.

Ekumenická spolupráca je skutočnou školou empirizmu, dynamickou cestou k jednote. Jednota v konaní vedie k plnej jednote viery. Pri tejto spolupráci všetci veriaci v Krista sa môžu ľahko naučiť, ako sa lepšie vzájomne poznať a vážiť, i ako pripraviť cestu k jednote kresťanov. Táto spolupráca medzi kresťanmi nadobúda rozmery spoločného kresťanského svedectva a stáva sa nástrojom evanjelizácie a dobrodením pre všetkých (*porov. UUS 49*).

Záver

Poukázali sme na tému spoločenstva Cirkvi a povolanie všetkých ľudí ku spásu. Ekumenizmus chápe a potvrdzuje, že Kristus zomrel za všetkých ľudí bez výnimky.

Táto práca mi ponúkla nový rozmer pohľadu na túto tému. Cirkevné dokumenty veľmi zdôrazňujú toto spoločenstvo a pozvanie ku komunikácii pri spolupráci na budovaní spoločenstva. Spása každého jedného človeka je sprevádzaná spásou ostatných bratov a sestier. Preto je potrebné starať sa nielen o našu spásu, ale aj o spásu všetkých ľudí. Boh chce spasit' celé ľudské spoločenstvo.

4. Prehľad dokumentov týkajúcich sa ekumény

Úvod³⁵

Jedným z hlavných cieľov Druhého vatikánskeho koncilu bolo obnoviť jednotu medzi všetkými kresťanmi.

Druhý vatikánsky koncil, ktorý sa konal v rokoch 1962 až 1965, priniesol do života Cirkvi mnohé zmeny, a to nielen na poli liturgickom, teologickom, morálnom, pastorálnom, ale i na poli ekumenizmu. Po tomto koncile sa začali konať ekumenické stretnutia s cieľom zjednotenia. Veď aj sám Ježiš v hodine svojho umučenia prosil Otca o jednotu svojich učeníkov: „...aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás jedno, aby svet

³⁵ Porov.: HOLÍK, M.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002.

uveril, že si ma ty poslal“ (*Jn 17,21*). Túžba po obnovení jednoty všetkých kresťanov je Kristov dar a výzva Ducha Svätého.

4.1 Dekrét Unitatis redintegratio o ekumenizme

Ján XXIII. pripisoval veľkú dôležitosť zjednoteniu kresťanov, ktorých zblíženie očakával aj od chystaného Druhého vatikánskeho koncilu. Za tým cieľom zriadil 5. júna 1960 Sekretariát pre zjednotenie kresťanov, na čelo ktorého postavil kardinála Augustína Beu zo Spoločnosti Ježišovej.

Avšak pôvodne sa neplánoval osobitný koncilový dokument o ekumenizme vo všeobecnosti. Vypracovali sa iba osnovy týkajúce sa východných oddelených cirkví a okrem toho v konštitúcii o Cirkvi XI. kapitola mala byť venovaná ekumenizmu. 1. decembra 1962 konciloví otcovia veľkou väčšinou hlasov rozhodli, aby Sekretariát pre zjednotenie kresťanov vypracoval osobitnú schému o ekumenizme. Napokon 21. novembra 1964 na piatom verejnom zhromaždení konciloví otcovia tento dekrét schválili.

Dekrét o ekumenizme Unitatis redintegratio pozostáva z úvodnej časti a troch kapitol.

Úvodná časť: Obnoviť jednotu

Obnoviť jednotu medzi všetkými kresťanmi sa v úvode zdôrazňuje ako jeden z hlavných cieľov Druhého vatikánskeho koncilu. Ježiš Kristus založil jednu jedinú Cirkev, a predsa mnohé kresťanské spoločenstvá sa predstavujú ako pravé dedičstvo Ježiša Krista. Všetky sa síce hlásia za učeníkov Pánových, ale nerovnako zmýšľajú a ich cesty sa rozchádzajú, akoby sám Kristus bol rozdelený (*porov. 1 Kor 1, 13*).

V posledných časoch sa pod vplyvom milosti Ducha Svätého začalo šíriť medzi navzájom rozdelenými kresťanmi vzťahujúce sa hnutie za obnovenie jednoty všetkých kresťanov. Takmer všetky kresťanské spoločenstvá, hoci rozličným spôsobom, túžia po jednej a viditeľnej Cirkvi Božej (*porov. UR 1*).

4.2 Katolícke zásady ekumenizmu

Jednorodený Syn Boží, prv než sa obetoval ako nepoškvrnená obeta na oltári kríža, modlil sa k Ocovi za veriacich týmito slovami: „Aby všetci jedno boli, ako ty, Otče, si vo mne a ja v tebe, aby aj oni v nás jedno boli, ako ty, Otče, si vo mne a ja v tebe; aby aj oni v nás jedno boli, aby svet uveril, že si ma ty poslal“ (*Jn 17,21*); „a ustanovil vo svojej Cirkvi podivuhodnú sviatosť Eucharistie, ktorou sa jednota Cirkvi naznačuje a uskutočňuje“ (*UR 2*). Ježiš Kristus chce, aby jeho ľud vzrastal účinkovaním Ducha Svätého

prostredníctvom verného ohlasovania evanjelia, vysluhovania sviatostí a láskavého vedenia apoštolov a ich nástupcov na čele s Petrovým nasledovníkom (*porov. UR 2*).

V Kristovej jedinej Cirkvi však už od začiatku vznikali roztržky a v neskorších storočiach skrsli ešte väčšie nezhody. Na ich základe sa vytvorili nemalé spoločenstvá, ktoré sa oddelili od plnej vospolnosti s Katolíckou cirkvou, zavše nie bez viny ľudí z jednej i druhej strany (*porov. UR 3*). Členovia týchto spoločenstiev, ktorí veria v Krista a boli riadne pokrstení, sú v krste ospravedlnení skrze vieru a sú v istom, hoci nedokonalom spoločenstve s Katolíckou cirkvou. Preto právom majú česť nazývať sa kresťanmi. „Tých, čo prichádzajú na svet v týchto spoločenstvách teraz a v nich sú vychovaní vo viere v Krista, nemožno obviňovať z hriechu rozkolu a Katolícka cirkev ich k sebe vinie s bratskou úctou a láskou“ (*UR 3*).

Mnohé významné prvky a hodnoty, z ktorých sa vo svojom celku buduje a živí sama Cirkev, môžu sa vyskytovať aj mimo viditeľného okruhu Katolíckej cirkvi: písané slovo Božie, život v milosti, viera, nádej a láska a iné vnútorné dary Ducha Svätého i viditeľné prvky. A tak tieto oddelené cirkvi v tajomstve spásy nie sú bez významu, lebo Duch Kristov sa ich nezdráha používať ako nástroj spásy. Avšak dokonalá plnosť prostriedkov spásy sa dá dosiahnuť jedine pomocou Katolíckej cirkvi Kristovej, ktorá je všeobecným nástrojom spásy (*porov. UR 3*).

Pod „ekumenickým hnutím“ sa rozumejú diela a podujatia, ktoré sa zameriavajú na jednotu kresťanov. Medzi ne patria na prvom mieste všetky úsilia o odstránenie slov, náhľadov a skutkov, ktoré hatia vzájomné styky. Ďalej sem patrí dialóg medzi patrične pripravenými odborníkmi, pričom pri dialógu každý dôkladne vyloží svoje učenie a jasne podá jeho charakteristické črty. Kde je to možné, je vhodné, aby sa kresťanské spoločenstvá schádzali aj k spoločnej modlitbe (*porov. UR 4*).

4.3 Ekumenizmus v praxi

V druhej kapitole dekrétu sa uvádza, že „starosť o obnovenie jednoty sa týka celej Cirkvi tak veriacich, ako aj pastierov, a to podľa osobných schopností každého z nich“ (*UR 5*).

Každá obnova Cirkvi vo svojej podstate spočíva vo zvýšenej vernosti voči jej vlastnému poslaniu. Kristus nabáda putujúcu Cirkev k tejto ustavičnej reforme, ktorú ona ako ľudská a pozemská ustanovizeň neprestajne potrebuje (*porov. UR 6*).

Táto obnova má teda značný ekumenický význam, lebo pravý ekumenizmus nejestvuje bez vnútorného obrátenia. Túžba po jednote vzniká a dozrieva v obnovenej myšli, sebazapieraní a vďaka veľkodušným prejavom lásky (*porov. UR 7*).

Obrátenie srdca a svätosť života spolu so súkromnými a verejnými modlitbami za jednotu kresťanov treba pokladať za dušu celého ekumenického života. Pri niektorých zvláštnych príležitostiach, ako sú pobožnosti za jednotu a ekumenické schôdzky, je dovolené, ba priam želateľné, aby sa katolíci spoločne modlili s oddelenými bratmi. Ale spoločnú účasť na svätých veciach neslobodno pokladať za prostriedok obnovenia jednoty kresťanov, ktoré by bolo možno uplatňovať bez rozlišovania. Túto účasť podmieňujú najmä dva princípy: vyjadrenie jednoty Cirkvi a účasť na prostriedkoch milosti (*porov. UR 8*).

Je dôležité poznať ducha oddelených bratov. Na to je potrebné štúdium dejín, duchovného a liturgického života, náboženskú psychológiu a iné (*porov. UR 9*).

Posvätná teológia a iné predmety, najmä v odbore histórie, sa majú podávať aj z ekumenického hľadiska, aby vernejšie zodpovedali skutočnému stavu vecí, nie polemicky, najmä čo sa týka vzťahov oddelených bratov ku Katolíckej cirkvi (*porov. UR 10*).

Taktiež je potrebné „dokonalejšie a správnejšie vysvetliť katolícku vieru takou formou a rečou, ktorej môžu správne porozumieť aj oddelení bratia“ (*UR 11*).

V týchto časoch sa organizuje veľmi rozvetvená spolupráca na sociálnom poli, ku ktorej sú pozvaní všetci ľudia, tým skôr tí, čo veria v Boha, a najmä všetci kresťania. Spolupráca všetkých kresťanov živo prejavuje to spojenie, ktoré už jestvuje medzi nimi a všetci v Krista veriaci môžu sa ľahko naučiť, ako sa lepšie vzájomne poznať a vážiť, i ako pripraviť cestu k jednote kresťanov (*porov. UR 13*).

4.4 Cirkvi a cirkevné spoločenstvá oddelené od Rímskej apoštolskej stolice

Koncil svoju pozornosť obracia na dve hlavné historické udalosti, ktoré narušili jednotu kresťanského spoločenstva a tejto téme venuje celú tretiu kapitolu dokumentu.

Prvá roztržka povstala na Východe odmietnutím vieroučných formúl Efezského a Chalcedonského koncilu a neskoršie prerušením cirkevného spoločenstva medzi východnými patriarchátmi a Rímskou stolicou. Druhá roztržka vznikla o štyri storočia neskoršie na Západe pre udalosti, ktoré nazývame reformácia. Medzi tými, ktorí sa oddelili od Rímskej stolice, no čiastočne si zachovali katolícke tradície a štruktúry, má osobitné miesto anglikánske spoločenstvo (*porov. UR 13*).

Viacere východné cirkvi sa honosia tým, že ich založili sami apoštoli a vlastní poklad, z ktorého západná cirkev nemalo prevzala. Východné cirkvi, hoci oddelené, majú pravé sviatosti, najmä kňazstvo a Eucharistiu prostredníctvom ktorých sú s nami ešte stále spojené veľmi úzkymi zväzkami. Možno povedať, že „rozličné teologické formulácie učenia o zjavenej pravde sa skôr navzájom dopĺňajú, ako by si protirečili“ (*UR 17*). Cirkevný snem teda vyhlasuje, že:

„Východné cirkvi, bez zanedbania potrebnej jednoty celej Cirkvi, majú právo žiť podľa svojich vlastných obyčají“ (UR 16).

Oddelené cirkvi a cirkevné spoločenstvá na Západe sú spojené s Katolíckou cirkvou úzkym zväzkom osobitného príbuzenstva vzhľadom na predchádzajúce dlhodobé spolunažívanie v jednom cirkevnom spoločenstve. „Treba však uznať, že medzi týmito spoločenstvami a Katolíckou cirkvou jestvujú dôležité rozdiely, a to nielen historickej, sociologickej, psychologickkej a kultúrnej povahy, ale predovšetkým vo vysvetľovaní zjavenej pravdy“ (UR 19).

„Oddelení kresťania uznávajú božskú autoritu Svätého písma, nezhodujú sa s nami v chápaní vzťahu medzi Svätým písmom a Cirkvou, v ktorej má podľa katolíckej viery osobitné miesto autentický učiteľský úrad pri výklade a kázaní písaného Božieho slova“ (UR 21).

Sviatosťou krstu človek sa skutočne privetľuje k ukrižovanému a oslávenému Kristovi a preporodzuje sa k účasti na Božom živote. Avšak krst je iba začiatkom a východiskom a smeruje k plnému vyznaniu viery, a konečne, k plnej spoluúčasti na Eucharistii. Hoci od nás oddelené cirkevné spoločenstvá si nezachovali pôvodnú a neporušenú podstatu tajomstva Eucharistie, predsa vyznávajú, že spoločenstvo s Kristom znamená život a očakávajú jeho slávny príchod. Preto je potrebné, aby učenie o večeri Pánovej, o ostatných sviatosťoch a o kulte i činnosti Cirkvi stali sa predmetom dialógu (porov. UR 22).

Koncil sa s dôverou obracia do budúcnosti, vedomý si, že obnoviť jednotu kresťanov v jednej jedinej Cirkvi Kristovej presahuje ľudské sily a schopnosti. Preto všetku svoju nádej skladá do modlitby Kristovej za Cirkev, do lásky Otcovej voči nám a do sily Ducha Svätého, ktorý nám je daný (porov. UR 24).

4.5 Zásady ekumenizmu vytýčené Druhým vatikánskym koncilom

„Cirkev je jedna: má jedného Pána, vyznáva jednu vieru, rodí sa z jedného krstu, tvorí iba jedno telo oživované jedným Duchom a povolane k jedinej nádeji (porov. Ef 4,3-5), po splnení ktorej budú prekonané všetky rozdelenia“ (KKC 866).

Túžba po obnovení jednoty všetkých kresťanov je Kristov dar a výzva Ducha Svätého. Katechizmus Katolíckej cirkvi nám podáva akýsi návod či radu, čo je potrebné urobiť. Aby sme na túto výzvu primerane odpovedali, vyžaduje sa: ustavičná obnova Cirkvi vo väčšej vernosti svojmu povolaniu. Táto obnova je hybnou silou smerovania k jednote (porov. UR 6);

- obrátenie srdca, aby sa veriaci v Krista snažili čím bezúhonnejšie žiť podľa evanjelia (porov. UR 7), lebo nevernosť údov Kristovmu daru je príčinou rozdelení;

- spoločná modlitba, lebo obrátenie srdca a svätosť života spolu so súkromnými a verejnými modlitbami za jednotu kresťanov treba pokladať za

dušu celého ekumenického hnutia a právom ich možno nazvať duchovným ekumenizmom (*porov. UR 8*);

- vzájomné bratské poznávanie (*porov. UR 9*);
- ekumenická formácia veriacich a najmä kňazov (*porov. UR 10*);
- dialóg medzi teológmi a stretnutia kresťanov rôznych cirkví a spoločenstiev (*porov. UR 11*);
- spolupráca medzi kresťanmi v rozličných oblastiach služby ľuďom“ (*porov. UR 12; KKC 821*).

Cesta k zjednoteniu kresťanov bude istotne dlhá a neľahká. Ale Druhý vatikánsky koncil sa zaslúžil o podstatnú zmenu ovzdušia vo vzťahoch medzi kresťanmi. Pravý ekumenizmus by však nemal ostať len v dokumentoch, ale mal by byť zakorenený v našich srdciach a uskutočňovaný naším životom.

Svätý Otec Ján Pavol II. veľmi naliehavo vyzýva k dialógu a spolupráci s oddelenými bratmi.

Záver

Chcem vyjadriť presvedčenie, že dosiahnutie jednoty kresťanov nie je v ľudských silách. Je to dielo jediného Boha Otca, Syna a Ducha Svätého, ktorého nástrojom máme byť práve my. Najbezpečnejšou cestou pre ekumenizmus je nepochybne cesta modlitby vedúca k dialógu a bratskému spolunažívaniu. Práve tu platí oveľa viac ako kdekoľvek inde, že ak sa budeme približovať k nášmu spoločnému zdroju, ku Kristovi, spojíme sa i navzájom.

Taktiež musíme veriť, že ak Boh dopustil rozdelenie kresťanov, istotne je to pre nejaké nové dobro. Avšak tým si nemožno ospravedlňovať svoje chyby, ale treba rázne pracovať na skutočnej obnove života podľa evanjelia, „aby všetci jedno boli“ (*porov. Jn 17, 21*).

5. Základné pojmy jednoty a nové akcenty v ekleziológii a teológii

Úvod³⁶

Jednota Cirkvi je jednou z jej charakteristických známk. Chceme priblížiť všeobecne pojem jednoty Božieho ľudu, vychádzajúc z dejín vyvoleného národa a podrobne rozobrať pojem jednoty Cirkvi. Sv. Irenej považuje jednotu za kritérium jej apoštolského pôvodu. Je potrebné venovať sa

³⁶ Porov.: HRBČEK, Š.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002.

problematike spoločenstva a jeho novým akcentom. Nosnou myšlienkou, kde spoločenstvo je chápané v tom najširšom zmysle, stojace v službe ekumenického úsilia, je duchovná náplň spoločenstva – jeho spiritualita a vzťahy lásky a rodinnosti.

5.1 Jednota v Božom pláne spásy

Jednota Božieho ľudu je pojem, ktorý v sebe zahŕňa veľmi bohatý obsah. V starozákonných dejinách – ktorých sa dotkneme len veľmi okrajovo, z toho dôvodu, že ich nemôžeme z Božieho plánu spásy vynechať – Božím ľuďom bol Izrael, vyvolený národ (*porov. Gn 12,2.15,5-6; Ex 19,5-6; Dt 7,6*). V obdobiach jeho rozkvetu mal znaky jednoty. Riadil sa jedným zákonom, mal prisľúbenia a prorockvá, bojoval proti tým, ktorý s ním, vlastne ich Bohom, netvorili jednotu. Tento starozákonný Boží ľud bol uzavretý voči ostatným národom – jeho členovia boli viazaní na rodokmeň. V plnosti času ústami Ježiša pozval Boh k jednote so sebou všetky národy. Proroci ohlasujú novú a večnú zmluvu (*porov. Jer 31,31-34; Iz 55,3*), lebo Izrael bol často neverný. Boh si už neprial jednotu výlučne na základe rodu. V liturgii hodín sa často modlíme: „...lebo Boh si predsavzal zjednotiť v Kristovi ako v hlave všetko...“ (*Vešpery, pondelok 3. týždňa*), (*porov. Ef 1,10*). Toto sú črty novozákonnej jednoty. Napokon „pri pohľade do budúcnosti Boží ľud Starej zmluvy a nový Boží ľud smerujú k podobnému cieľu – Mesiášovi. Na jednej strane je to Mesiáš, ktorý zomrel a vstal z mŕtvych a je uznávaný za Pána a Božieho Syna, na druhej strane je to zas očakávanie príchodu Mesiáša na konci čias, očakávanie, ktoré sprevádza dráma nepoznania alebo neuznania Ježiša Krista (*porov. KKC 840*).

Prvotná cirkev sa stala žiarivým vzorom a ideálom jednoty: „Zotrúvali v apoštolskom učení, v bratskom spoločenstve, na lámaní chleba a modlitbách“ (*Sk 2,42*). „Mali jedno srdce a jednu dušu“ (*Sk 4,32*). Apoštol Pavol na mnohých miestach svojich apoštolských ciest vyzýval k jednote: „Snažte sa zachovávať jednotu v zmýšľaní, spojení putom pokoja...“ (*Ef 4,3; Sk 2,42*)³⁷

5.2 Katolícky pojem jednoty Cirkvi

V koncilových textoch sú uvedené zväzky jednoty, podľa Ef 4,6: „Jeden je Pán, jedna viera, jeden krst.“ Putá, ktoré sú vonkajšie, viditeľné, ale aj vnútorné a tajomné. Dajú sa chápať ako trojitý výraz spoločenstva (*communio*), ale viac sa chápu dynamicky ako príčinu a zdroj jednoty. Jednota vo vyznávaní viery a v spoločnom slávení bohoslužby je plodom verného hlásania evanjelia a udeľovania sviatostí prostredníctvom apoštolov a ich nástupcov, s Petrovým

³⁷ Porov.: *Cirkev – stĺp a opora pravdy*. Olomouc : Velehrad 1993, s. 96.

nástupcom ako hlavou a ich vedením pod vplyvom Ducha Svätého.³⁸ Ježišove slová jeho veľkňazskej modlitby „...aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás...“ (*Jn 17,21*), sú vyjadrením túžby po jednote a naliehavou prosbou. Ak sa na tieto slová pozrieme ako na jeho poslednú vôľu, posledné slová pred smrťou, nadobúdajú ešte väčšiu vážnosť a závažnosť. Ved' kto kedy bral len tak naľahko poslednú vôľu svojho umierajúceho otca? „V tejto modlitbe nám Ježiš zjavuje jednotu Krista s Otcom, ako prameň jednoty Cirkvi a večný dar, ktorý ona v ňom bude tajomne prijímať až do konca čias. Táto jednota, ktorá sa v Katolíckej cirkvi – napriek určitým medziam, vlastným ľudskej prirodzenosti – konkrétne uskutočňuje, pôsobí v rozličnej miere aj v mnohých prvkoch, ktoré sa nachádzajú v iných cirkvách a cirkevných spoločenstvách. Tieto prvky ako dary vlastné Kristovej cirkvi neustále podnecujú aj tieto spoločenstvá k plnej jednote“ (*UUS 48*).

Nádej a presvedčenie, že časom dospejeme k jednote ako k plnému a viditeľnému spoločenstvu nepramení z našich schopností a nášho ľudského podielu, ale z dôvery v Boha, v jeho prozreteľnosť a milosť.

5.3 Protestantký pojem jednoty

Podľa protestantov jednota už existuje a spočíva v krstnom vstúpení do Krista. Ak sú nejaké rozdiely, tak spočívajú len vo vonkajších prejavoch. Pre nás je krst len začiatočným vstúpením do Krista a Cirkvi. Jednota Cirkvi nie je len neviditeľná, ale musí sa prejavovať aj viditeľne. Hlavné princípy voľného výkladu Písma vedie k individualizmu a racionalizmu. Ospravedlnenie nie je pre nás len vonkajšie, ale spôsobuje v nás hlbokú zmenu a skrze Duch Svätého vstúpuje do Krista ako nové stvorenie. Dáva nám nový život v tajomnom Kristovom tele a to všetko vrcholí v Eucharistii. Podľa O. Cullmana jednota Cirkvi spočíva v jednote rôznych chariziem v jednom Duchu.³⁹

5.4 Pojem jednoty podľa východných cirkví

Pojem jednoty podľa východných cirkví vyplýva z ich organizácie, tzv. autokefalie. To znamená, že sú národné nezávislé cirkvi a každá je riadená patriarchom. Základ jednoty je v teologickom princípe, že cirkev napodobňuje jednotu Najsvätejšej Trojice, v ktorej sú osoby rozlíšené, ale v jednote. Ako každá božská osoba je plne Boh, taktiež každá cirkev je plne cirkev.⁴⁰

³⁸ Porov.: CÍSAŘ, I.: *Jednota křesťanů*. Řím : Křesťanská akademie 1987, s. 42.

³⁹ Porov.: CÍSAŘ, I.: *Jednota křesťanů*. Řím : Křesťanská akademie 1987, s. 48.

⁴⁰ Porov.: CÍSAŘ, I.: *Jednota křesťanů*. 1987, s. 49.

5.5 Jednota Cirkvi v Božom pláne

Ako už bolo spomenuté vyššie, v Katolíckej cirkvi sa už jednota určitým spôsobom uskutočňuje. Boh skrze svojho Syna v Duchu Svätom povolal ľud Novej zmluvy – Cirkev – do jednoty, nádeje a lásky. Aby táto jednota bola opretá aj o viditeľnú autoritu, ustanovil Petra spomedzi dvanástich apoštolov. Koncil predstavuje Cirkev ako nový Boží ľud, ktorý v sebe zjednocuje mužov a ženy všetkých národov a kultúr v bohatstve ich rozmanitosti. Oni si majú vzájomne slúžiť a majú si byť vedomí toho, že sú vyslaní do sveta, aby mu doniesli spásu. Duch Svätý – duša Cirkvi – ktorý účinkuje vo veriacich a vedie celú Cirkev uskutočňuje toto tajomné spoločenstvo, a tak úzko spája všetkých v Kristovi, že on je základom jednoty Cirkvi.⁴¹

Jednotu Cirkvi si vyžaduje podstata kresťanstva. Všetci máme jedného Otca – Boha, ktorý je na nebesiach a jedného prostredníka medzi Bohom a ľuďmi – Krista. Jednota kresťanov pramení z krstu a posilňuje sa v Eucharistii. Apoštol Pavol píše Efezanom: „Kristovo telo má byť jedno a všetci majú dôjsť k jednote viery a poznaniu Božieho Syna“ (4,11).⁴²

5.6 Nové akcenty v teológii a ekleziológii spoločenstva

Spolu s plynutím času mení sa svet i spoločnosť. Mnohé veci v zmýšľaní ľudí istej civilizácie sa po čase stanú samozrejmi, ktoré predtým možno neboli. Istý čas boli novotou. Tak isto sa tieto veci majú aj vzhľadom na ekumenizmus, ktorý už v mnohom pokročil a zaznamenal veľa úspechov. A keďže sme ešte stále nedospeli k cieľu, ešte vždy sú tu možné nové akcenty. Za jeden z najvýraznejších akcentov považujem budovanie spoločenstva na princípoch lásky a v duchu rodinnosti a osobného svedectva.

5.7 Cesta spoločenstva

„Ak chceme byť verní Božiemu plánu a zodpovedať aj veľkým očakávaniam sveta, v tisícročí, ktoré sa začína, stojí pred nami veľká výzva: urobiť z Cirkvi dom a školu spoločenstva“ (NMI 43). Toto je požiadavka na nás kresťanov, aby sme neboli pasívni, nečakali na „vhodnejší čas“, ale prispievali praktickou činnosťou. Všade tam, kde sa buduje ekumenizmus cestou spoločenstva, treba mať najprv jasný pojem spirituality spoločenstva. Tento pojem znamená, že v spoločenstve sa stretávame s bratom a sestrou, máme spoločného Otca, spolu zdieľame radosti i ťažkosti, a vedomie, že ten druhý je darom pre mňa. Spiritualita spoločenstva napokon znamená vedieť urobiť

⁴¹ PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KRESŤANOV: Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 1994.

⁴² LANG, A.: *Cirkev – stĺp a opora pravdy*. Olomouc : Velehrad 1993, s. 96.

bratovi miesto, niest' si vzájomne bremená (*porov. Gal 6,2*) a premáhať egoistické pokušenia, ktoré nás neustále napádajú a budia rivalitu, karierizmus, nedôveru a žiarlivosť“ (*NMI 43*). Spoločenstvo je vynikajúcim prostriedkom na budovanie jednoty, avšak bez duchovnej náplne by veľmi málo osožili ekumenickému úsiliu.

Záver

Náš Pán si praje jednotu. Nie ako uniformitu, nie kompromisy. Jednota Cirkvi musí byť zakorenená v Bohu. Na záver chcem vyjadriť presvedčenie, ktoré som postupne pri písaní tejto práce nadobudol. Plne si uvedomujem, že dosiahnutie jednoty kresťanov nie je v ľudských silách. Je to dielo jediného Boha Otca, Syna a Ducha Svätého, ktorého nástrojom máme byť práve my. Najbezpečnejšou cestou pre ekumenizmus je nepochybne cesta modlitby, vedúca k dialógu a bratskému spolunažívaniu v spoločenstve. Práve tu platí oveľa viac ako kdekoľvek inde, že ak sa budeme približovať k nášmu spoločnému zdroju – ku Kristovi, spojíme sa i navzájom.

6. Biskupi Slovenska o Európskej integrácii

Úvod⁴³

Priblížme si obsah pastierskeho listu biskupov Slovenska ohľadom Európskej integrácie.

V úvode tohto dokumentu biskupi konštatujú, že Cirkev víta každú snahu o zjednotenie. Poukazujú na to, že aj keď s myšlienkou zjednotenia Európy sa začalo už po druhej svetovej vojne a boli to veľké kresťanské osobnosti, napriek tomu sa neskôr v Európskej únii začali prejavovať aj nekresťanské vplyvy.

Aj Slovensko sa chce začleniť do Európskej únie. Táto snaha má vplyv na rôzne oblasti života, a preto biskupi sa snažia vyjadriť svoj názor na túto tému a tiež chcú pomôcť nájsť odpovede na niektoré otázky spojené s touto problematikou.⁴⁴

⁴³ Porov.: HURÁK, J.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002.

⁴⁴ Porov.: Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii. 2002, s. 5.

6.1 Kresťanské korene Európy

„Kresťanská viera je jeden zo stĺpov, na ktorých spočíva starý kontinent. Ved' nemožno zabúdať, že Európa korení v grécko-rímskom, ale aj v židovsko-kresťanskom dedičstve, ktoré po stáročia bolo najhlbšou dušou. Veľká väčšina toho, čo Európa vytvorila v oblasti právnej, umeleckej, literárnej a filozofickej, je poznamenané kresťanstvom a môže byť chápané a hodnotené iba z kresťanského hľadiska.“⁴⁵

Po tomto dôležitom konštatovaní nasleduje vymenovanie spolupatrónov Európy a tých, ktorí sa nejakým podstatným spôsobom pricinili k rozvoju tejto myšlienky.

Tiež sa tu spomína jedna dôležitá výzva. „Trh a ekonomické slobody nedokážu samy udržať svornosť. Európa potrebuje dušu, z ktorej by sa zrodila duchovná jednota... Obnova ducha Európy je predovšetkým úlohou kresťanstva a pre nás kresťanov je výzvou, aby sme prekonávali hranice v samých sebe, medzi ľuďmi a medzi národmi.“⁴⁶

a) *Čím je duša v tele, tým sú kresťania vo svete*

Je zdôraznená potreba kresťanstva v zjednocujúcej sa Európe a biskupi citujú z dokumentov Svätého Otca Jána Pavla II. Z týchto citátov vyplýva, že nemôžeme byť iba divákmi diania v Európe, lež spolu s našimi bratmi a sestrami vo viere vo všetkých krajinách sme povolani sprostredkovať Európe dušu.

b) *Čo hovorí Cirkev na tému „kresťan a spoločnosť“*

Je potrebné urobiť rozlíšenie medzi pozemským pokrokom a pokrokom, ktorý má význam pre Božie kráľovstvo. Je tiež výstižné konštatovanie, že na Európsku úniu netreba prenášať nereálne očakávania. Vyjadrenie Cirkvi k tejto téme je vyjadrené v dokumentoch Učiteľského úradu Cirkvi a myšlienky v tejto časti sa prevažne opierajú o dokument *Gaudium et Spes*.

c) *Jednota náboženského a spoločenského života*

V dnešnej dobe je možno pozorovať u ľudí veľký nesúlad medzi vierou, ktorú vyznávajú a ich každodenným životom.

Cirkev aj štát majú vlastné pole pôsobnosti, ale obidve inštitúcie stoja v službách jedného dobra, v službe osobného a spoločenského povolania toho istého človeka. Túto službu môžu vykonávať účinne len vtedy, keď bude medzi nimi spolupráca.⁴⁷

⁴⁵ Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii, 2002, s. 5.

⁴⁶ Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii, 2002, s. 8 - 9.

⁴⁷ Porov.: Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii, 2002, s. 15.

6.2 Kresťanskí laici v politike

Na vyjadrenie tejto myšlienky sa čerpá opäť z dokumentu Svätého Otca, z apoštolskej exhortácie *Christifideles laici*. Všetci laici majú právo a povinnosť sa zúčastňovať na politike, ale zároveň si to od nich vyžaduje veľkú mravnú zodpovednosť.

a) Učenie Katechizmu Katolíckej cirkvi o spoločnom dobre

V súvislosti s témou politickej a spoločenskej činnosti je potrebné vysvetliť výraz spoločné dobro. Na vysvetlenie tohto výrazu sú použité mnohé citáty z Katechizmu Katolíckej cirkvi.⁴⁸

b) Predpoklad jednoty – zhoda v základných hodnotách

Napriek snahe o zjednotenie sa v dnešnej spoločnosti prejavuje veľa nejednoty v oblasti morálky a hodnoty ľudského života. Táto nejednota sa prejavuje v parlamentoch rôznych štátov a neobišlo to ani našu krajinu. Hovorí sa tu tiež o tom, že človek si napriek svojej úbohosti nárokuje rozhodovať o tom, čo je dobré a čo zlé.

c) Cesta k zhode v základných hodnotách

Zamyslime sa nad tým, či existujú také hodnoty, ktoré by uznávali ľudia na celom svete, taktiež rozoberme základné pojmy filozofie a morálky ako svedomie, sloboda, rozum, morálny zákon, prirodzený zákon, mravnosť a viera, spoločenstvo, ľudská dôstojnosť. Všetko toto je objasňované pomocou encykliky Jána Pavla II. *Veritatis splendor* a Katechizmu Katolíckej cirkvi.⁴⁹

6.3 Ovocím jednoty v Európe je porozumenie a pokoj

Napriek dlhoročnému nepriateľstvu, ktoré panovalo medzi Francúzskom a Nemeckom, dokázali tieto dva štáty nastúpiť na cestu mieru a priateľstva. Dnes tvoria jadro Európskej únie a môžu byť príkladom, ako otvoriť cestu vzájomnej spolupráce.

Štruktúra spoločnosti v Európe je pestrá, a to aj v náboženskej oblasti. Ale aj tak musíme ku každému človeku pristupovať s rovnakou úctou a milovať všetkých bez rozdielu.⁵⁰

a) Niektoré dôležité princípy

Na pochopenie myšlienky zjednotenia sú spomenuté a vysvetlené základné princípy, ktoré majú určovať základné vzťahy v Európe.

⁴⁸ Porov.: Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii, 2002, s. 17 - 19.

⁴⁹ Porov.: Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii, 2002, s. 20 - 33.

⁵⁰ Porov.: Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii. 2002, s. 33 - 35.

b) Subsidiarita

Je základný pojem sociálnej náuky Cirkvi, ktorý po prvýkrát použil a rozpracoval pápež Pius XI. Je to princíp, podľa ktorého menšiemu spoločenstvu sa nemá vziať kompetencia, pokiaľ ju dokáže zvládnuť. Ak nedokáže nejaký problém vyriešiť, väčšie spoločenstvo mu má pri tom pomôcť.

c) Solidarita

Je ďalší pojem sociálnej náuky Cirkvi. Znamená pričiniť sa o spoločné dobro, ale pritom sa nesmie vylúčiť dobro jednotlivca.

6.4 Zodpovednosť v slobode

Keď hovoríme v zjednotenej Európe o slobode v rôznych odvetviach, netreba pri tejto slobode zabúdať ani na zodpovednosť, ktorú sme slobodou dostali.

a) Pluralita

Tento princíp predpokladá toleranciu medzi jednotlivcami v spoločnosti, aby každý rešpektoval každého. Je to rôznosť názorov, ktorá môže byť pre spoločnosť veľmi osožná. Tiež sa tu spomína chybné chápanie plurality.⁵¹

b) Hľadanie spoločných hodnôt

Chápanie základných hodnôt u jednotlivých predstaviteľov krajín je rôzne, a preto sa zatiaľ opierajú o Chartu základných práv Európskej únie, aj keď nie je právne záväzná. Vyjadrenie o tejto charte poukazuje na dosť závažné nedostatky, čo sa týka základných kresťanských hodnôt.⁵²

6.5 Slovensko v rozšírenej Európskej únii

Po páde komunizmu sa východnej Európe otvorila cesta pre komunikáciu a spoluprácu s krajinami západnej Európy. Mnohé štáty požiadali o vstup do Európskej únie. Vznikajú tu obavy z rôznych vplyvov, ktoré vzájomne pôsobia na členské štáty. Zároveň je to aj priestor pre kresťanov na presadzovanie spoločného dobra.

Ďalej dokument zdôrazňuje potrebu pravého kresťanského života a nakoniec sa pastiersky list obracia na mladých slovami Svätého Otca Jána Pavla II., ktoré povedal mladým v Lorete.⁵³

⁵¹ Porov.: Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii, 2002, s. 36 - 41.

⁵² Porov.: Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii, 2002, s. 42 - 44.

⁵³ Porov.: Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii, 2002, s. 45 - 50.

Záver

Práca je len stručným zhrnutím tohto dokumentu, ktorý by chcel siahnuť do tejto problematiky hlbšie. Odporúčam prečítať si tento dokument celý. Je to téma, ktorá je v súčasnosti veľmi aktuálna, preto každý z nás by mal byť oboznámený s týmto problémom a zaujať k nemu patričné stanovisko.

7. Ekumenizmus v živote kresťanov

Úvod⁵⁴

Nové náboženské hnutia, ktoré zaznamenávajú stály vzrast, sú dnes súčasťou mapy náboženstiev a ukazovateľom určitej premeny náboženského povedomia moderného človeka. Ich základný obsah viery a ich sociálne mechanizmy predstavujú pre misijnú činnosť Cirkvi ešte väčšiu výzvu než ich súčasný počet, pretože poukazujú na to, že misie ad gentes musia dosiahnuť nové sociálne a psychologické rozmery a nie sú obmedzené čisto na zemepisné oblasti. Tieto javy treba dôkladne preštudovať, pokiaľ ide o ich historický vznik, náuku a pastoračné metódy.

Cirkev musí venovať väčšiu pozornosť charizmatickým darom a rôznym cirkevným službám laikov, aby sa modernej spoločnosti predstavila prítiahľivým a prívetivým spôsobom. Zvlášť v 20. storočí sa začalo zaznamenávať pozoruhodný ekumenický pohyb vo vzťahoch medzi kresťanskými cirkvami. Dochádza k nadväzovaniu kontaktov a rozhovorov o kľúčových otázkach kresťanskej viery a života, a vzniká ekumenický dialóg medzi jednotlivými cirkevnými spoločenstvami. Ak sa poukáže na rozdiely vhodným spôsobom, aby pri tom nedošlo k ďalším napätiam, dospeje sa k lepšiemu porozumeniu na ceste a v záujme zblíženia a duchovnej jednoty.⁵⁵

Ekumenický dialóg sleduje dokonalejšie jednotu medzi kresťanskými spoločenstvami, spoločenstvo služby v evanjeliu. Ekumenický dialóg má pôsobiť na prestavbu mentality, na správanie a každodenný život týchto cirkevných spoločenstiev.⁵⁶ „Ekumenický dialóg má v koncilovom ponímaní povahu spoločného hľadania pravdy, menovite pravdy o Cirkvi. Pravda totiž formuluje svedomie kresťanov a usmerňuje konanie v prospech jednoty.

⁵⁴ Porov.: JURČAGA, P.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002.

⁵⁵ Porov.: Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii. 2002, s. 5.

⁵⁶ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. 1997, s. 17.

Súčasne sa vyžaduje, aby sa svedomie kresťanov, ktorí sú oddelenými bratmi, aj ich činy riadili podľa Kristovej modlitby za jednotu. Tu ide o súčinnosť modlitba a dialógu“ (UUS 33). Úlohy, ktoré z toho vyplývajú, sú veľké a ťažké. „Táto úloha nás priam striasa, keď pozeráme na slabosť, ktorá nás tak často zbavuje lesku a vrhá na nás tieň. Ale úloha je to splniteľná, ak sa vystavíme Kristovmu svetlu a dokážeme sa otvoriť milosti, ktorá nás urobí novými ľuďmi“ (NMI 54).

7.1 Ekumenická rada cirkví

Ekumenická rada cirkví v Slovenskej republike je združením kresťanských cirkví pôsobiacich na území Slovenskej republiky. Predstavitelia jednotlivých cirkví na celom svete si v posledných desaťročiach začali uvedomovať aktuálnosť novej situácie, ktorá sa začala odvíjať v Európe a na celom svete po skončení 2. svetovej vojny. Čoraz viac si uvedomovali, že pre všetky kresťanské cirkvi je prvoradé to, čo je obsiahnuté v zvesti evanjelia, ktoré prináša Ježiš Kristus. Táto zvesť by všetky cirkvi mala zjednocovať, nie rozdeľovať. To bol hlavný dôvod vzniku Svetovej rady cirkví a neskôr aj Konferencie európskych cirkví – organizácií, ktorých úlohou je združovať kresťanské cirkvi v celosvetovom, resp. európskom meradle, iniciovať a napomáhať ich vzájomnú spoluprácu.

Tieto myšlienky našli uplatnenie aj na našom území. V r. 1955 bola založená Ekumenická rada cirkví v Československu. Jej úlohou a cieľom bolo presadzovať myšlienky kresťanskej vzájomnosti a spolupatričnosti na území nášho štátu. Novým impulzom pre rozvoj práce všetkých cirkví bol u nás r. 1989. Po znovunastolení demokracie v spoločnosti a po dlhom období neslobody sa cirkvi pustili do veľkého a ťažkého diela obnovy. Tiež pre ekumenické hnutie nastalo dôležité obdobie hľadania novej tváre a nových foriem spolupráce.

Ekumenická rada cirkví v SR bola ustanovená na svojom úvodnom zasadnutí v marci 1993. Je spolu s ERC v ČR rovnoprávnym následníkom ERC v ČSFR, ktorá po rozdelení Československa ukončila svoju činnosť. Obidve novovzniknuté ekumenické rady sú nezávislé a rovnoprávne subjekty pôsobiace na území dvoch novovzniknutých štátov.

ERC spolupracuje so svetovými kresťanskými a spoločenskými organizáciami, ako je Svetová rada cirkví, Konferencia európskych cirkví, Európska ekumenická komisia pre cirkev a spoločnosť a pod. Členskými cirkvami ERC sú: Evanjelická cirkev augsburského vyznania; Reformovaná kresťanská cirkev; Pravoslávna cirkev; Cirkev bratská; Bratská jednota

baptistov; Evanjelická cirkev metodistická a Cirkev česko-slovenská husitská. Ako pozorovatelia sa na práci ERC podieľajú: Konferencia biskupov Slovenska; Cirkev apoštolská; Cirkev adventistov siedmeho dňa a Starokatolícka cirkev.

ERCSR nie je nad cirkevným útvarom. Je združením registrovaných cirkví a náboženských spoločností, ktoré hľadajú cestu k vzájomnej spolupráci a k vzájomnému porozumeniu. Dôležitou úlohou ERCSR je úsilie o koordináciu aktivít členských cirkví vo vzťahoch k štátu, smerom do občianskej spoločnosti a spolupráca s medzinárodnými cirkevnými inštitúciami. ERCSR môže byť účinnou platformou pre teologický dialóg medzi jednotlivými členskými cirkvami. ERCSR spolupracuje so svetovými kresťanskými a spoločenskými organizáciami, ako napr. Svetová rada cirkví, Konferencia európskych cirkví, Európska ekumenická konferencia pre cirkev a spoločnosť a pod.

7.2 Svetová rada cirkví

V období pápeža Leopolda XIII. sa začal nový modernizačný proces, ale naozajstnú zmenu znamenalo iba obsadenie trónu pápežom Jánom XXIII. v roku 1958 a II. vatikánsky koncil. Vtedy sa totiž začalo reformovanie liturgie: Katolícka cirkev sa zriekla výlučného používania latinského jazyka a všeobecne zmodernizovala chod obradov.

Vznikla iniciatíva na začatie dialógu s inými konfesiami, náboženstvami a neveriacimi. O zblíženie kresťanských cirkví sa usiluje ekumenické hnutie. Svetová rada ekumenických cirkví vznikla v roku 1948. Významné zasadnutie Ústredného výboru Svetovej rady cirkví sa uskutočnilo 26. augusta - 3. septembra 2002 v ekumenickom centre, v Ženeve (Švajčiarsko). V roku 2001 sa niesol v znamení výročia komisie Viera a cirkevný poriadok. Spomínaná komisia je jednou z pracovných komisií SRC, sústreďuje sa na teologické a cirkevné otázky. Zároveň je jedinou z komisií Svetovej rady cirkví, kde sa plne zúčastňuje Rímskokatolícka cirkev.

Svetová rada cirkví združuje 340 nekatolíckych cirkví, denominácií a kresťanských spoločenstiev v 120 krajinách, čo predstavuje asi 400 miliónov kresťanov. Ústredná myšlienka Svetovej rady cirkví znie: Jedna ľudská rodina v spravodlivosti a mieri. Generálnym tajomníkom SRC na začiatku 3. tisícročia bol reverend Dr. Konrad Raiser. Ústredný výbor je najvyšším správnym orgánom SRC v období medzi valnými zhromaždeniami a stretáva sa každých 12 až 18 mesiacov. Je zodpovedný za realizáciu rozhodnutí valného zhromaždenia, dohliada na činnosť programov SRC, monitoruje ich realizáciu a zároveň overuje rozpočet SRC.

Ekumenická rada cirkví chápe sama seba ako hnutie a spoločenstvo vzájomného zdieľania, solidarity s chudobnými a znevýhodnenými, a "nádej v akcii". Od samého začiatku bolo silnou stránkou ekumenického hnutia, že svojimi programami predovšetkým v oblasti rozvoja, ľudských práv, zdravotníctva a vzdelávania prispievalo k analýze globálnych politických a hospodárskych procesov, ako aj ku hodnoteniu regionálnych skúseností. Ústredným bodom ekumenickej sociálnej etiky je usilovanie o sociálnu spravodlivosť a otázka spravodlivého hospodárenia.

Od roku 1948 sa Ekumenická rada cirkví jasne vyslovovala pre zodpovednú svetovú spoločnosť a jednotu ľudstva. So Spojenými národmi zdieľala víziu spravodlivého a mierového svetového poriadku a podporovala vypracovanie medzinárodných noriem a štandardov jednaní k dobru celého ľudstva a globálneho životného prostredia.

Novozákonný pojem "oikumené" zrkadlí skúsenosť rannokresťanských obcí, uskutočnenú v konfrontácii s globálnym mocenským nárokom rímskeho cisárstva v helénskom období. Na jednej strane stáli kresťanské obce chudobných, otrokov a cudzincov, na druhej mocenskej štruktúry globalizácie tak, ako boli vynútené cisárom. Konciliárne spoločenstvo prvotnej cirkvi tvorilo svojho druhu protikladnú moc, ktorá však stratila svoj kritický potenciál, keď sa neskôr, od doby cisára Konštantína, tesne pripútala ku štátu. Až teraz dal súdobý konciliárny proces za spravodlivosť, mier a zachovanie stvorení svojou predstavou cirkvi v solidarite s chudobnými, znovu ožiť víziu cirkvi ako spoločenstiev pre spravodlivosť a ako protipólu nadiktovanej globalizácie.

Vo svojich podobenstvách povzbudzoval Ježiš ľudí k tomu, aby poznávali znamenia doby a nasledovali vôľu Božiu. Od nej vieme, že sa duch musí rozhodovať vždy znovu, v závislosti na danej situácii a konkrétnych súvislostiach. Čiernobiela schéma dobra a zla preto už nepomôže tam, kde sa vyžaduje schopnosť diferencovať, ako je to pri vysporiadavaní sa s dôsledkami globalizácie. Avšak aj v Ježišovej tradícii zostáva vzťahným bodom prednosť, ktorú dával chudobným, utlačovaným a slabým. Do stredu svojej starostlivosti a lásky stavia Ježiš znevýhodnených a vylučovaných. Cirkev Ježiša Krista je vyzývaná, aby pozdvihla svoje hlasy za tých, ktorí nemajú žiadneho príhovorca, a stala sa hlasom bezhlasých: za tých, ktorým je obmedzované právo na život, preto, že sa im odopiera účasť na hospodárskom živote ich spoločnosti. S týmto mandátom pokračuje ekumenické hnutie v biblickom poslaní prorokov židovsko-kresťanskej tradície, ktorí stáli na strane obetí a ľudí v tiesni. Im prinesie prisľúbený Mesiáš právo a spravodlivosť.

Je preto naliehavou úlohou ekumenickej sociálnej etiky prispievať spoločne s ostatnými k tomu, aby bolo privedené „všetko, čo je na nebi i na zemi k jednote“ (*Ef 1,10*) a vyvolávať tlak na globálne finančné hospodárstva v

tom smere, aby život neovládli cestou vzrastajúcej deregulácie medzinárodné finančné a kapitálové trhy. Každé hospodárske rozhodnutie a každá hospodárska inštitúcia musí byť posudzovaná z hľadiska otázky, či ochraňuje, alebo podkopáva dôstojnosť ľudskej osobnosti.

Všetci ľudia majú právo podieľať sa na hospodárskom živote spoločnosti.

Svetová ekumenická rada cirkví sa nedohodla na jednotnej línii v spornej otázke humanitárnych zásahov. Rozdielne pozície kresťanov v otázke ozbrojených zásahov pretrvávajú aj naďalej, hovorí sa vo vyhlásení Centrálného výboru Svetovej ekumenickej rady cirkví, ktorý zasadal v Postupime. Široká zhoda sa však dosiahla v probléme ochrany obyvateľstva v situáciách ozbrojeného násillia. Diskusia sa rozvinula najmä o kritériách zásahov. Takýmto kritériom je najmä ohrozenie ľudského života v takom rozsahu, že možno hovoriť o zločine proti ľudskosti zo strany štátnych orgánov alebo iných síl, alebo s ich podporou, či pre ich neschopnosť zločinom zabrániť. Zásah môžu vykonať iba OSN alebo neutrálne skupiny štátov v mene OSN. Hovorí sa aj o formách zásahu a dohľadu OSN. Cirkvi tu môžu hrať úlohu vo všetkých fázach – vo forme varovania pred nebezpečenstvom pre civilné obyvateľstvo ako sprostredkovatelia a humanitárni pomocníci. Zdôraznilo sa však, že takéto akcie nesmú cirkvi schvaľovať. Cirkvi musia napomínať k pokoju a zasadzovať sa za zabránenie konfliktom.

7.3 Plná jednota a evanjelizácia

Ekumenické hnutie tohto storočia bolo silnejšie poznačené misionárskym náhľadom ako ekumenické podujatia minulých storočí, ktorých význam však nesmieme podceňovať. Vo verši Jánovho evanjelia, ktorý slúži ako inšpirácia a ako hlavný motív – „aby aj oni boli v nás jedno, aby svet uveril, že si ma ty poslal“ (*Jn 17,21*); slová, aby svet uveril, boli tak výrazne zdôraznené, že sme niekedy v pokušení zabudnúť, že v mysli evanjelistu slúži jednota predovšetkým na česť Otca. Je zrejmé, že rozdelenie kresťanov je v rozpore s pravdou, ktorú sú poverení šíriť, a preto veľmi zaťažuje ich svedectvo.

Ako teda môžeme hlásať evanjelium zmierenia bez toho, aby sme sa zároveň nezasadili za zmierenie kresťanov? Keď je pravda, že Cirkev, ktorú podnecuje Duch Svätý, má prísľub nepominuteľnosti, evanjelium hlásala a hlása všetkým národom, tak je rovnako pravda, že sa musí vyrovnáť s ťažkosťami, ktoré pochádzajú z rozkolov. Prijmú neveriaci pravdivé posolstvo, keď sa stretnú s misionármi, ktorí sú navzájom rozvadení, hoci sa všetci rovnako odvolávajú na Krista: Nebudú si myslieť, že práve evanjelium je príčinou rozkolu, i keď je všetkými hlásané ako základný zákon lásky? Bezpochyby je toto snaženie

dielom Ducha Svätého, ktorý vedie Cirkev ku konečnému uskutočneniu plánu Otca podľa Kristovej vôle, ako je s takou naliehavosťou vyjadrená v modlitbe – podľa štvrtého evanjelia – vychádzajúcej z jeho úst v tom okamihu, keď začína spásonosnú drámu svojej paschy. Tak ako vtedy, i dnes Kristus prosí, aby nový elán oživil činnosť každého jednotlivca pre plné a viditeľné spoločenstvo.

S pohľadom na nové tisícročie prosí Cirkev tohto Ducha o milosť posilniť jej jednotu a doviest' ju k plnému spoločenstvu s ostatnými kresťanmi. Ako to dosiahnuť? V prvom rade modlitbou. Modlitba by sa mala vždy spájať s túžbou po jednote. Sama osebe je jednou zo základných foriem našej lásky ku Kristovi a k Otcovi, štedrému na milosť. Na tejto ceste v novom miléniu, ktorú podnikáme s inými kresťanmi, musí modlitba zaujať prvé miesto.

7.4 Termín „nové náboženské hnutia“

Približne od konca päťdesiatych rokov dochádza v rozvinutých spoločnostiach západného typu k významným zmenám. Ich súčasťou je aj pohyb v oblasti náboženského života, v rámci ktorého začali pôsobiť rôzne náboženské skupiny. Pre tieto skupiny s rôznou náboženskou orientáciou sa najčastejšie používa názov nové náboženské hnutia alebo nové náboženstvá.⁵⁷

Termín nové náboženské hnutia sa objavil v sociologickej literatúre v sedemdesiatych rokoch ako nástroj pre označovanie niektorých kontroverzných náboženských skupín tej doby.

Išlo predovšetkým o skupiny, ktoré získali prostredníctvom masmédií väčšiu pozornosť verejnosti: Božie deti, Haré Krišna, Cirkev zjednotenia, Transcendentálna meditácia a Scientológia. Výraz nové náboženské hnutia sa užíva v odbornej literatúre najčastejšie, ale používa sa aj všeobecnejší názov nová religiozita.⁵⁸

„Situácia, čo sa týka siekt a nových náboženských hnutí, je komplexná a veľmi rozdielna. V istých krajinách narastajú sekty v kultúrnej klíme, ktorá je v základe náboženská a inde prekvitajú v spoločenstvách, ktoré sú sekularizované, ľahkoverné a poverčivé.“⁵⁹

7.5 Pohľad na cirkevné hnutia

V súčasnosti okolo seba môžeme vidieť veľký rozvoj cirkevných hnutí, o ktorých sa zmieňuje Svätý Otec v encyklike *Redemptoris missio*: „V rámci Cirkvi sa ponúkajú rôzne druhy služieb, funkcií, úradov a foriem privádzania ku

⁵⁷ Porov.: LUŽNÝ, D.: *Nová náboženský hnutí*, Masarzková Univerzita, Brno 1997, s. 21.

⁵⁸ Porov.: LUŽNÝ, D.: *Nová náboženský hnutí*, s. 21.

⁵⁹ Porov.: LUŽNÝ, D.: *Nová náboženský hnutí*, s. 36.

kresťanskému životu. Myslím pritom na jednu novotu poslednej doby v cirkvách: veľký rozvoj „cirkevných hnutí“, ktoré sú poznačené mocnou misionárskou silou. Keď sa pokorne zapoja do života miestnych cirkví a sú biskupmi a kňazmi srdečne prijaté do diecéznych a farských štruktúr, predstavujú tieto hnutia ozajstný Boží dar pre novoevanjelizáciu a pre misijnú prácu vo vlastnom zmysle slova. Odporúčam ich propagovať a zapájať do svojej činnosti, aby predovšetkým medzi mladými dodali kresťanskému životu a evanjelizácii novú silu z pluralistického pohľadu spolkových a výrazových foriem (porov. RM 72).

Aby sa predišlo v nových cirkevných hnutiach poblúdeniam, je potrebné dodržiavať určité jasné pravidlá, ktoré veľmi podrobne opisuje pápež Pavol VI. v encyklike *Evangelii nuntiandi*. Okrem iného tu vyzdvihuje prínos týchto nových cirkevných spoločenstiev a povzbudzuje k ich rozvoju, ale nezabúda na ich možné poblúdenia (porov. EN 58).

Nesmieme však pozabudnúť nato, že Cirkev je stále sa tvoriaca a vyvíjajúca, smerujúca k jasnému bodu Ω a s tým budú stále spojené rôzne zmeny a nové spôsoby ohlasovanie evanjelia, aby sa mohlo dotknúť každého človeka a v každej dobe.

Zrod a rozšírenie hnutí spôsobilo v živote Cirkvi neočakávané nové veci, niekedy dokonca rozdelenie. Preto nikdy nechýbali otázky, napätia či nedorozumenia. Niekedy to vyvolalo predpoklady a netrpezlivosť z jednej strany a nie malé predsudky a zábrany na strane druhej. Bolo to obdobie skúšky ich viery, dôležité obdobie na preskúmanie ich chariziem.

Dnes sa pred vami otvára nové obdobie: obdobie cirkevnej zrelosti. To však neznamená, že všetky problémy boli vyriešené. Viac-menej ide o výzvu, o cestu, po ktorej treba kráčať. Cirkev od vás očakáva „zrelé plody spoločenstva a elánu.“⁶⁰ Súčasná doba pozná výskyt a rozšírenie mnohorakých foriem zoskupení laikov: združenia, skupiny, spoločenstvá, hnutia, takže môže byť reč o novej dobe zoskupenia laikov. Naozaj, povstali povedľa tradičných spolkov a, takrečeno, z ich koreňov nové hnutia a združenia, ktoré majú špecifický profil a špecifické zameranie. Také je veľké bohatstvo a mnohorakosť darov, ktoré Duch v Cirkvi živí. Taká je aj vôľa k iniciatíve a veľkodušnosť našich laikov“ (ChL 29).

Teraz vidieť, že odsudzovať ľudí, ktorí s takýmito hnutiami sympatizujú, vôbec nie je správne, naopak, je to na hlboké zamyslenie sa nad sebou, ako sa ja snažím žiť novú evanjelizáciu, ku ktorej nás Svätý Otec tak často pobáda.

Niektoré významné hnutia na Slovensku:

⁶⁰ JÁN PAVOL II.: *Príhovor pápeža Jána Pavla II. na svätodušnú vigíliu 30. mája 1998*, Pápežské listy, 14. zväzok, Trnava : SSV, 1998, s. 55 - 56.

1. Cirkevné spolky: ruženčiar, Cruciáta.
2. Rôzne rehoľné združenia zaoberajúce sa charitou, misiami.
3. Neokatechumenátna cesta.
4. Hnutie Svetlo-Život.
5. Hnutie Fokolare.
6. Charizmatická obnova.
7. Komunita Emanuel.
8. Cursillos de Cristianidad (Kurzy kresťanstva).
9. Comunione e Liberazione (Spoločenstvo a oslobodenie).
10. Ekumenické hnutie.
11. Rodina Nepoškvrnenej.
12. Taizé.
13. Pápežské misijné diela.

Významnejšie hnutia:

a) Neokatechumenátna cesta

Zakladateľom je Kiko Argüello, ktorý sa narodil v Leóne v Španielsku. Po hlbokoj existenciálnej kríze ho navštívil Pán svojou milosťou a vytiahol ho z hlbín "kenózy" a doviedol ho k tomu, aby svoj život venoval jemu a Cirkvi, predovšetkým ako profesor v „Kurzoch kresťanstva“.⁶¹

Začal konkrétne pomáhať ľuďom v živote a dával im prostriedok, ktorý ich má zachrániť a tým prostriedkom bol Kristus. Zažil rôzne situácie v rodinách a vedel, že iba Ježiš im môže pomôcť, a tak ho zvestoval.

Hlásal, že treba ľuďom umožniť sa stretnúť s Kristom tam, kde on skutočne je. A kde vlastne je? Cirkev hovorí, že je prítomný vo sviatostiach (Eucharistia, sv. omša, krst atď.) a v hierarchii (pápež, biskupi, kňazi). Preto sa máme snažiť umožniť ľuďom stretnúť sa s Kristom vďaka týmto spomínaným skutočnostiam – Kristovej prítomnosti. Ich snahou je nielen vydať svedectvo viery, ale otvoriť určitú cestu schopnú prijať vzdialených od Cirkvi a priviesť ich ku kresťanstvu.

„Svedectvo môže vydávať len zrelé spoločenstvo. A aby sme mali takéto spoločenstvá, je potrebná skutočná kresťanská iniciatíva.“⁶²

b) Hnutie Svetlo-Život

Začiatky hnutia siahajú do päťdesiatych rokov. Jeho zakladateľ, František Blachnický, bol kňazom z Katovickej diecézy. Vysvätený bol päť rokov po druhej svetovej vojne. Bol v koncentračnom tábore v Osvienčime a neskôr ho odsúdili v Katoviciach na smrť.

⁶¹ CORDES, P. J.: *Znamenia nádeje*. Nové mesto, Bratislava 1998, s. 9.

⁶² CORDES, P. J.: *Znamenia nádeje*, 1998, s. 27.

Začal jednoducho a postupne po rôznych problémoch sa mu podarilo zakotviť v meste Kroščenko, kde sa impulz z Druhého vatikánskeho koncilu, čo sa týka Liturgickej obnovy, začal šíriť po celom Poľsku. Zhromažďovalo sa tu množstvo kňazov a teológov. Poľská biskupská konferencia poverila profesora Blachnického formáciou liturgickej služby pre celé Poľsko.

Na oázach, zážitkových exercíciách sa v tomto období zúčastňovalo stále viac mládeže aj dospelých. Boli však veľké problémy s komunistickým štátom. Iba vďaka postoju Cirkvi, predovšetkým kardinála Karola Wojtylu, mohli oázy prežiť. Začali sa uskutočňovať aj rodinné oázy. Hnutie sa začalo rozširovať.⁶³

Zakladateľ hnutia mal veľký dar vnášať pokoncilové výroky Magistéria do praktického formačného programu. Hnutie sa v prvom rade pokúša osloviť pokrstených ľudí. Adhortácia Evangelii nuntiandi bola základom pre evanjelizáciu ad intra a ad extra. V takzvanej prvoevanjelizácii sa podnikli aj pokusy o spoluprácu na poli ekumenizmu. Novým evanjelizačným impulzom sa stal pontifikát poľského pápeža a jeho poslanstvo: „Nebojte sa! Otvorte dvere, otvorte ich dokorán Kristovi.“⁶⁴

Nádejou hnutia je ženský Inštitút Nepoškvrnenej Matky Cirkvi, ktorý obetuje svoj život dielu oáz. Z hnutia oáz vychádza v Poľsku množstvo kňazských a rehoľných povolaní.⁶⁵

c) *Hnutie Fokolare*

Zakladateľkou hnutia je Chiara Lubichová. Hlavnou charizmou tohto hnutia je charizma jednoty, uskutočnenie Ježišovho závetu, „aby všetci jedno boli“.⁶⁶

Kľúčové línie spirituality tohto hnutia sú:

- „obnovená viera v Boha – Lásku;
- konanie jeho vôle, aby sme na jeho lásku odpovedali našou láskou;
- žitie Slova, ktoré je vyjadrením Božej vôle;
- zameranie sa na bratskú lásku;
- uskutočnenie Nového prikázania, ktoré je základom nášho života;
- realizácia jednoty a jej prostredníctvom sprítomňovanie Ježiša;
- nasledovanie ukrižovaného a opusteného Ježiša, ktorý je kľúčom ku každej jednote;
- prijímanie Eucharistie, ktorá je zväzkom jednoty;

⁶³ Porov.: CORDES, P. J.: *Znamenia nádeje*, 1998, s. 31.

⁶⁴ CORDES, P. J.: *Znamenia nádeje*, 1998, s. 32.

⁶⁵ CORDES, P. J.: *Znamenia nádeje*, 1998, s. 41.

⁶⁶ CORDES, P. J.: *Znamenia nádeje*, 1998, s. 97.

- prežívanie Cirkvi ako spoločenstva;
- napodobňovanie Márie, Matky jednoty;
- oddanosť Duchu Svätému, Lásky – osoby Najsvätejšej Trojice.⁶⁷

Nádejou hnutia pre tretie tisícročie je predovšetkým vedomie a potreba jednoty, ktorú vidia ustavične rásť medzi kresťanmi. Tento smäd po jednote ich uisťuje o tom, že ho vzbudil Boh, ktorý naň chce odpovedať.⁶⁸

„Druhý vatikánsky koncil bol začiatkom tejto Božej odpovede pre dnešný svet. Je na nás, aby sme ju dovedli do dôsledkov a aby sme ju každodenne vteľovali do každej oblasti nášho života.“

d) Charizmatická obnova

V roku 1967, krátko po Druhom vatikánskom koncile, začal v Katolíckej cirkvi pôsobiť prúd milosti, ktorý je viac známy ako Katolícka charizmatická obnova. Mnohí ľudia ho chápali ako priamu odpoveď na modlitby, ku ktorým vyzval pápež Ján XXIII. celú Cirkev, aby koncil nedal Cirkvi len nový súbor dokumentov, ale aj ‚nové Turíce‘.⁶⁹

„Teologické úvahy o tejto skúsenosti sa začali rozvíjať takmer okamžite, pretože mnohí z priamych účastníkov duchovných cvičení boli teológovia z Univerzity Notre Dame, ku ktorým sa neskôr pridali známi teológovia z Gregoriánskej univerzity v Ríme a na celom svete.“⁷⁰

„Biskupi a pápež povzbudzovali tento prúd milosti bezprostredne po jeho vzniku. Vrcholom bolo vreľé prijatie zo strany Pavla VI. v Bazilike sv. Petra na Prvom medzinárodnom kongrese hnutia roku 1975. Pavol VI. nazval charizmatickú obnovu ‚šancou pre Cirkev‘.“⁷¹

Pápež Ján Pavol II. pokračoval v srdečnom povzbudzovaní hnutia. Raz s predstaviteľmi hnutia naznačil, že toto hnutie je jedným ‚zo znamení novej jari‘. Na celom svete sa vyjadruje podpora tomuto hnutiu a mnoho biskupských konferencií vydáva vyhlásenia na jeho podporu.

7.6 Necirkevné hnutia – stručný prehľad

⁶⁷ CORDES, P. J.: *Znamenia nádeje*, 1998, s. 97.

⁶⁸ Porov.: CORDES, P. J.: *Znamenia nádeje*, 1998, s. 105.

⁶⁹ Porov.: CORDES, P. J.: *Znamenia nádeje*, 1998, s. 106.

⁷⁰ Porov.: CORDES, P. J.: *Znamenia nádeje*, 1998, s. 107.

⁷¹ Porov.: CORDES, P. J.: *Znamenia nádeje*, 1998, s. 108.

a) Hnutia vychádzajúce z kresťanstva

1. Turíčne hnutie.
2. Rodina – Rodina lásky– Božie deti.
3. Cirkev zjednotenia.

b) Hnutia vychádzajúce z hinduizmu

1. Haré Krišna.
2. Ánanda Marga.
3. Sahádža jóga.
4. Šrí Činmoj.
5. Brahma Kumaris.
6. Višva Guru Díp Hindu Mandir.
7. Transcendentálna Meditácia.
8. Bhagvan Radžníš.
9. Meher Baba.
10. Sajta Sai Bab.

Záver

Z historického aspektu štúdia náboženstiev sa nové náboženské hnutia zdajú analogické ku kmeňovým a kozmickým náboženstvám. Sú to subkultúry vo všeobecnej štruktúre náboženstiev, čo predpokladá špecifické obrady zasvätenia. Namiesto vymenovania rozličností jednotlivých hnutí v sociologickej perspektíve možno podčiarknuť ohrozovanie Cirkvi v spoločnosti. Ide o sekty.

Nedávne cirkevné dokumenty si dobre uvedomujú pastoračnú a teologickú výzvu, ktorú predstavujú tieto hnutia a ponúkajú niekoľko smerníc.

1. Cirkev vo všeobecnosti uznáva univerzálnosť Božej spásy, ktorá sa rozprestiera na prívržencov všetkých náboženstiev.
2. Cirkev preukazuje väčšiu úctu k náboženskej slobode v úprimnom dialógu pravdy. Musí však trvať na svojej prítomnosti.
3. Proti každému pokusu o ľudské seba - náboženstvo a teórie kozmickej evolúcie spásy, Cirkev hlása v ľudských dejinách nový advent Ježiša Krista, ktorý je cesta, pravda a život.

Smernice pre pastoračnú činnosť sú zamerané skôr na zaangažovanie sa v ekumenickej spolupráci a svedectvo, než na čistú analógiu. Misionárska Cirkev si musí byť vedomá všeobecného posunu náboženského povedomia,

ktoré potrebuje preventívnu pastoračnú činnosť, ktorá bude svedectvom o rýdzej totožnosti v meniacej sa spoločnosti. Osobný vzťah ku Kristovi v jeho Cirkvi musí byť výsledkom hlbokej skúsenosti. Vonkajšia viera a náboženské poznanie je nedostatočné. Isteže, treba hľadať nové formy uvádzania do kresťanského života a pomoci v kríze, ktorá väčšmi berie do úvahy hojné rozdelenie chariziem v Božom ľude. Cirkev, ktorá dokáže vytvoriť rozličnosť nových laických cirkevných služieb ako odpoveď na rôzne životné situácie a kultúrne prostredie a ktorá podnieti ich pastoračnú zodpovednosť, bude schopná účinnejšie zodpovedať potrebám jednotlivého veriaceho a materskej spoločnosti.

Osvojenie si ekumenickej mentality splodilo premenu v každom odbore života kresťanských cirkví, od náukovej stavby až ku bohoslužobnej praxi, ku každodenným životným vzťahom medzi príslušníkmi rôznych vyznaní. Taktiež tým bola ovplyvnená aj spiritualita. Výsledkom je obnova nad všetko očakávanie. Príliš dlho bola práve spiritualita jedným z najväčších činiteľov rozdelenia. Absolútne stotožnenie sa s vlastným vyznaním a dištancovanie sa od iných patrilo k základným požiadavkám, ktoré kládla každá cirkev svojim veriacim. Jarný vietor ekumenizmu priniesol uvoľnenie. Bez ujmy svojej vlastnej totožnosti sa kresťania naučili vážiť si dedičstvo iných vyznaní, ktoré vychádza zo spoločného prameňa evanjelia. K obohateniu nedošlo len vďaka vonkajším prínosom, kresťania sa naučili prijímať druhého ako seba, a tým poznávať svoju vlastnú náboženskú tradíciu. Keď sa jednomyselne obracali ku Kristovi, naučili sa duchovnému umeniu dialógu. Ich spoločná služba svetu dala evanjeliovému posolstvu dôraz a väčšiu vierohodnosť.⁷²

8. Ekumenizmus v našej dobe

Úvod⁷³

Modlitba za jednotu v predvečer Ježišovho utrpenia a smrti nadobúda svoj plný obsah a plný význam: Ježiš umiera, aby zjednotil Božie deti, ktoré boli rozptýlené a modlí sa: „...zachovaj ich vo svojom mene, ktoré si ty dal mne, aby boli jedno ako my” (Jn 17,11).⁷⁴

⁷² Porov.: DE FIORES, S., GOFFI, T.: *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 213 -214.

⁷³ Porov.: JURČAGA, P.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002.

⁷⁴ GHIGLIONE, G.: *Týždeň s Ježišom z Nazareta*. Bratislava : Vydavateľstvo Don Bosca, 1998, s. 98.

Len Boh takto miluje. Miera jeho milosrdenstva je na kríži, na ktorom nebo i zem, minulosť i budúcnosť splývajú v jedinom a nekonečnom objatí lásky a odpustenia.⁷⁵ Sám Kristus je milosrdenstvo. Je nádherné si uvedomovať, že aj do nášho života vstupuje Kristus, že nás berie takých, akí sme v našej chudobe a biede.⁷⁶

Ekumenizmus chápeme ako úsilie kresťanov o znovunastolenie stratenej jednoty. Nová éra v tomto úsilí prišla II. vatikánskym koncilom. Odvtedy ani katolíci nevidia ekumenizmus v návrate nekatolíkov do Katolíckej cirkvi. On spočíva v trpezlivej námahe kresťanov na ceste za Kristom vo svojej Cirkvi, sprevádzanej toleranciou voči bratom v iných spoločenstvách, radostným uznaním toho, čo ich už dnes zjednocuje, rozhovorom aj o tom, čo ich odlišuje a najmä vzájomnou láskou, pomocou a spoluprácou plnou viery, že ekumenické hnutie je darom neba, a preto sa treba s dôverou spoločne modliť, aby Pán, ktorý založil jedinú Cirkev, viedol ju k plnej jednote, lebo on sám za ňu prosil Otca: „Aby všetci boli jedno“ (Jn 17,21).⁷⁷

Ekumenizmus nie je novou pridanou činnosťou cirkví, ale je kvasom, ktorý preniká služba lásky k bratom, služba slova aj liturgie. Ježiš vo svojej veľkňazskej modlitbe prosil Otca, aby svet uveril (porov. Jn 17,20-21). Cirkev, ktorá sa rodí z Božej lásky, je povolaná, aby bola láskou v skutočnostiach každodenného života a vo vzájomných vzťahoch medzi všetkými jej členmi.⁷⁸

Poslúžiť núdzným ľuďom doma či v ústave, nemocnému či alkoholikovi, bezdomovcovi bez toho, že by sme sa pýtali, či je z našej Cirkvi, z inej, alebo neveriaci, to je praktický ekumenizmus, s akým sa môžeme zaoberať na pôde našich cirkevných obcí.⁷⁹ Zjavným príkladom praktického žijúceho ekumenizmu bola a neustále zostáva Matka Tereza, ktorá o svojom poslaní hovorí: „Náš život sa celkom orientuje k Ježišovi a k jeho službe. Žijeme pre neho, aby sme mu slúžili, milovali ho, robili všetko pre to, aby ho ľudia poznali a milovali. Sme misionárky lásky, sme posolkyne, nosíme Kristovu lásku, sme dôkazom Božej lásky. A Boh miluje svet, Boh miluje chudákov. Preto hovorím, urobíme všetko pre Ježiša, lebo on je ten, ktorý nám dáva silu, útechu a radosť pracovať pre neho. Pre Ježiša robíme to, keď slúžime chudákom, stotožňujeme ho s núdznými, pomáhame chorým, dávame mu útechu u bratov a sestier, ktorí sú v ťažkosti. Nevidíme len chudáka, ale Ježiša, ktorý trpí v chudákovi.“⁸⁰

⁷⁵ Porov.: GHIGLIONE, G.: *Týždeň s Ježišom z Nazareta*, 1998, s. 103-104.

⁷⁶ Porov.: GHIGLIONE, G.: *Týždeň s Ježišom z Nazareta*, 1998, s. 106.

⁷⁷ Porov.: STUDIA THEOLOGICA SCEPUSIENSIA. *Aktuálne otázky pastorácie*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 1998, s. 184.

⁷⁸ Porov.: STUDIA THEOLOGICA SCEPUSIENSIA. *Aktuálne otázky pastorácie*. 1998, s. 185.

⁷⁹ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem v ekumenizme*. Trnava : SSV, 1994, s. 59.

⁸⁰ MATKA TEREZA: *Môj život*. Trnava : SSV, 2002, s. 34 - 52.

8.1 Cirkvi a cirkevné spoločenstvá oddelené od Ríma

Východné a západné cirkvi išli mnoho storočí svojou vlastnou cestou, boli však spojené spoločenstvom viery a sviatostného života. Hlavné historické príčiny roztržiek povstali na Východe odmietnutím vieroučných formúl Efezského a Chalcedonského koncilu a neskoršie prerušením cirkevného spoločenstva medzi východnými patriarchátmi a Rímskou stolicou o viac ako 4 storočia neskoršie na Západe pre udalosti, ktoré do dejín vošli pod menom reformácia. Protestantská reformácia patrí k dejinným udalostiam, ktoré vyznačujú koniec jednej epochy a začiatok druhej, pretože sa objavuje nové chápanie života a nový druh kultúry. Bola síce čisto náboženskou záležitosťou, ale súčasne spôsobila hlboké sociálne, politické, ekonomické a kultúrne zmeny a ovplyvnila vývoj celej novovekej filozofie.⁸¹

K ďalšiemu bolestnému rozkolu prišlo v 11. storočí. Bola to roztržka medzi gréckym svetom a latinským, medzi Carihradom a Rímom. Na Západe pápež Benedikt VIII., na žiadosť cisára Henricha II., zaviedol do Nicejského Kréda výraz "Filioque". Spor o Filioque však od toho času skutočne rozpútal búrku polemických kázní a traktátov. Nedalo sa tomu predísť, keďže rozdiel medzi teológmi Východu a Západu mal hlbší podklad. Západ správne zdôrazňoval, že slovo Filioque lepšie vysvetľuje trinitárnu náuku, kým podľa názoru východných teológov zavedenie tohto výrazu znamenalo deformáciu trinitárnej náuky porušením personálnych vlastností vo vnútri Najsvätejšej Trojice. Nedorozumenia, konflikty majúce svoj základ v dejinných udalostiach, politike, liturgii vyústili v nešťastnom geste 16. júla 1054, keď pápežský legáti na hlavnom oltári v Chráme Božej múdrosti položili bulu Sancta Romana Prima et Apostolica Sedes, exkomunikujúc patriarchu Celulária a jeho prívržencov. V odpovedi na kľatbu patriarcha Michal exkomunikoval všetkých latinských.⁸²

V ekumenizme je veľmi dôležité pochopiť dobu, aká bola predtým. Ekumenizmus sa stavia na ľudoch.

Na Západe začatá reforma Cirkvi a konflikt s cisárstvom nedovolili pápežom nadviazať pretrhnutú jednotu. Vzniknutý rozkol bol zapečatený križiackymi výpravami a hlavne menovaním celej latinskej hierarchie pre byzantský Východ. Vzniknutý rozkol pretrváva do dnešného dňa k veľkej bolesti a pohoršeniu celého kresťanstva. Dňa 7. decembra 1965, deň pred slávnostným ukončením 21. všeobecného koncilu, pápež Pavol VI. bulou *Ambulate in dilectione*

⁸¹ Porov.: MONDIN, B.: *Dejiny filozofie (Novovek)*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 1994, s. 42.

⁸² Porov.: KUMOR, B.: *Cirkevné dejiny (Ranný kresťanský stredovek)*. Levoča : Vydavateľstvo Polypress, 2001, s. 221 - 225.

a ekumenický patriarcha Athenagoras I. odvolali exkomunikáciu, ktorou sa navzájom zaťažili obidve cirkvi ešte v 11. storočí.⁸³

Cirkvi a cirkevné spoločnosti, ktoré sa oddelili od Ríma v ťažkej a kritickej dobe, ktorá začala na Západe už koncom stredoveku alebo v neskorších dobách, sú spojené s Katolíckou cirkvou zvláštnym príbuzenským a úzkym zväzkom, vzhľadom k tomu, že kresťanský ľud žil v priebehu minulých storočí dlho v cirkevnom spoločenstve. Hoci ekumenické hnutie a túžba po mieri s Katolíckou cirkvou doposiaľ všade nezavládli, máme nádej, že u všetkých porastie ekumenické cítenie a vzájomná úcta.⁸⁴

Je treba uznať, že medzi týmito cirkvami a spoločnosťami a Katolíckou cirkvou existujú závažné rozdiely, nielen historickej, sociálnej, psychologickej a kultúrnej povahy, ale predovšetkým v chápaní zjavenej pravdy. Ale aj napriek týmto rozdielom, aby bol možný ekumenický dialóg, je treba poukázať na to, čo môže byť základom a hlavným popudom pre tento dialóg:

a) Viera v Krista. Máme na mysli takých kresťanov, ktorí otvorene vyznávajú Ježiša Krista ako Boha a Pána a jediného prostredníka medzi Bohom a ľuďmi k sláve jedného Boha i Syna i Ducha Svätého. Hoci existujú nemalé rozdiely od učenia Katolíckej cirkvi (napr. o Kristovi, vtelenom Božom Synovi, vykupiteľskom diele, o úlohe Márie v diele spásy), predsa sa však radujeme, keď vidíme, že odlúčení bratia smerujú ku Kristovi ako ku zdroju a stredu cirkevného spoločenstva.⁸⁵

b) Štúdium Svätého písma. Láska a úcta k Svätému písmu, jeho kult vedie našich bratov k stálemu a pozornému štúdiu tejto svätej knihy. Vyzývajúc Ducha Svätého hľadajú vo Svätom písme Boha, ako im hovorí v Kristovi. Rozjímajú o Kristovom živote a o tom, čo Majster učil a vykonal pre spásu ľudí, zvlášť tajomstvo jeho smrti a zmŕtvychvstania. Sväté písmo je pri dialógu znamenitým nástrojom v mocnej Božej ruke k dosiahnutiu tej jednoty, ktorú Spasiteľ ponúka všetkým ľuďom.

c) Sviatosťný život. Sviatosťou krstu je človek skutočne privtelený ku Kristovi ukrižovanému a oslávenému, a znovuzrodený k spoluúčasti na Božom živote. Preto je potrebné, aby predmetom dialógu bolo učenie o Pánovej večeri a o ostatných sviatosťoch, liturgii a službách (ministériách) v Cirkvi.⁸⁶

d) Život v Kristovi. Kresťanský život týchto bratov sa živí vierou v Krista a je podporovaný milosťou krstu a počúvaním Božieho slova. Prejavuje sa

⁸³ Porov.: KUMOR, B.: *Cirkevné dejiny (Ranný kresťanský stredovek)*, 2001, s.225.

⁸⁴ Porov.: CÍSAŘ, I.: *Jednota křesťanů*. Řím : Křesťanská Akademie, 1987, s. 148.

⁸⁵ Porov.: CÍSAŘ, I.: *Jednota křesťanů*, 1987, s. 148.

⁸⁶ Porov.: CÍSAŘ, I.: *Jednota křesťanů*, 1987, s. 149 - 150.

v súkromnej modlitbe, rozjímaním Biblie, v kresťanskom rodinnom živote, v zhromaždeniach na Božiu chválu. Aj keď mnohí kresťania nechápu evanjelium v mravnej oblasti vždy rovnako ako katolíci, predsa sa chcú ako my držať Kristovho slova ako zdroja kresťanskej čnosti a poslúchať príkaz apoštola Pavla: „A tak všetko, čokoľvek konáte, všetko robte v mene nášho Pána Ježiša Krista a skrze neho vzdávajte vďaky Otcovi” (Kol 3,17).

Zámer znova zjednotiť všetkých kresťanov presahuje ľudské sily a schopnosti. Preto treba celkom skladať našu nádej v Kristovu modlitbu za Cirkev, v láske Otca k nám a silu Ducha Svätého. „A nádej nezahanbuje, lebo Božia láska je rozliata skrze Ducha Svätého, ktorého sme dostali” (Rim 5,5).

8.2 Dekrét o východných katolíckych cirkvách: *Orientalium Ecclesiarum*

Tento dekrét je výsledkom (niekoľkokrát prepracovaného) zhrnutia 15-tich predkoncilových návrhov. Jeden z nich, *De Ecclesiae unitate*, bol použitý pri vypracovaní dekrétu o ekumenizme. Dekrét sa musí posudzovať presne podľa jeho titulu – pojednáva o “katolíckych”, t. j. nelatinských partikulárnych cirkvách, ktoré sú v plnom spoločenstve s Apoštolskou stolicou v Ríme. Nezameriava sa teda na len pravoslávne cirkvi. Predložený koncilový dekrét hovorí k tzv. unitantom. Dnes existuje 21 partikulárnych cirkví s vlastnou hierarchiou, z toho 6 je patriarchátov na blízkom Východe, vo východnej a južnej Európe, v Etiópii a v Indii. Nesamostatné partikulárne cirkvi sú takmer vo všetkých častiach sveta. S približne desiatimi miliónmi veriacich tvoria asi 5 % východných kresťanov.⁸⁷

„Katolícka cirkev má vo veľkej vážnosti ustanovizne, liturgické obrady, cirkevné tradície a spôsoby života východných cirkví. Keďže tieto cirkvi vynikajú úctyhodnou starobylosťou, prejavuje sa v nich apoštolská tradícia, ktorú máme od Otcov a ktorá tvorí časť Bohom zjaveného a neoddeliteľného dedičstva Cirkvi“ (OR 7). „Svätá katolícka cirkev, tajomné telo Kristovo, sa skladá z veriacich, čo sú organicky spojené v Duchu Svätom tou istou vierou, tými istými sviatosťami a tou istou správou, a ktorí zoskupení do rozličných hierarchicky spojených celkov, tvoria miestne cirkvi či obrady. Medzi nimi existuje podivuhodná vospolnosť, takže rozmanitosť Cirkvi nielenže nie je na škodu jej jednote, ale ju skôr robí očividnou“ (OR 2).

⁸⁷ Porov.: JURKO, J.: *O dokumentoch Druhého vatikánskeho koncilu*. Bardejov : Vydavateľstvo Bens, 2000, s. 127.

Dekrét o ekumenizme II. vatikánskeho koncilu potvrdzuje tieto názory o veľkom význame východných cirkví: „Nech si všetci uvedomia, že poznať, ctíť si, uchovávať a pestovať drahocenné bohoslužobné a duchovné dedičstvo Východu má veľký význam pre verné zachovanie kresťanskej tradície v jej plnosti a pre zmierenie východných a západných kresťanov“ (UR 15). Je pravdou, že rozmanité cirkevné obrady najlepšie spoznáme cez ich liturgiu. Ved' liturgia je najdokonalejším a, môžeme povedať, aj "oficiálnym" vyjadrením Ducha, ktorý oživuje každú tradíciu. Rozdiely medzi jednotlivými cirkvami či obradmi sú iba v spôsobe zdôrazňovania, keďže každý obrad zvyrazňuje odlišné hľadisko spoločnej tradície.⁸⁸

V dekréte *Orientalium Ecclesiarum* je vyslovené želanie, aby východné katolícke cirkvi plnili svoje poslanie s obnovenou apoštolskou horlivosťou. To však nevyučuje vývoj. Koncil pozýva východné cirkvi k návratu k starootcovským tradíciám.⁸⁹ „Avšak aby sa zachovala zdravá tradícia a pritom sa otvorila cesta k oprávnenému vývoju, revíziu jednotlivých častí liturgie má predchádzať dôkladný teologický, historický a pastorálny výskum. Nemajú sa zavádzať novoty, ak to nevyžaduje skutočné a zaručené dobro Cirkvi. Treba dbať na to, aby nové formy určitým spôsobom vyplývali z doteraz jestvujúcich“ (SC 23). „Ak na začiatku dejín kresťanstva pojem ekumény označoval fakt jednoty kresťanov, vidíme, že po rozkole s východnými kresťanmi a po roztrieštení Cirkvi na Západe je vyjadrením túžby po jednote a jej hľadaním a budovaním.“⁹⁰ Svätý Otec Ján Pavol II. vyzýva: „Kristova cirkev je jedna; ak existujú rozdelenia, musia byť prekonané, ale Cirkev je jedna: Kristova cirkev od Východu až na Západ nemôže byť iná ako jedna, jedna a jednotná.“⁹¹ „Dva katolícke obrady hovoria o možnostiach bratského spolunažívania pre východných i západných kresťanov. Všetci kresťania: katolíci, pravoslávni a protestanti žijú zo spoločného duchovného dedičstva, ktoré nám priniesli solúnski bratia sv. Cyril a Metod. Oni boli vo svojom čase mostom medzi Východom a Západom, Carihradom a Rímom.“⁹² Dnes už vieme, že jednota sa môže uskutočniť Božou láskou iba vtedy, ak to cirkvi budú chcieť a dosiahnu spolu v plnej úcte k jednotlivým tradíciám a nevyhnutnej autonómii. Vieme, že toto sa môže splniť iba na základe lásky cirkví, ktoré sa budú cítiť pozvané k tomu, aby čoraz silnejšie predstavovali jedinú Kristovu cirkev zrodenú

⁸⁸ HIRKA, J.: *Obnova Grécko-katolíckej cirkvi na Slovensku vo svetle dokumentu II. vatikánskeho koncilu Orientalium Ecclesiarum*. In : Duchovný pastier, 2002, č. 9, s. 486 - 487.

⁸⁹ Porov.: HIRKA, J.: *Obnova Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku vo svetle dokumentu II. vatikánskeho koncilu Orientalium Ecclesiarum*. In : Duchovný pastier, 2002, s. 487.

⁹⁰ DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1998, s. 22.

⁹¹ JÁN PAVOL II.: *Oriente lumen*. Trnava : SSV, 1995, s. 32 - 34.

⁹² DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*, 1998, s. 72.

z jedného krstu a z jednej Eucharistie, a ktoré si budú chcieť byť navzájom sestrami.⁹³

8.3 Ekumenické komisie synod východných katolíckych cirkví

Každá synoda katolíckych východných cirkví si má zriadiť ekumenickú komisiu, pozostávajúcu z expertov, z mužov práve tak ako aj žien, ktorí sú volení z kléru spomedzi rehoľníkov a rehoľníčok a z laikov. Komisia má dostať poverenie prispievať k orientácii v ekumenických záležitostiach a stanoviť konkrétne cesty konania v súlade s platným cirkevným zákonodarstvom, cirkevnými pokynmi a legitímnym zvykovým právom, ako aj s konkrétnymi možnosťami príslušného regiónu.⁹⁴

Úlohou komisie má byť:

a) uvádzať do praxe rozhodnutia diecéznych biskupov na uskutočňovanie učenia smerníc II. vatikánskeho koncilu o ekumenizme, ako i dokumentov vydaných po koncile Svätou stolicou, synodami katolíckych východných cirkví a biskupskými konferenciami,

b) pestovať vzťahy k oblastnej ekumenickej komisii. Odporúča sa odoslať Pápežskej rade na podporu jednoty kresťanov správy o dosiahnutých výsledkoch a skúsenostiach,

c) podporovať duchovný ekumenizmus podľa princípov uvedených v pokoncilovom dekréte o ekumenizme,

d) ponúkať pomoc a povzbudenie pomocou takých podujatí, ako sú pracovné krúžky a semináre na ekumenické vzdelávanie, či už sú pre klerikov alebo laikov, aby sa vo všetkých životných aspektoch primeraným spôsobom uskutočňovala ekumenická dimenzia,

e) podporovať dobré vzťahy a lásku medzi katolíkmi a inými kresťanmi, s ktorými ešte nemáme plné cirkevné spoločenstvo,

f) podnecovať a viesť s nimi rozhovory a konzultácie,

g) navrhovať ľudí, ktorí majú náležité znalosti vecí, aby viedli dialóg na rovine diecézy s inými cirkvami a cirkevnými spoločenstvami,

h) podporovať spoločné svedectvo kresťanskej viery a spolupráce v oblastiach výchovy, verejnej a súkromnej morálky, sociálnej spravodlivosti, vedy a umenia.⁹⁵

⁹³ JÁN PAVOL II.: *Orientalis lumen*. 1995, s. 38 - 40.

⁹⁴ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem v ekumenizme*. 1994, s. 38.

⁹⁵ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem v ekumenizme*. 1994, s. 38.

Komisia alebo sekretariát má odzrkadľovať celok diecézy a spoločne zhromažďovať klerikov, mužov i ženy z reholí, laikov s rozmanitými koncepciami, najmä takých, ktorí majú vecné znalosti o ekumenizme. Táto komisia má spolupracovať s ekumenickými ustanovizňami alebo dielami, ktoré už jestvujú, alebo by sa mohli zrodiť.

Ďalšie úlohy sú:

- i) uvádzať do praxe príslušné normy a inštrukcie vydané Svätou stolicou,
- j) poskytovať radu a pomoc biskupom, ktorí chcú vo svojich diecézach zriadiť ekumenickú komisiu,
- k) pobádať ostatné komisie biskupských konferencií a synod východných katolíckych cirkví a pomáhať im prispôbiť sa v ekumenickej dimenzii v ich práci a v ich verejných vyhláseniach,
- l) podporovať spoluprácu kresťanov, napríklad poskytovaním duchovnej a materiálnej pomoci,
- m) vyvolávať k životu konzultácie a dialógy na národnej alebo územnej rovine,
- n) udržiavať vzťahy a aktívnu spoluprácu s ekumenickými štruktúrami,
- o) udržiavať vôbec vzťahy v ekumenických záležitostiach medzi synodami východných katolíckych cirkví alebo biskupských konferencií a Pápežskou radou pre napomáhanie jednoty kresťanov v Ríme, ako aj ekumenickými komisiami iných územných konferencií.⁹⁶

8.4 Roztržky medzi kresťanmi a nastolenie jednoty

Z času na čas sa ľudská nerozumnosť a ľudská hriešnosť spriečili Duchu Svätému, ktorý chce jednotu a oslabili silu lásky, ktorá prekonáva napätia v živote Cirkvi. Od začiatku Cirkvi sa vyskytovali trieštenia, potom vážnejšie rozpory, hlbšie roztržky a cirkevné spoločenstvá na Východe už zrazu neboli v plnom spoločenstve s Rímskou stolicou alebo s cirkvou Západu. Dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o ekumenizme uznáva, že roztržky vznikli často nie bez viny ľudí na oboch stranách. Zaiste, akokoľvek mohla veľmi ľudská vina poškodiť spoločenstvo, predsa ho nezničila. V skutočnosti plnosť jednoty Kristovej Cirkvi sa zachovala v katolíckej Cirkvi, kým iné cirkvi a cirkevné spoločenstvá, hoci nežijú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou, v skutočnosti si uchovali isté spoločenstvo s ňou.⁹⁷

⁹⁶ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem v ekumenizme*. 1994, s. 19.

⁹⁷ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem v ekumenizme*. 1994, s. 19.

Predsa však ani jeden kresťan by sa nemal uspokojiť s týmito nedokonalými formami spoločenstva. Nezodpovedajú vôli Krista a oslabujú jeho Cirkev pri vykonávaní jej poslania. Milosť Božia uviedla do činnosti členov mnohých cirkví a cirkevných spoločenstiev, najmä v priebehu minulého storočia, aby sa usilovali o prekonanie roztržiek pochádzajúcich z minulosti, a aby prostredníctvom modlitby, ľútosti a vzájomnej prosby o odpustenie hriechov v nejednotnosti v minulosti a prítomnosti znova vybudovali spoločenstvo lásky, a to stretaniami majúcimi za cieľ praktickú spoluprácu a teologický dialóg. To sú ciele a aktivity hnutia, ktoré sa odvtedy nazýva ekumenickým hnutím.

Táto jednota, ktorá podľa svojej prirodzenosti požaduje plné, viditeľné spoločenstvo všetkých kresťanov, je konečným cieľom ekumenického hnutia. Koncil potvrdzuje, že táto jednota nijako nevyžaduje vzdať sa bohatej rozmanitosti v spiritualite, vo zvykoch a obyčajoch, v liturgických rítoch a teologickom predstavovaní zjavenej pravdy, aká vyrástla medzi kresťanmi, pokiaľ táto rozmanitosť ostáva verná apoštolskej tradícii. Treba poukázať aj na pokrok, ktorý sa docielil použitím rozmanitých foriem ekumenického dialógu a rozmanitými podobami ekumenickej spolupráce. Ekumenizmus sa hlboko a nezmazateľne vtlačil do povedomia Cirkvi.

Záver

Pôvodná jednota Cirkvi vyjadrená v Ježišovej veľkňazskej modlitbe za Cirkev: „No neprosím len za nich, ale aj za tých, čo skrze ich slovo uveria vo mňa, aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás jedno, aby svet uveril, že si ma ty poslal“ (*Jn 17,20-22*), sa zachovala prvých tisíc rokov v podstatnej miere až do roku 1054, v ktorom došlo k prvému veľkému rozkolu medzi Rímom a Carihradom.

Túžba obnoviť jednotu Cirkvi viedla kresťanov rôznych kresťanských cirkví v minulom, ale aj v našom storočí o hlbšie vzájomné poznanie. Snažia sa o modlitbové stretnutia a rôzne iné podujatia za tým účelom. Pripravujú nás z rôznych kresťanských cirkví na tú hodinu, ktorá je známa Božej prozreteľnosti, keď nás láska opäť spojí, lebo jednota je „znamením časov“ dnešnej doby. Ekumenické hnutie by malo dať odpoveď na dar Božej milosti vyzývajúci všetkých kresťanov veriť v tajomstvo Cirkvi podľa Božieho plánu, ktorý prostredníctvom Ducha Svätého chce viesť ľudstvo k spáse a jednote v Kristovi. Toto hnutie pozýva k nádeji, že sa splní Ježišova modlitba: „Aby všetci jedno boli“ (*Jn 17,21*).⁹⁸ Ekumenizmus sa stavia na ľudoch, ktorí hľadajú to, čo spája a čo zjednocuje.

⁹⁸ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem v ekumenizme*. 1994, s. 13.

9. Niektoré protestantské cirkvi, sekty a nové náboženské hnutia

Úvod

V ekumenizme viaceré protestantské cirkvi majú dnes veľké zastúpenie. Môžu nám byť veľkým vzorom v určitých činnostiach. V rámci ekumenizmu môžeme prijať to, čo je dobré a odmietnuť to, čo je nesprávne a proti Bohu a nástupcom apoštolov.

Sekty sú veľkým zlom vo svete, ktoré priťahuje množstvo ľudí. V tejto práci chcem viac priblížiť ich pôsobenie a to, ako je možné spoznať, že tá spoločnosť je sekta.

Hnutia nám priblížia spôsob, ako sa viac priblížiť a odhodlať pre nasledovanie Boha, ale je možné, že i hnutie spraví nesprávny krok a vymkne sa z rúk.

9.1 Apoštolská postupnosť

Apoštolská postupnosť je v Cirkvi dôležitá, pretože z nej vychádza pravosť viery, plnosť milostí, i všetko, čo Boh ponúka a dáva cez apoštolov a ich nástupcov. Katechizmus Katolíckej cirkvi o tom píše: „Biskupi nastúpili z Božieho ustanovenia na miesto apoštolov ako pastieri Cirkvi a že kto ich počúva, počúva Krista, a kto nimi pohŕda, pohŕda Kristom i tým, ktorý Krista poslal“ (KKC 862). A v ďalšom bode KKC dopĺňa: „Toto apoštolské nástupníctvo stvárnjuje celý liturgický život Cirkvi. Ono samo je sviatosťné, lebo sa prenáša sviatosťou posvätného stavu“ (KKC 1087). Dôvodom vzniku apoštolskej postupnosti je, „aby sa evanjelium zachovalo v Cirkvi stále neporušené a živé“ (KKC 77).

Cirkev sa rozdelila na viacej iných cirkví, ktoré však veria v Krista, ale neveria úplne tomu, čo verí Katolícka cirkev (napr. neveria alebo neuznávajú Učiteľský úrad Cirkvi, Pannu Máriu neuctievajú ako Katolícka cirkev a iné).

Ale „Cirkev vie, že je z viacerých dôvodov spojená s tými, čo sú pokrstení a poctení menom kresťan, ale nevyznávajú úplnú vieru alebo nezachovávajú jednotu spoločenstva pod vedením Petrovho nástupcu. Ved' tí, čo veria v Krista a riadne prijali krst, sú v istom nedokonalom spoločenstve s Katolíckou cirkvou“ (KKC 838). Takým príkladom sú i protestantské cirkvi, ktoré síce v Krista veria, ale neuznávajú to, čo bolo spomenuté vyššie.

Otázka pápežského primátu predstavuje pre vzťah katolíkov s inými cirkvami kontroverzný problém. Pohľad katolíkov na učenie o pápežskom primáte sa odvoláva na biblické svedectvo a zvláštne prvotné postavenie sv. Petra medzi apoštolmi. Rozdielne názory boli aj v prvopočiatkoch kresťanstva.

Východiskové stanovisko sa stanovilo až v 20. storočia. „V dôsledku učenia o kolegiálnosti episkopátu postavil Druhý vatikánsky koncil primát do nového interpretačného horizontu, a tak zabránil jednostrannému a izolovanému chápaniu.“⁹⁹

Primát musíme chápať ako službu spoločenstvu a zároveň sa to má chápať ako zväzok jednoty. Sv. Gregor Veľký, pápež, formuloval svoj úrad a svoje postavenie ako sluha sluhov Božích. Táto služba je predovšetkým pre jednotu vo viere. „Preto úrad pápeža ako viditeľné znamenie jednoty Cirkvi nie je nutné vylúčiť, pokiaľ teologická interpretácia je podriadená primátu evanjelia.“¹⁰⁰ Z evanjelia jasne vyplýva, že Cirkev založil Ježiš Kristus. Zhromaždil okolo seba ľudí a spomedzi nich si vybral 12 apoštolov a odovzdal im trojitý úrad: kňazský, učiteľský a pastiersky. „Ježiš Kristus namiesto seba ustanovil apoštola Petra za najvyššiu viditeľnú hlavu Cirkvi, sám však zostal hlavou neviditeľnou.“¹⁰¹ Sv. Ján píše: „Pás moje baránky, pas moje ovečky“ (*Jn 21,15-17*). Na inom mieste: „Ty si Peter skala a na tejto skale postavím svoju Cirkev a pekelné brány ju nepremôžu“ (*Mt 16,17-18*). Na týchto slovách Pána Ježiša stavia Katolícka cirkev učenie o primáte pápeža. A tak ako bola Petrovi daná moc a prvé miesto v Cirkvi, podobne tomu má byť aj pri pápežovi. Tak ako apoštolí, aj sv. Pavol, ktorý sa mu šiel predstaviť, akceptovali jeho postavenie, tak aj biskupi a kňazi Cirkvi akceptujú pápeža ako nástupcu sv. Petra. Takto biskupi a kňazi tvoria s pápežom jednotu. „Tak ako sv. Peter a ostatní apoštolí tvoria z Pánovho ustanovenia jediné apoštolské kolégium, takisto sú navzájom spojení rímsky biskup - pápež, Petrov nástupca, a biskupi, nástupcovia apoštolov“ (*KKC 880*). Tak sa vytvára Cirkev vyučujúca a ostatní veriaci tvoria Cirkev počúvajúcu. Veď biskupi nastúpili (*porov. KKC 862*) z Božieho ustanovenia a kto ich počúva, počúva Krista. „Neomylnosť je darom, ktorý Cirkev prijala od Krista. Katolícke učenie túto neomylnosť pripisuje Cirkvi, ktorú reprezentuje pápež a biskupi.“¹⁰² Učenie o neomylnosti Cirkvi sa vzťahuje na vieru a mravy, nie na otázky svetskej vlády a iných záležitostí.¹⁰³

9.2 Protestantské cirkvi

Pojem protestantizmus pochádza z latinského „protestans“ = odmietavý, verejne dokazujúci. Je to vetva kresťanstva povedľa katolicizmu a pravoslávia, ktorá vznikla v období reformácie v 16. storočí.

⁹⁹ FILO, J.: *Ekumenický dialóg*, 1997, s. 71.

¹⁰⁰ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*, 1997, s. 71.

¹⁰¹ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*, 1997, s. 72.

¹⁰² FILO, J.: *Ekumenický dialóg*, 1997, s. 74.

¹⁰³ Porov.: KOKORUĎA, T.: *Seminárna práca z ekumenizmu*. 2001, s. 5.

Podľa protestantov je Biblia (so Starým zákonom v rozsahu palestínskeho kánona) jediným prameňom náuky a praxe. Rozhodnutia alebo odporúčania pastierskych a učiteľských autorít (napr. teológov) sa môžu považovať za záväzné, ale iba pokiaľ vyhovujú biblickému chápaniu. Čítanie a chápanie Písma osobne alebo podľa niektorých v miestnom spoločenstve (v zbore) stojí nad všetkým. Niekedy sa v Biblii vyhľadávajú hlavné motívy (napr. ospravedlnenie milostí skrze vieru u Luthera) a podľa nich sa potom posudzuje sám biblický text, inokedy sa celý text považuje za bezvýhradne záväzný (fundamentalizmus), a to i v tom, čo hovorí mimochodom.

Ďalším znakom charakteristickým pre protestantov je väčšie alebo menšie zjednodušenie štruktúry cirkvi, decentralizácia, to znamená, že nemajú úrad pre usmerňovanie učenia, ako je u Katolíckej cirkvi učiteľský úrad, široká voliteľnosť rôznych miestnych a územných inštitúcií. Bohoslužby sú v porovnaní s katolíckymi väčšinou jednoduchšie, i keď v anglikánskej High Church (pokiaľ ju rátame medzi protestantské), v nemeckej luterskej Hochkirche alebo v škandinávskom luteránstve sú bohoslužby veľmi podobné katolíckym.

V čom sa ešte líšia od katolíkov je chápanie pseudoepigrafov (gr.), čo je podľa nich kniha s falošným názvom; výrazom "pseudoepigrafy" označujú protestanti knihy, ktoré katolícki autori označujú ako apokryfy.

Niektoré menej známe cirkvi na Slovensku:

9.2.1 Apoštolská cirkev

Apoštolská cirkev na Slovensku je evanjelikálna cirkev letnično-charizmatického smeru. Spolu s ostatnými letničnými a charizmatickými cirkevnými spoločenstvami má asi 300 miliónov členov - znovuzrodených kresťanov.

Počiatky Apoštolskej cirkvi na Slovensku siahajú do roku 1907. V tomto roku boli v oblasti Vysokých Tatier a západného Slovenska sformované domáce zbory, ktorých členovia v roku 1924 zažili skúsenosť krstu Duchom Svätým a vytvorili prvé spoločenstvá Apoštolskej viery na Slovensku.

Napriek tomu, že jednotlivé cirkevné zbory dôsledkom misijného pôsobenia rástli, Apoštolská cirkev na Slovensku nepožiadala pred druhou svetovou vojnou o registráciu, a tak v roku 1948, keď prišli k moci komunisti, veriaci z týchto zborov začali mať problémy. Boli považovaní za ilegálnu sektu, prenasledovaní a obmedzovaní až do roku 1977, keď bola prijatá Ústava Apoštolskej cirkvi na Slovensku a cirkev sa stala štátom uznanou. Prelomom v živote cirkvi bol rok 1989, keď príchod demokracie umožnil neskrývaný

vnútorný život a misijné pôsobenie cirkvi. V tomto období mala Apoštolská cirkev šesť cirkevných zborov.

V súčasnosti vzrástol počet cirkevných zborov na 24. Popri nich pôsobí približne 60 kazateľských staníc.

Úloha - Cirkev vníma svoje poslanie v misijnom budovaní zborov na miestach, kde dobrá správa evanjelia Ježiša Krista ešte neprenikla. Chce slúžiť svojim veriacim, aby všetkých pripravila a vystrojila pre plnohodnotný a Bohom požehnaný život služby.

Víziou Apoštolskej cirkvi na Slovensku je zasiahnuť evanjeliom celé Slovensko i Slovákov v zahraničí a vychovávať učeníkov, ktorí žijú a slúžia v miestnych zboroch.

Viera - tvrdia, že predkladaná vierouka vyjadruje biblické pravdy, ktoré sú všeobecne považované za základné. Veria, že Biblia, pozostávajúca z Písom Starého a Nového zákona je jediné pravdivé napísané Božie slovo. Písmo sväté je Bohom inšpirované, neomylné a absolútne zvrchované a dostatočné v záležitostiach viery, spasenia a našich životných postojov. Biblia nielenže obsahuje Božie slovo, ale vskutku je kompletným zjavením a Božím slovom inšpirovaným Duchom Svätým. Veriaci kresťania majú dnes duchovné osvetlenie, zjavenie uschopňujúce ich porozumieť a privlastniť si pravdy Božieho slova. Boh však nedáva nové zjavenia, ktoré by neboli v súlade s Bibliou.

O Bohu - veria v jedného pravého a živého Boha, ktorý je svätý, večný, samojestvujúci, všadeprítomný, vševediaci, všemohúci, nemenný, suverénny, spravodlivý, prevyšujúci naše zmysly, jedna Bytosť v troch osobách: Otec, Syn a Duch Svätý.

Vierouku o Bohu Otcovi, Synovi a Duchu Svätom majú takú ako rímskokatolíci, i o páde človeka po prvom hriechu.

O spáse človeka veria, že spasenie je darom Božej milosti založenej výlučne na osobnej viere v Ježiša Krista, ktorý zomrel za naše hriechy, bol pochovaný a vstal z mŕtvych. Odpustenie hriechov bolo zabezpečené prostredníctvom Kristovej preliatej zmierenej krvi na kríži pre všetkých, ktorí sa v pokání odvrátia od hriešneho spôsobu života a vo viere prijmú Ježiša Krista ako Pána a Spasiteľa. V Božích očiach je veriacemu v Ježiša Krista odpustené, je ospravedlnený a suverénnym pôsobením Ducha Svätého je znovuzrodený. V znovuzrození nadprirodzene prijíma večný život a stáva sa členom cirkvi Ježiša Krista, ktorí je jeho telom, Božou rodinou. Bez znovuzrodenia nie je možná spása človeka.

Ďalej veria, že krst Duchom Svätým je zmocnením veriaceho k životu a k službe pre Krista. Táto skúsenosť je odlišná od znovuzrodenia a nasleduje po ňom. Je zaslúbený všetkým znovuzrodeným. Je prijímaný vierou a je doprevádzaný počiatočným prejavom hovorenia inými jazykmi, tak ako dáva

Duch vysloviť sa. Veria v skorý, osobný príchod nášho Pána Ježiša Krista pred tisícročným kráľovstvom, aby si zhromaždil k sebe svoj ľud. Keďže máme túto blahoslavenú nádej a skutočné, úprimné očakávanie, pretože je On čistý, aj my sa očisťujeme aby sme mohli byť hotoví stretnúť Ho, keď príde. Podľa nich je možné telesné vzkriesenie celého ľudstva, večnú vedomú blaženosť tých, čo pravdivo verili v Pána Ježiša Krista a vo večné vedomé potrestanie tých, ktorých mená nie sú napísané v Knihe života.

9.2.2 Adventisti siedmeho dňa

Zakladateľ je americký farmár a baptistický kazateľ William Miller, ktorý žil v 18. – 19. st. V ich učení je uznávaná viera v jedného trojjediného Boha a vo vykúpenie skrze Ježiša Krista. Rozdiely sú v téme o poslednom dni človeka. Veria, že Kristus roku 1844 vošiel do svätyne, aby zakončil dielo spasenia. Táto svetská svätyňa však musí byť vyčistená podľa Daniela 8, 14 po uplynutí 2300 večerov a rán. Čas očisťovania je čas skúšobného súdu pre mŕtvych a pre živých. V tomto skúšobnom súde sa rozhodne, kto z miliárd ľudí, čo spia v prachu zeme, je hodný, aby mal účasť na zmŕtvychvstaní a kto zo živých je pripravený na premenenie. Tento skúšobný súd sa začal v roku 1844.

Sabat je pre Adventistov siedmeho dňa dôležitým učení. Starý i Nový zákon, podľa nich, poukazuje na svätosť siedmeho dňa. Je to pamiatka Božej tvorivej sily. Adventisti svätia sabat od piatka večera do soboty večera. Tvrdia, že Rímska cirkev zaviedla nedeľu až pod nátlakom cisára Konštantína.

Krst majú od 16. roku. Eucharistiu slávia raz štvrťročne s nekvaseným chlebom, vínovou neskvasenou šťavou a predchádza jej umývanie nôh. Adventisti sú väčšinou vegetariáni, majú vlastné továrne na potraviny, sanatóriá a širokú zdravotnícku sieť, podobne majú i vlastné knižné nakladateľstvá, časopisy i rozhlasový program...¹⁰⁴

9.3 Sekty

Z latinského slova secta, od slovesa sequi, t. j. sledovať, nasledovať pôvodne neznamovala nič iné než škola, učenie, smer, príkaz. Význam slova "sekty" sa v posledných desiatich rokoch podstatne zmenil. Dnes sa väčšinou používa na označovanie obcí hlásajúce určitý svetový názor a majú pochybnú povest'. Tým sa samozrejme posunul i význam pojmu sekta, ktorý pôvodne

¹⁰⁴ Porov.: VRABLEC, J., JARAB, J., STANČEK, E.: *Chodte aj vy do mojej vinice I.* Trnava : SSV, 1997, s. 397 - 398.

znamenal skupinu oddelenú od veľkých cirkví. Väčšia časť súčasných aktívnych takzvaných siekt sa však neoddelila od veľkých cirkví, ale skôr združuje prívržencov zmiešaných alebo úplne nových náboženských smerov s vlastnou náukou.

Existujú zreteľné znaky, podľa ktorých je možné rozpoznať, že ide o nebezpečnú organizáciu pohrdajúcu ľuďmi:

bezvýhradná závislosť na (väčšinou ešte žijúcom) vodcovi alebo prorokovi, ktorého učenie a vôľa sú vydávané za Boží hlas alebo za absolútny zákon, vlastné svedomie nemá najmenší význam,

členovia sekty sú cieľenými technikami zbavovaní svojprávnosti a musia sa celkom podrobiť pravidlám skupiny.

V strednej Európe je možné napočítať až 6 rôznych druhov siekt.¹⁰⁵

Sekty rozdeľujeme podľa kritérií:

- numerické kritérium: cirkev ako veľké spoločenstvo, sekta malá skupina,
- historické kritérium: sektám ide o obnovu, o odvrátenie sa od starej náuky,

- sociologické kritérium: sekty vedia poskytnúť malým skupinkám viac tepla ako veľká, mnohopočetná cirkev, kde sa členovia nepoznajú,

- psychologické kritérium: poukazuje na úchylky, ktoré sa vyskytujú pri zakladateľoch a ich nasledovníkoch,

- ekleziologické: je sviatostno-právne kritérium, ktoré používa Katolícka cirkev. Podľa tohto kritéria je sekta nábožensko-sociálny útvar, ktorý nepovažuje apoštolskú tradíciu a všeobecnosť za záväznú.¹⁰⁶

Niektoré sekty rozvíjajúce expanziu:

9.3.1 New Age

Stručná charakteristika a cieľ: New Age v preklade Nový vek. Je to celosvetové a nejednotné názorové hnutie zahrňujúce i rôzne združenia, organizácie a inštitúcie, ktoré propagujú a zaujímajú sa o astrológiu, mysticismus, veštenie, iné stavy vedomia bez účasti mysle (drogami, meditáciou, hudbou, holotropným dýchaním, hypnózou), reinkarnáciou, psychoterapiou, telepatiou, vyvolávaním duchov, jogou a ďalšie zvyky spolu s duchovnou hudbou pôvodných kultúr Indie, Afriky, Tibetu a Austrálie. Niektoré tieto činnosti sa snaží vnieť i do dnešnej vedy a vysvetľovať ich po New Age.

¹⁰⁵ Porov.: <http://www.sweb.cz/t.e.a.r./Osektach.html>

¹⁰⁶ Porov.: VRABLEC, J., JARAB, J., STANČEK, E.: *Chodte aj vy do mojej vinice I.*, 1997, s. 391 - 392.

Nenásilne sa snaží zlúčiť všetky náboženstvá a filozofie, sľubujúc pritom pozitívnu zmenu sveta vplyvom nového poznania duše, vedomia a božských alebo kozmických síl a energií.

Príklad kresťanského New Age: Vplyv New Age na kresťana je malý, napr. z hľadania súvislostí s inými vierami, napr. budhizmom, hinduizmom a ich čiastočné prenikanie do kresťanstva. Prípadne vplyvom tohto učenia i kladenia absolútneho dôrazu na pocity, meditáciu a mysticizmus, a nie na kresťanský život tak, ako ho prezentuje Biblia. V extrémnom prípade môže vyviesť človeka z reality do života myšlienok, duchov a mysle, a pretože už je len on, prestáva pre neho existovať napr. jeho rodina alebo každodenné ľudské problémy. Členovia New Age, podobne ako jedna budhistická sekta, sa môže skrze svoje vnútro spojiť so všemohúcim panteistickým božstvom pomocou meditácie, golfu, odpočinku alebo skupinového sexu. Človek ovplyvnený New Age môže používať kresťanské termíny rovnako dobre ako termíny východného učenia, napr. joga, jin a jang, môže veľmi dobre poznať Bibliu a vyberať niektoré biblické verše vytiahnuté z kontextu. Tým môže zmanipulovať človeka, ktorý verí v Ježiša krátku dobu a príliš nepozná Sväté písmo. Ľudia praktizujúci napr. jogu či meditáciu, mnohokrát ani nevedia, že niektoré tieto praktiky, akokoľvek vypadajú nevinne ako forma cvičenia, uctievať archaickými spôsobmi prírodného božstva a obsahuje rôzne zaklínacie a vyzývajúce pohyby a texty.

Nenápadnosť okultných praktík New Age: Spôsoby prenikania New Age sú nenápadné, napr. cvičenie pre uvoľnenie duše i tela, prísľub zmeny zmýšľania a nálad k lepšiemu, uzdravenie ľudovým liečiteľom, meditácie, ale v pozadí je niečo iné. Každý človek by mal byť na pozore, pretože vyvolávanie duchovných síl v človeku starými okultnými spôsobmi môže mať svoje negatíva. Dokázané prípady pomätenia, halucinácie a závažné psychické alebo zdravotné poruchy, radikálna zmena sociálneho zmýšľania, v extrémnom prípade i samovraždy sú odstrašujúce.¹⁰⁷

9.3.2 Raeliánske hnutie

Je to celosvetová nezisková organizácia, má 55 000 členov v 84 krajinách. Založil ho Rael po tom, ako sa 13. decembra 1973 stretol v horách v centre Francúzska s návštevníkom z inej planéty menom Jahwe. Ten mu nasledujúcich šesť dní, počas osobného rozhovoru na palube UFO, odhaľoval pravdu o pôvode človeka a o histórii i budúcnosti Zeme. Po tomto stretnutí vydal knihu: Kniha, ktorá hovorí pravdu. Na Slovensku vyšla v roku 1990 skrátená pod názvom: Čo mi povedal mimozemšťan. Nasledovali knihy: Mimozemšťania ma zaviedli na

¹⁰⁷ Porov.: <http://www.mujweb.cz/www/mirap/sekty.htm#new>.

svoju planétu, Privítajme našich otcov z vesmíru, Zmyslová meditácia a Géniokracia. (U nás zatiaľ nevydané.)

Ciele hnutia

- informovať (nie presviedčať) verejnosť o posolstvách zverených Raelovi, vybudovať na neutrálnom území prvé veľvyslanectvo (ambasádu) pre ľudí z vesmíru,

- pôsobiť na spoločnosť tak, aby bola pripravená na budúcnosť, nie orientovaná na minulosť.¹⁰⁸

9.4 Hnutia v Cirkvi¹⁰⁹

„Hneď od začiatku Cirkvi boli muži a ženy, ktorí si zaumienili zachovávaním evanjeliových rád slobodnejšie nasledovať a napodobňovať Krista a každý svojím spôsobom viedli život zasvätený Bohu“ (KKC 918). No nemusí byť veriaci zasvätený rehoľnými pravidlami, ale môže byť aj slobodným členom hnutia, ktoré nie sú v rozpore s autoritou Cirkvi. Hnutia majú veľmi dôležité miesto v Cirkvi. Mnohé spoločenstvá dnes vystupujú ako ekumenické a v niektorých sa aj zhromažďujú členovia rôznych náboženstiev. Je nevyvrátiteľné, že dnes k väčšine obrátení dochádza práve v hnutiach.¹¹⁰ Svätý Otec povedal, že Cirkev sa v budúcnosti bude skladať z mnohých malých spoločenstiev. Nech ich Boh požehná, aby sa im darilo stále viac šíriť Krista, jeho lásku i cestu k spásu. Pre zaujímavosť chcem spomenúť, že rozvoj neformálnych skupín podporovala i Katarína Sienská. Oni podporovali horlivé laické hnutia pokračujúce v tradícii kajúcnikov.¹¹¹

9.4.1 Nové náboženské hnutia

„Činnosť laikov v cirkevných spoločenstvách je taká potrebná, že bez nej apoštolát duchovných pastierov nemôže vo väčšine prípadov dosiahnuť plný účinok“ (KKC 900).

Katechizmus potvrdzuje potrebu spoločenstiev laikov, ktorí zohrávajú veľkú úlohu v Cirkvi. Svätý Otec sa vyjadril takto k hnutiam, že dnes v nich s radosťou vidí zrelšie vedomie vlastnej identity. Predstavujú jeden z najvýznamnejších plodov jari Cirkvi, ktorú zvestoval už Druhý vatikánsky

¹⁰⁸ Porov.: <http://www.rael.host.sk/index.php>

¹⁰⁹ Porov.: SECONDIN, B: *Nová hnutí v Cirkvi*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství s. r. o., 1999.

¹¹⁰ Porov.: SECONDIN, B: *Nová hnutí v Cirkvi*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství s. r. o., 1999, s. 5 - 8.

¹¹¹ Porov.: SECONDIN, B: *Nová hnutí v Cirkvi*. 1999, s. 13.

koncil, ktorý ale je, bohužiaľ, nezriedka vystavený prekážkam šíriacej sa sekularizácie. Ich prítomnosť je povzbudzujúca, pretože ukazuje, že táto jar pokračuje a dosvedčuje zvesť kresťanskej skúsenosti založenej na osobnom stretnutí s Kristom.

Napriek rôznosti foriem sú hnutia charakterizované spoločným vedomím 'novinky', ktorú milosť krstu vnáša do života vďaka jedinečnej horúcej túžbe po prehĺbení tajomstva spoločenstva s Kristom a s bratmi vďaka pevnej vernosti dedičstva viery predávanému živým prúdom tradície... Čo sa dnes rozumie pod pojmom hnutie? Výraz sa často vzťahuje na navzájom odlišnej skutočnosti, niekedy dokonca i v zmysle právneho usporiadania. Pokiaľ je na jednej strane toto usporiadanie, nemôže vyčerpať ani vystihnúť bohatstvo foriem vyvolaných oživujúcou tvorivou schopnosťou Kristovho Ducha, na druhej strane ale ukazuje konkrétnu cirkevnú skutočnosť s prevažnou účasťou laikov, cesty viery a kresťanského svedectva, ktoré prináša vlastnú pedagogickú metódu určitej charizme danej osobe zakladateľa jasným spôsobom a za daných podmienok...

Hnutia tak môžu poskytnúť vzácny príspevok k vitálnej dynamike jedinej Cirkvi založenej na Petrovi v odlišných miestnych podmienkach, predovšetkým v oblastiach, kde implantatio Ecclesie je ešte v začiatkoch či vystavené nemalým ťažkostiam.¹¹²

Niektoré z množstva komunít a spoločenstiev:

Komunity modlitieb a spoločenského života:

- Voda života
- Komunita chleba
- Abba, Otče

Evanjelizačné komunity

- Betánia
- Jakubova Studňa
- Nová cesta
- Komunita Emanuel

Komunita pracujúce v diecéze

- Veľkonočná jar
- Komunita Taizé
- Komunita Svätého kríža
- Ohniská lásky
- Komunita Srdca Ježišovho

¹¹² SECONDIN,B: *Nová hnutie v Cirkvi*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství s. r. o., 1999, s. 147 - 148.

Kontemplatívne komunity

- Matka nádeje
- Bratstvo od Vzkriesenia
- Mníšske bratstvá Jeruzalem

Komunity modlitby

- Horiaci krík
- Komunita blahoslavenstiev
- Komunita sv. Jána

Komunity prijatia

- Archa
- Chlieb života.¹¹³

a mnoho iných...

Na priblíženie aspoň niektorej komunity:

9.4.2 Komunita Srdca Ježišovho

Táto komunita je uznaná ako združenie veriacich súkromného práva v arcidiecéze Marseille. Ich cieľom je posvätenie členov a ohlasovanie Božieho slova životom, modlitbou spoločenstva, Eucharistiou a náboženskou kultúrou, ktorá uctieva Ducha Svätého ako toho, ktorý vzbudzuje v srdciach hlbokú túžbu po svätosti. Podmienkou členstva v komunite je to, že musí byť nejaký čas pod patronátom dvoch členov spoločenstva. Komunita sa modlí za jednotu kresťanov Východu a Západu, organizujú stretnutia duchovnej formácie, púte, rekolekcie a charitatívne diela.¹¹⁴

9.4.3 Komunita blahoslavenstiev

Pôvodne sa nazývala Lev z Júdy a obetovaného Baránka. Založili ju dva manželské páry – brat Efraim, ktorý bol protestantským pastorom a konvertoval na katolicizmus a jeho manželka Jo, Jean Marc a jeho žena Mireille. Sú zameraní na Cirkev, v ktorej má dôležité miesto Eucharistia, Panna Mária a sv. Peter – pápež. Zdrojom spirituality je židovská tradícia a Karmel sv. Terézie

¹¹³ Porov.: WEAG, G.: *Nové komunity v 3. tisícročí*. Bratislava : LÚČ, 2001, s. 145 - 146.

¹¹⁴ Porov.: WEAG, G.: *Nové komunity v 3. tisícročí*. 2001, s. 38.

z Lisieux, sv. Terézie z Avily a sv. Jána z Kríža. Piliere, na ktorých stoja, je adorácia Eucharistie, ktorá je silou pre duchovný život (vo štvrtok celonočná – prežívať Getsemany), - Mária, ktorá predkladá tajomstvo vtelenia a panenského života, je snúbenicou Ducha Svätého. Ďalším pilierom je v srdci Cirkvi byť láskou so sv. Teréziou z Lisieux, misia, apoštolát vyvierajúci z kontemplácie: ikony, rádio, časopisy, stretnutia a festivaly pre mladých, služba chorým, vydávanie kníh spirituality. Po zažitej skúsenosti vylitia Ducha Svätého sa spontánne vytvorila komunita, v ktorej žijú deti s rodičmi, osoby žijúce v celibáte, kňazi i slobodní. Oslavujú sabbat i večery vzkriesenia. Komunita má vo svete 25 domov a vo Francúzsku okolo 30. Moderátor komunity je Fernand Sanchez. Medzinárodné stretnutie organizujú v Lurdoch a v Lisieux každé leto. Inštitút spirituálnej a humánnej formácie sv. Faustíny je v Cté de Beatitudes – v Mortaine.¹¹⁵ Na Slovensku má svoj dom od roku 1997 v Okoličnom pri Liptovskom Mikuláši.¹¹⁶

9.5 Hnutia

Hnutia vychádzajúce z kresťanstva

Turíčne hnutie

Rodina – Rodina lásky – Božie deti

Cirkev zjednotenia

Hnutia vychádzajúce z hinduizmu

Haré Krišna

Ánanda Marga

Sahádža jóga

Šrí Činmoj

Brahma Kumaris

Višva Guru Díp Hindu Mandir

Transcendentálna Meditácia

Bhagvan Radžníš

Meher Baba

Sajta Sai Baba

Hnutia vychádzajúce zo sikhizmu

Misia Božieho svetla

ECKANCAR

¹¹⁵ Porov.: WEAG, G.: *Nové komunity v 3. tisícročí*. 2001, s. 52 - 53.

¹¹⁶ Porov.: VÁCLAVOVÁ, V., KOSSEY, P., MURDZA, P.: *Kresťanské hnutia, združenia a inštitúcie laikov na Slovensku*. Bratislava : LÚČ, 2000, s. 19.

Hnutia vychádzajúce z budhizmu
Ničiren šošu
Zen
Vadžradhátu-Šambala
Arya Maitreya Mandala
Friends of Western Buddhist Order
Angažovaný budhizmus

Hnutia vychádzajúce z okultizmu
Hnutí Grálu
Satanizmus
UFO kulty

Nábožensko-psychoterapeutické hnutia
Silvova metóda kontroly mysli
Scientológia
New Age

Hnutia ľudských potencií
Nové pohanstvo¹¹⁷

Niektoré z hnutí na Slovensku:

9.5. 1 Hnutie focoláre

Za svoj cieľ si zvolilo lásku, jednotu a univerzálne bratstvo. Dostalo názov focolare, ohnisko, ako symbol tepla domáceho kozuba, okolo ktorého sa stretávajú tí, ktorých spája vzájomná láska a ktorí ju chcú prinášať tam, kde žijú. Má približne 120 000 členov a asi 5 miliónov sympatizantov. Ľudia rozdielnych profesií, rozličného sociálneho postavenia, uznávajúci tradičné kresťanské hodnoty či bohatstvo iných náboženstiev, aj tí bez náboženského presvedčenia sa usilujú budovať solidárny a jednotný svet.

Je to štýl života, v ktorom odlišnosti nerozdeľujú, ale vzájomne obohacujú. Prostriedkom, ako to dosiahnuť, je dialóg na rôznych úrovniach bez ohľadu na národnosť či vierovyznanie, nový spôsob chápania a fungovania ekonomiky, sociálne projekty, vydávanie kníh a časopisov či budovanie centier spirituality, citadiel - mestečiek, ktoré ponúkajú skúsenosť jednoty.

¹¹⁷ Porov.: NOVOTNÝ, F.: *Seminárna práca z ekumenizmu. Prehľad nových hnutí*. Spišské Podhradie : 2000, s. 11 - 12.

9.5. 2 Hnutie Nazaret

V dnešnej dobe je veľký problém zorientovať sa medzi hnutiami, ktoré môžu niekedy byť na hraniciach správnej viery. Z toho potom často vzniká strach a možno až úplný odstup od rôznych nových hnutí, ktoré sú podporované aj Cirkvou. Niekedy však v súvislosti s hnutiami vznikajú nedorozumenia, pretože aj ich tvoria ľudia. Príde do toho možno pýcha, možno iný dôvod a z hnutia sa môže stať i sekta.¹¹⁸ Na to v hnutiach si treba dávať pozor.

Praktiky a pôsobenie hnutia

42. plenárne zasadanie KBS v Spišskej Kapitule poverilo 4. júna 2002 Teologickú komisiu KBS, aby vypracovala výhrady KBS k hnutiu Nazaret.

Život členov hnutia je koncentrovaný okolo osoby a úlohy duchovného vodcu. Celé roky musí byť v hnutí prijímané bez akejkoľvek námietky alebo skúmania vecí všetko, čo sa predkladá v duchu slov: „Kto vás počúva, mňa počúva.“ Svedomia členov hnutia sú formované zásadou, že neposlušnosť voči duchovnému vedeniu i bratskému spoločenstvu je neposlušnosťou voči Bohu. Teória duchovného vedenia je v hnutí aj teoreticky rozpracovaná. O duchovnom vedení sú určité sporné skúsenosti. Spovedník rozhoduje aj o praktických otázkach a robí z nich vec svedomia. Hnutie zabsolutizovalo jednu vetu z denníka Jána XXIII. o duchovnom vodcovi: „Nedovolím si ani tú najmenšiu vec bez jeho rady alebo schválenia.“ Týmto vyhlásením sa ospravedlňuje a odôvodňuje všetko. Preto duchovné vedenie detailne o všetkom rozhoduje. Proklamovanou hlavou rodiny nie je v konečnom dôsledku muž, ale duchovné vedenie. Jednotliví členovia sa nemôžu slobodne rozhodnúť takmer v ničom. Po nezodpovedaní otázok zo strany duchovného vedenia a po strate dôvery k svojmu duchovnému vedeniu sa človek buď pretvaruje, že je sním spokojný, alebo príde do konfliktu najskôr so svojím svedomím a potom aj s duchovným vedením. Tento konflikt obyčajne končí aj po drobných prejavoch nespokojnosti ročnou pauzou a potom vylúčením z hnutia. Spôsob duchovného vedenia vedie neraz k vnútorným zraneniam a niekedy i k psychickým poruchám. Duchovní vodcovia idú tak ďaleko, že fakticky navádzajú k neposlušnosti voči diecéznym biskupom a Svätému Otcovi, vraj, netreba brať všetko vážne, čo Svätý Otec povedal na návšteve Slovenska.

Duchovné vedenie chtiac-nechtiac systematicky smeruje k zlomeniu osobnosti človeka. Ak sa človeka podarí "viest", máme napokon do činenia s ľudskou troskou, ktorá sa neodváža sama myslieť, hovoriť, konať, ale "dobrovoľne" robí podľa pokynov duchovného vodcu. Keď takýto naviazaný človek urobí nejakú

¹¹⁸ Porov.: NOVOTNÝ, F.: *Seminárna práca z ekumenizmu. Prehľad nových hnutí*, 2000, s. 4.

zlú vec, v prvom rade sa v duchu pýta: čo mi na to povie duchovné vedenie? Nepýta sa, čo hovorí jeho svedomie a najmä, čo hovorí Pán Boh.

Do intímneho vzťahu človeka a Pána Boha sa rušivo stavia vodca - kňaz. Proklamovanou zásadou zakladateľa je, že vedenie dosiahlo cieľ, keď sa stane zbytočným. V praxi k tomuto cieľu zväčša nedochádza. Aj tí, čo dokázali z hnutia odísť, majú dosť dlhú dobu problém naučiť sa slobodne a zodpovedne rozhodovať. Formovanie svedomia sa vymyká z normálnej formácie a zodpovednosti. Vodcovia uplatňujú zbožne odôvodňovaný, no tvrdý psychický nátlak, ktorý vedie niekedy až k zúfalstvu a následne k odpadu od viery. Dievča po vyslobodení od nich napísalo, že v čase problémov v hnutí pomýšľalo aj na samovraždu. Hnutie presadzuje názor: „Kde je duchovné vedenie, tam svedomie musí ísť nabok!“ Tento názor býva spojený s výstižným „lebo dvom pánom sa nedá slúžiť“ alebo „do neba neprídeme za to, čo sme urobili, ale za to, ako sme poslúchali“.

Z hĺbky ľudského svedomia vytláčajú Pána Boha a dosadzujú človeka - vedenie. Vodca si pritom nárokuje neomylné tlmočiť vôľu Boha. To, čo malo byť prostriedkom, stáva sa cieľom. Pritom väčšinou neexistuje žiadna sloboda pri výbere svedníka! Najviac doplácajú "slabšie povahy", ktoré sa nedokážu z toho drviaceho tlaku vymaniť. Následkom sú deformácie viery a psychiky najmä mladých ľudí. V otázke odpustenia a pokánia možno badať prvky neopelagianizmu.

Viacerí lekári na zasadaniach bioetickej subkomisie referovali o prípadoch psychických narušení, ktoré boli spôsobené "neľudským" vedením v hnutí. Ošetrujúci lekári, žiaľ, nemôžu kvôli úradnému tajomstvu tieto prípady zverejniť. Pacienti sú zaťažení rozpoltenosťou, nesústredenosťou, nervozitou a smútkom. Po takejto psychickej rozorvanosti, bolesti a stresoch hrozí strata viery. Neraz dochádza aj ku strate zmyslu života. U duchovných vodcov cítiť sebachválu.

Vlastná teológia a prax hnutia

Predstavitelia hnutia sa radi odvolávajú na niektoré cirkevné dokumenty. Ostatné pápežské a cirkevné dokumenty, ktoré nie sú v ich línii, však odmietajú. Aj "vyhovujúce" dokumenty sú prijímané, šírené a podávané iba s komentárom dp. Jána Beňa. Selekcia, neprijímanie všetkých cirkevných dokumentov, vytvára dojem, že v hnutí sa všetko robí podľa Svätého Otca. V skutočnosti sa všetko robí v intenciách vedenia hnutia. Z toho vyplýva zúžený pohľad na podstatu a komplexnosť učenia Cirkvi. Vedenie má pritom svojrázny výklad Magistéria. Vôbec nehľadá na to, že riadnymi učiteľmi viery a mravov v miestnych cirkvách sú biskupi. Pre hnutie je charakteristické šírenie strachu z Boha. Takáto motivácia je nebezpečná, lebo človek zo strachu urobí všetko. Z hodnotení i z atmosféry v hnutí sa vytráca láska. Hnutie Nazaret je založené na tvrdej

spravodlivosti bez milosrdnej lásky. Hnutie tvrdí, že viera je racionálne priľnutie mysle k Bohu. Poslúchnuť cit je slabosť a veľmi často nás zvádza k hriechu. Vo vierouke hnutia je prehnaná aj pozornosť venovaná diablovej. Hnutie vedome šíri neodôvodnený strach z diablovej moci. Duchovné vedenie príliš často upozorňuje na jeho pôsobenie, na jeho vplyv a pokúšanie.

Podľa náuky hnutia všetci tí, ktorí z hnutia Nazaret odišli, konali pod vplyvom diabla. Pre členov hnutie je vlastné samospasiteľné zmýšľanie. Samospasiteľnosť jeho členov spočíva v tom, že človek je neustále /bez akejsi ľudskej miery/ povzbudzovaný robiť dobré skutky v stave "bezhriešnosti", akoby spása záležala len od neho. Hnutie sa pokladá za výnimočnú elitu, jedínú cestu, cez ktorú sa človek isto dostane k Bohu. V hnutí sa systematicky pestuje istý druh pýchy, vedomie toho, že ich cesta je správna, a všetci ostatní i všetky ostatné hnutia alebo rehole /väčšina veriacich, biskupi, jezuiti/ sú na tom všelijako/ a nekriticky sa poukazuje na ich chyby/. V hnutí sa pestuje veľká citlivosť v otázkach šiesteho prikázania, kde sa už aj drobný nedostatok považuje za ťažký hriech, no veľkodušne sa tu hreší proti ôsmemu prikázaniu, ktoré je rovnako Božie.

Členom hnutia nie je odporúčané počúvať iné kazety a čítať inú literatúru ako kazety a literatúru hnutia. Neodporúčajú sa čítať ani Katolícke noviny či Rodinné spoločenstvo. Oni majú vlastnú literatúru, napr. Rodičia na slovíčko, Hovoríme o rodine, Slovo manželom a Boží poriadok v rodine. Hnutie má predpísané vlastné normy a formy duchovného života.

Hnutie má svoje oficiálne názory, ktoré sa musia zdieľať. Také bežné samozrejmosti ako rádio alebo telefón sa tiež nepovoľovali. Nepovoľuje sa ani samostatné štúdium pápežských encyklik a sledovanie inej ako "ich" literatúry. Na veriacich sa viažu ťažké až neúnosné bremená - bez povolenia nemôžu vlastniť televízor, deti a žiaci nemôžu chodiť na plaváreň ani v rámci školy, žiaci a študenti musia mať na telesnej výchove iba tepláky a nie trenírky alebo krátke rukávy, obyčajné "podanie rúk" nie je odporúčané, aby z toho nevzniklo zmyslové pokušenie.

Ohľadne vysvetľovania a zachovávanía 6. Božieho príkazu preferuje a dáva jej jansenistické črty. Posúva ju do neprimeranej roviny: sexualita je hlavnou témou kázni; sexualita je spájaná len s mnohopočetným rodičovstvom. V rámci svätej spovede dochádza k nevhodnému postupu, keď spovedník kladie vyšetrujúce "otázky na telo". Kajúcnici bývajú zahanbení a znechutení. Ľudia, ktorí dostali originálne vlastnosti - biblické talenty - nemôžu ich rozvíjať v originálnu svätosť. Talenty zahadzujú a napodobňujú spiritualitu stredovekých svätcov, navyše, zle pochopenú. Napr. "Boh nechce, aby ste chodili na spevokol. To je len pre nižších veriacich, vy ste už vyššie."

Podľa hnutia všetci tí, ktorí z neho odišli, konali pod vplyvom diabla a podľa toho sa k nim treba aj správať. Z hnutia sú vypudení aj tí, čo nestačia uniesť také ťažké bremeno. Hnutie trvá na úplnom ignorovaní "zradcov", na žiadnom kontakte. Zakázaný je aj pozdrav na ulici. Kto odišiel, alebo bol vylúčený, ostal často sám, izolovaný od diania v Cirkvi, od pokrvnej rodiny, od všetkých dovtedajších známych.

Rodina a príbuzenstvo

Neprofesionálne a bolestne zasahujú do intímneho rodinného života dva hnutím živé extrémny: bezmedzná podriadenosť ženy a nekontrolovateľné plodenie detí. Žena, manželka, musí poslúchať "vo všetkom okrem hriechu". Na prvom mieste musí poslúchať na manželskom lôžku. Vzájomné obohacovanie lásky je druhoradým cieľom a v praktickom živote rodín sa nepovažuje za rovnocenný cieľ.

Kňazi z hnutia Nazaret vedú separovaný spôsob života od ostatných kňazov. Venujú sa sebe a svojmu hnutiu. Kňazi z hnutia neradi vyučujú v školách a náboženskú výchovu prenechávajú katechétom. Neodôvodnene rušia zaužívané nedel'né litánie, prvopiatkové pobožnosti, hrané krížové cesty. Odmietajú pobožnosti pre deti, ktoré boli organizované rehoľnými sestrami, aj adorácie, ktoré boli pripravované všetkými stavmi vo farnosti. Odmietajú aj iné formy práce s mládežou, napr. tematické zájazdy, púte, výlety, kultúrne a športové akcie. Chlapci nemôžu s inými ani miništrovať, ani sa hrať. Názor na farský systém je vyslovene negatívny, vraj, tento systém neobstojí.

Toto hnutie, ktoré malo na začiatku nádherné ideály, nadobúda postupne mnohé charakteristiky sekty.

9.6 Miesto pre dialóg

Ekumenický dialóg sleduje dokonalejšie jednotu medzi kresťanskými spoločenstvami, spoločenstvo služby v evanjeliu. Ekumenický dialóg má pôsobiť na prestavbu mentality, na správanie a každodenný život týchto cirkevných spoločenstiev.¹¹⁹ „Ekumenický dialóg má v koncilovom ponímaní povahu spoločného hľadania pravdy, menovite pravdy o cirkvi. Pravda totiž formuluje svedomie kresťanov a usmerňuje konanie v prospech jednoty. Súčasne sa vyžaduje, aby sa svedomie kresťanov, ktorí sú oddelenými bratmi, aj ich činy riadili podľa Kristovej modlitby za jednotu. Tu ide o súčinnosť modlitba a dialógu“ (UUS 33). Úlohy, ktoré z toho vyplývajú, sú veľké a ťažké. „Táto úloha nás priam striasa, keď pozeráme na slabosť, ktorá nás tak často zbavuje lesku a vrhá na nás tieň. Ale úloha je splniteľná, ak sa vystavíme

¹¹⁹ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. Prešov : 1997, s. 17.

Kristovmu svetlu a dokážeme sa otvoriť milosti, ktorá nás urobí novými ľuďmi“ (NMI 54). Keby sme boli odkázaní na vlastnú silu, museli by sme zúfať. Ostáva nám však vzdávať vďaky slovami sv. Pavla: „Duch prichádza na pomoc našej mdlobe“ (Rim 8,26).

9.6.1 Rodina

Rodina je dôležitým miestom, kde sa šíri viera, nádej i láska. V Cirkvi má svoje osobitné miesto (porov. KKC 2204). Rodina je miesto pre dialóg, pretože ona „je prvotná bunka spoločenského života“ (KKC 2207), kde je možné privádzať ľudí, členov rodiny k Bohu. Cez svedectvo rodičov konajú a formujú sa deti, ale i cez deti sa formujú rodičia. Cirkev tvrdí, že „vo svojich bratoch a sestrách vidíme deti svojich rodičov; vo svojich bratancoch a sesterniciach potomkov našich predkov; vo svojich spoluobčanoch synov našej vlasti...“ (KKC 2212). Rodičia sú prvými evanjelizátormi svojich detí už od malička.

9.6.2 Farské spoločenstvo

Farské spoločenstvo tiež napomáha k evanjelizácii a k svätosti. Členovia farského spoločenstva si navzájom pomáhajú nielen v životných problémoch, ale i v správnom a dokonalejšom nasledovaní Krista, ako i vo vydávaní svedectva viery. Veľmi pekne o farnosti píše KKC, že farnosť „vyučuje spásonosné Kristovo učenie; praktizuje Pánovu lásku v dobrých a bratských skutkoch“ (KKC 2179), a to veriacich aj neveriacich. Aj cez farské spoločenstvo je možné priviesť k Bohu.

9.6.3 Škola

Je to tiež miesto, v ktorom môžeme nadobudnúť vieru v Boha, alebo ju môžeme podať ďalej. Škola je vhodná na pritiahnutie mladých k viere svojím príkladom, láskou, pokorou, ako aj radosťou. Kresťan je poslaný na každé miesto, aby ohlasoval Božie kráľovstvo.

Záver

Popis a pohľad na spoločenstvá, ktoré popierajú ako aj veria v Krista, pomôže lepšie sa orientovať v spoločenstvách. Boh nám ponúka mnoho spôsobov a smerov, ako ho nasledovať, nech nám on sám k tomu pomôže a nech nás sprevádza svojím Duchom Svätým, aby sme neodbočili na nesprávnu cestu, ktorá nevedie k nemu a odkláňa sa od neho.

10. Hlavné témy teologických dialógov

Úvod¹²⁰

Dvadsiate storočie sa vyznačovalo práve tým, že zaznamenalo pozoruhodný ekumenický pohyb. Prejavil sa zvlášť vo vzťahoch medzi kresťanskými cirkvami. Nadväzujú sa vzťahy a dochádza k vzniku ekumenického dialógu medzi jednotlivými cirkevnými spoločenstvami. Ekumenický dialóg sleduje dokonalejšie jednotu medzi kresťanskými spoločenstvami. Má pôsobiť na prestavbu mentality, na správanie a každodenný život týchto cirkevných spoločenstiev.¹²¹ „Ekumenický dialóg má v koncilovom ponímaní povahu spoločného hľadania pravdy, menovite pravdy o Cirkvi. Pravda totiž formuluje svedomie kresťanov a usmerňuje konanie v prospech jednoty. Súčasne sa vyžaduje, aby sa svedomie kresťanov, ktorí sú oddelenými bratmi, aj ich činy, riadili podľa Kristovej modlitby za jednotu. Tu ide o súčinnosť modlitby a dialógu“ (UUS 33).

10.1 Jednota a jedinečnosť Cirkvi

„Pán Ježiš, jediný Spasiteľ, neustanovil len jednoduché spoločenstvo učeníkov, ale ustanovil Cirkev ako spásonosné tajomstvo: on sám je v Cirkvi a Cirkev je v ňom.“¹²²

„Kristus volá všetkých k jednote“ (UUS 1). Lebo len Cirkev je miesto, kde má ľud znovu nájsť svoju jednotu a svoju spásu. Katechizmus uvádza: „Mimo Cirkvi niet spásy. Cirkev je nevyhnutná na spásu. Lebo len Kristus je prostredníkom a cestou k spáse“ (KKC 846). „Preto v spojitosti s jedinečnosťou a všeobecnosťou spásonosného prostredníctva Ježiša Krista treba pevne veriť ako pravdu katolíckej viery v jedinečnosť Cirkvi, ktorú založil.“¹²³ Zárukou, že jedinečnosť a jednota Cirkvi je pravdou, nájdeme vo Svätom písme. Pán nikdy neopustí svoju Cirkev a bude ju stále viesť (porov. Jn 16,13). Existuje teda jediná Cirkev, ktorá je katolícka a je vedená jedným pastierom, Petrovým nástupcom a biskupmi, ktorí sú s ním v spoločenstve. Toto je vyjadrením znaku jednotnosti Cirkvi.

Cirkvi, ktoré nie sú v dokonalom spoločenstve s Katolíckou cirkvou, zostávajú s ňou v spojení prostredníctvom veľmi úzkych zväzkov. Či už apoštolskou

¹²⁰ Porov.: MÓRES, R.: *Semestrálna práca*. Spišská Kapitula : 2002.

¹²¹ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*, 1997, s. 17.

¹²² KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: *Vyhlásenie Dominus Iesus*, Bratislava : Vydavateľstvo Don Bosco, 2000, s. 25.

¹²³ KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: *Vyhlásenie Dominus Iesus*, 2000, s. 26.

postupnosťou, alebo pravou Eucharistiou. V cirkevných komunitách, kde neexistujú tieto podmienky, ľudia, ktorí sú pokrstení, sú začlenení do Krista, a preto sú v určitom, i keď nedokonalom spoločenstve s Cirkvou.¹²⁴ Toto zase svedčí o jedinečnosti Cirkvi. „Táto jednota, ktorá podľa svojej prirodzenosti požaduje plné viditeľné spoločenstvo všetkých kresťanov, je konečným cieľom ekumenického hnutia a úsilia.“¹²⁵

10.2 Apoštolská postupnosť

Kontroverzným problémom sa stáva otázka pápežského primátu. Primát musíme chápať ako službu spoločenstvu a zároveň sa má chápať ako zväzok jednoty. Sv. Gregor Veľký, pápež, formuloval svoj úrad a svoje postavenie ako sluha sluhov Božích. Táto služba je predovšetkým pre jednotu vo viere. „Preto úrad pápeža ako viditeľné znamenie jednoty Cirkvi nie je nutné vylúčiť, pokiaľ teologická interpretácia je podriadená primátu evanjelia.“¹²⁶ Z evanjelia jasne vyplýva, že Cirkev založil Ježiš Kristus. Tak ako bola Petrovi daná moc a prvé miesto v Cirkvi, podobne tomu má byť aj pri pápežovi. „Tak ako sv. Peter a ostatní apoštoli tvoria z Pánovho ustanovenia jediné apoštolské kolégium, takisto sú navzájom spojení rímsky biskup - pápež, Petrov nástupca, a biskupi, nástupcovia apoštolov“ (KKC 880). Biskupi nastúpili (porov. KKC 863) z Božieho ustanovenia a kto ich počúva, počúva Krista.

10.3 Božie slovo

Nepoznať Sväté písmo znamená nepoznať Krista (porov. NMI 28). „Niektoré časti Svätého písma si vyžadujú presné zhodnotenie, jednoznačné zaujatie stanoviska. Neslobodno zastierať alebo pokúšať sa skryť ťažkosti zdanlivými riešeniami, zvlášť v ekumenickom dialógu s inými cirkevnými komunitami“ (NMI 28). „Je zvlášť potrebné, aby sa počúvanie Božieho slova stalo živým stretaním podľa starej, ale platnej tradície, ktorá kladie otázky, usmerňuje a stvárnjuje život“ (NMI 28). Na tomto stojí aj ekumenické úsilie. „V súčasnosti treba s potešením konštatovať, že záujem o Bibliu je pre katolíkov a evanjelikov dominujúci, a tak sa vynára obojstranné ekumenické ovzdušie.“¹²⁷

¹²⁴ Porov.: KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: *Vyhlásenie Dominus Iesus*, 2000, s. 28.

¹²⁵ PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem a ekumenizmu*, Trnava : SSV, 1994, s. 21.

¹²⁶ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*, 1997, s. 71.

¹²⁷ FILO, J.: *Ekumenický dialóg*, 1997, s. 31.

10.4 Katechéza

Učiteľský úrad sa vykonáva katechézou a kázaním, odovzdáva normy, pravidlá a učenie, pričom tradične berie za svoj základ popri Vyznaní viery a modlitbe Otčenáš aj Desatoro, ktoré vyjadruje zásady morálneho života zjednocujúce a platné pre všetkých ľudí (*porov. KKC 2033*), aj uvádzanie do kresťanského života s plnou účasťou na sviatostiach. Má vždy smerovať k skutočnému ekumenickému úsiliu. „Najprv sa má s láskou a primeranou pevnosťou vysvetliť celé učenie Katolíckej cirkvi. Až potom katechéza bude mať ekumenický rozmer, keď vzbudí a bude posilňovať pravú túžbu po jednote.“¹²⁸ Treba dbať na to, aby sa pri snahe nenarušil ekumenický dialóg, nezredukovala náuka len na nejaké minimum neobsahujúce pravú podstatu. Kázanie musí mať hlboké korene v evanjeliovom učení a verne podávať to, čo hovorí Učiteľský úrad Cirkvi (*porov. EN 71*).

10.5 Liturgia

V dnešnej dobe medzi veriacimi sa často hovorí o ekumenickej bohoslužbe. „Pod pojmom liturgická bohoslužba rozumie sa bohoslužba vykonávaná podľa predpisov a noriem, pod vedením delegáta cirkevnej komunity. Samozrejme, že nemusí mať sviatostný charakter.“¹²⁹ Bolo by dobré v súlade s direktóriom verne sa pridržať modlitby za jednotu. To by malo byť vtedy, keď to liturgia naznačuje. Napríklad pri bohoslužbách slova, pri všeobecných modlitbách alebo litániách, a v neposlednom rade pri ekumenických pobožnostiach. „Účasť na týchto modlitbových ekumenických pobožnostiach napomáha veriacim z oboch strán lepšie sa učiť a pochopiť modlitbu iných komunít a hlbšie prežívať tradíciu.“¹³⁰

10.6 Sviatosti

Kresťanským stredobodom ľudského života je okrem prirodzenej starosti o seba aj starosť o nadprirodzené veci. A práve živým výrazom nadprirodzeného života je sedem sviatostí, ako aj milosť a svätosť, ktorá z nich obdivuhodne vyžaruje. Sedem sviatostí sú znaky a nástroje, ktoré Duch Svätý šíri milosťou Krista. Sú to viditeľné znaky, ktoré sprostredkujú neviditeľnú milosť. „Tento

¹²⁸PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem a ekumenizmu*, 1994, s. 53.

¹²⁹ PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem a ekumenizmu*, 1994, s. 93.

¹³⁰ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem a ekumenizmu*, 1994, s. 94.

viditeľný znak, je znak o skrytej skutočnosti spásy“ (KKC 774). Každá cirkevná komunita sa na sviatosti, znaky a účinky pozerá pod rozdielnym zorným uhlom pohľadu. Inak ju chápu, vnímajú, či prežívajú.

a) Krst

Učenie o krste sa v ekumenizme nejaví ako sporné. Všetci ho uznávajú za sviatosť, ktorá je podmienkou spásy. „Pokrstený, včlenený do Krista, je pripodobnený Kristovi. Krst vtláča kresťanovi nezmazateľný znak, ktorý znamená, že naozaj patrí Kristovi“ (KKC 1272).

Odvolávame sa na slová Ježiša Krista. „Chodte do celého sveta, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“ (Mt 28,19). Cirkevné komunity zdôrazňujú potrebu krstu na základe biblického podkladu a v tom treba vidieť ekumenický základ a spoločný pohľad na túto prvú sviatosť, odhliadnuc od spôsobu krstenia.¹³¹ V tomto sa pokročilo, keď Rímskokatolícka a Evanjelická cirkev a. v. si uznali krst.

b) Eucharistia

„Eucharistia je stredom a vrcholom celého sviatostného života, ktorým každý kresťan dostáva spásonosnú silu vykúpenia, počnúc tajomstvom krstu, v ktorom sme povolani do Kristovej smrti, aby sme sa stali účastnými na jeho zmŕtvychvstaní“ (RH 20). Obidve cirkevné komunity konštatujú, že Oltárna sviatosť – Eucharistia, či Večera Pánova, je opravdivé telo a krv Kristovo.

c) Birmovanie a konfirmácia

Podľa katolíckeho učenia birmovanie je sviatosť, pri ktorej vkladáním rúk biskupov zostupuje Duch Svätý, takže títo zvláštnym spôsobom sa stávajú Božím vlastníctvom a bojovníkmi Krista. Viditeľným znakom tejto sviatosti je sv. krizma. Táto symbolizuje milosť, ktorá birmovaného chráni pred nákazou hriechu. Evanjelici konfirmáciu nepokladajú za sviatosť, ale len za bohoslužobný úkon, ktorým sa stávajú dospelými členmi kresťanského zhromaždenia a môžu po prvýkrát prijať Večeru Pánovu.¹³²

d) Posvätenie kňazstva

V ekumenickom dialógu sa otázka kňazstva nejaví ako polemická, pretože obidve cirkvi kňazský úrad majú. Rozdiel je len v tom, že katolíci to považujú za sviatosť, kým evanjelici a. v. nie. U katolíkov sa posvätenie kňazstva umožňuje len mužom, u evanjelikoch aj ženám. U nich neplatí celibát.

¹³¹ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*, 1997, s. 99.

¹³² Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*, 1997, s. 105.

e) Manželstvo

V tejto otázke sa naráža na dosť veľké problémy, pretože sa to bytostne dotýka veriacich. Katolícka cirkev pokladá manželstvo za sviatosť a z toho plynúcu nerozlučiteľnosť zväzku. Problémom sú miešané manželstvá, lebo katolíci neuznávajú civilný sobáš evanjelikov.

f) Spoveď a pokánie

Kým Katolícka cirkev považuje spoveď za sviatosť, evanjelici to popierajú, preto sa dialóg v tejto otázke značne sťažuje. U katolíkov je spoveď ušná a u evanjelikov je verejná a spoločná.

10.7 Duch ekumenizmu

Ekumenizmus je vážna a úprimná snaha plniť vôľu Pána Ježiša, vyjadrenú v predvečer jeho smrti, aby ním založená Cirkev dospela k úplnej a viditeľnej jednote viery a života, samozrejme, pri zachovaní legitímnej rozmanitosti vyplývajúcej z rôznych darov Ducha Svätého.

Grécke slovo *οικουμενε* znamená trvale obývanú a ľuďmi používanú časť zeme. Pojem ekumenický sa rozumie všeobecný (univerzálny). V 18. storočí vplyvom pietizmu nadobudol výraz iný zmysel, keď Zinzendorf ekumenickou označil celosvetovú kresťanskú cirkev. Treba zdôrazniť, že ekumenizmus ako hnutie za obnovu jednoty kresťanov sa nezrodilo v lone Katolíckej cirkvi. Jej interpretácia zjednotenia sa najviac zdôrazňovala II. vatikánskym koncilom, ale Pius XI. v encyklike *Mortalium animos* kritizoval ekumenické vzťahy.

Obsahom ekumenizmu je rozhovor medzi protestantmi, evanjelikmi, Cirkvou Bratskou, adventistami, baptistami, metodistami. Ide o zjednotenie cirkví, ktoré bude dlhé a na teologickej úrovni dosť ťažké. Osobitné postavenie zastáva Rímskokatolícka cirkev, ktorá predstavuje hlavný prúd kresťanstva, je najmasovejšia a svojím učením aj precíznejšia. Hoci oficiálny dialóg v dogmatickej oblasti medzi veriacimi v praktickom živote sa uskutočňuje veľmi málo. Avšak Cirkev podľa Pánovho príkazu „aby všetci jedno boli“ sa musí snažiť, aby bola jedna v Kristovi, lebo všetky tieto cirkvi majú spoločného najvyššieho Pána a ním je Boh.

Osobnosti ekumenizmu: Švédsky evanjelický biskup Nathan Söderblom venoval celý život úsiliu zblíženia kresťanskej Cirkvi a hnutie, ktoré inicioval, dostalo názov ekumenizmus. Osobnosti Katolíckej cirkvi, ktoré sa angažovali za jednotu: polocký biskup Jozafát Kuncevič, ktorý vylial svoju krv za jednotu Cirkvi, kardinál Henry Newman a kardinál Yves Congar, ktorý bol priamym účastníkom Druhého vatikánskeho koncilu a mal vplyv na ekumenické formovanie pápeža Pavla VI.

10.8 Spoločné znaky

Ak chceme hľadať spoločnú reč s ľuďmi rozdielnych názorov, musíme dialóg postaviť najprv na tom, čo nás spája. „S kresťanskými komunitami nás spája predovšetkým puto spoločného pôvodu a spoločného cieľa ľudského pokolenia“ (KKC 842). Vystáva tu otázka, či môžu za rozdelenie aj tí, ktorí sa narodili teraz. „Tých, čo sa narodili v spoločenstvách, ktoré vznikli z takýchto rozštiepení, nemožno obviňovať z hriechu oddelenia a Katolícka cirkev ich prijíma s bratskou úctou a láskou“ (KKC 818). Ďalším spoločným ohnivkom je Kristus ako živý stred našej viery. „Ak chceme skutočne a účinne bojovať proti snahe sveta znehodnotiť toto tajomstvo vykúpenia, musia spoločne vyznať tú istú pravdu o križi“ (UUS 1). Láska je ten mocný prúd, ktorý vlieva život a silu procesu zjednocovania, lebo z lásky sa rodí túžba po jednote. Táto láska nachádza svoj najplnší prejav v spoločnej modlitbe; v modlitbe bratov, ktorí sa schádzajú, hoci nie sú v dokonalom spoločenstve Cirkvi (porov. UUS 21).

10.9 Rozdielne znaky

Dialóg je tiež prirodzeným nástrojom porovnávania rozdielnych názorov a predovšetkým skúmaním nezhôd, ktoré sú na prekážku plnému spoločenstvu kresťanov. Existuje niečo, čo môže spojiť protichodné tvrdenia? Okrem trepezlivého dialógu je to láska. „Láska k pravde je najhlbším rozmerom dôveryhodného hľadania plného spoločenstva kresťanov“ (UUS 36).

Jednou z výhod ekumenizmu je, že napomáha kresťanskému spoločenstvu objavovať nepreskúmateľné bohatstvo pravdy. V súvislosti so skúmaním nezhôd koncil požaduje jasné predloženie celého učenia. Zároveň žiada, aby spôsob a metóda, s akou sa predkladá katolícka viera, neboli na prekážku dialógu s bratmi (porov. UUS 38). Dialóg stavia zúčastnené strany pred skutočné odlišnosti, ktoré sa týkajú viery. Predovšetkým k nim je potrebné pristupovať s úprimným duchom bratskej lásky, úcty a porozumenia. Pri porovnávaní je potrebné sa opierať o Sväté písmo, Tradíciu a Učiteľský úrad.

Záver

Ak si všimneme túžbu Svätého Otca, ktorý vážne zoberal slová Svätého písma „aby všetci jedno boli, ako Syn je v Otcovi a Otec v Synovi“ (Jn 17,21), zistíme, že takmer vo všetkých dokumentoch sa dotýka tejto problematiky. Táto prosba je zároveň aj pre nás veľkou výzvou, ktorá nás zaväzuje. Toto úsilie má

vyústiť v ekumenický dialóg, aby sme sa v teologických rozhovoroch ujednotili aj v tom, čo nás rozdeľuje.

Dúfajme, že vďaka našim modlitbám a konkrétnemu úsiliu bude každá partikulárna cirkev zjednotená v sebe a v spoločenstve jednej, svätej, apoštolskej a Katolíckej cirkvi. Tak bude pod vedením jedného Pastiera a v sile Ducha Svätého prinášať radostnú zvesť o Božom kráľovstve všetkým ľuďom.¹³³

11. Nostra aetate

Úvod¹³⁴

Druhému vatikánskemu koncilu dal pápež Ján XXIII. charakter dorozumenia a lásky. Jeho cieľom bolo to, aby sa rokovania na koncile niesli v duchu zmierenia nielen medzi kresťanmi, ale aj vo vzťahu k vyznávačom iných náboženstiev.

Text deklarácie patril k najkratším, preto mal tvoriť pôvodne len štvrtú hlavu dekrétu o ekumenizme. Neskôr bol však text prepracovaný, doplnený a odsúhlasený ako dodatok ku konštitúcii o Cirkvi ako osobitná deklarácia. V novom texte sa už hovorilo o všetkých význačnejších nekresťanských náboženstvách, o budhizme, hinduizme, islame. Návrh takejto schémy bol prijatý 20. novembra 1964. Na zdokonalení tohto dokumentu sa pracovalo medzi tretím a štvrtým zasadáním. Deklarácia bola 28. októbra prijatá 2221 hlasmi.¹³⁵ V našej dobe Cirkev skúma veľmi pozorne svoj postoj k nekresťanským náboženstvám. Robí tak preto, lebo všetky národy tvoria len jedno spoločenstvo a majú ten istý pôvod a cieľ, ktorý im dáva Boh.

Ľudia rozličných náboženstiev čakajú odpoveď na základné otázky ľudskej existencie, ktoré tak ako niekedy, aj dnes hlboko trápia ľudské srdce: čo je vlastne človek, čo je zmyslom a cieľom nášho života, aký zmysel má smrť (porov. NA 1).

Náboženstvá sa snažia odpovedať na tieto problémy vypracovanejšími pojmami a kultivovanejším jazykom.

¹³³Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem a ekumenizmu*. Trnava : SSV, 1994, s. 12.

¹³⁴ Porov.: PIATÁK, J.: *Semestrálna práca zo spirituality*. Spišská Kapitula : 2002.

¹³⁵ Porov.: HUČKO, L.: *Deklarácia Nostra aetate o postoji Cirkvi k nekresťanským náboženstvám*. In: *Duchovný pastier*, október 2002, č. 9, s. 548.

Prívrženci hinduizmu vyjadrujú tajomstvo Boha nevyčerpatel'nou plodnosťou bájí a prenikavými filozofickými úsiliami. Hľadajú oslobodenie či únik od stiesneností našej existencie asketickým spôsobom života.

Základnú nedostatočnosť tohto menlivého sveta uznáva budhizmus a učí ceste, ktorou by ľudia mohli dosiahnuť stav dokonalého oslobodenia alebo dôjsť k vrcholnému osvieteniu a to vlastným úsilím, alebo vďaka pomoci zhora.

Podobne aj iné náboženstvá sa snažia rozličným spôsobom pomôcť nespokojnosti ľudského srdca, predkladajúc cesty, učenia a životné pravidlá, či posvätné obrady (*porov. NA 2*).

11.1 Pohľad Katolíckej cirkvi

Je potrebné zdôrazniť, že Katolícka cirkev nezavrhuje nič z toho, čo je v týchto náboženstvách pravdivé a sväté. Úctivo pozerá na spôsoby konania a správania, na pravidlá a učenia, ktoré sa síce v mnohom líšia od toho, čo ona sama zachováva a učí, no predsa sú nezriedka odbleskom pravdy, ktorá osvecuje všetkých ľudí. Cirkev je povinná neprestajne ohlasovať Krista, ktorý je cesta, pravda a život, v ktorom ľudia nachádzajú plnosť náboženského života (*porov. NA 2*).

Na druhej strane sa už všeobecne prijíma možnosť spásy tých, čo aj mimo Cirkvi žijú podľa vlastného svedomia. Avšak táto spása nie je možná bez vzťahu a nezávisle od Krista a od jeho Cirkvi: zakladá sa na univerzálnej prítomnosti Ducha, ktorého nie je možné oddeliť od Ježiša.¹³⁶

11.2 Postoj k moslimom

Cirkev sa pozerá s úctou na moslimov, ktorí sa rovnako klaňajú jedinému, živému, milosrdnému Bohu. Uctievať si aj jeho panenskú Matku Máriu a niekedy ju aj nábožne vzývajú. Majú v úcte mravný život a uctievať Boha najmä modlitbou, almužnou a pôstom.

Preto ak v priebehu dejín vznikli medzi kresťanmi a moslimmi mnohé rozbroje a nepriateľstvá, tento svätý cirkevný snem vyzýva všetkých, aby zabudli na to čo bolo, a pestovali úprimné vzájomné porozumenie (*porov. NA 3*).

11.3 Postoj k židom

Tento cirkevný snem nezabúda ani na zväzky, ktoré duchovne spájajú ľud Nového zákona s potomstvom Abrahámovým.

¹³⁶ Porov.: HUČKO, L.: *Deklarácia Nostra aetate o postoji Cirkvi k nekresťanským náboženstvám*. 2002, č. 9, s. 548.

Cirkev totiž prijala zjavenie Starého zákona prostredníctvom toho ľudu, s ktorým Boh vo svojom nevýslovnom milosrdenstve uzavrel dávnu zmluvu. Cirkev verí, že Kristus zmieril práve skrze kríž židov s pohanmi a že z týchto dvoch utvoril v sebe jedno.

Na základe toho, že kresťania a židia majú veľké spoločné duchovné dedičstvo, tento cirkevný snem chce napomáhať ich vzájomné poznanie a obapolnú úctu. Tá sa dá docieľiť najmä biblickými a teologickými štúdiami a bratským dialógom.

Je potrebné zdôrazniť, že hoci židovské vrchnosti a ich prívrženci nástojili na smrti Kristovej, nemožno pripisovať všetkým vtedy žijúcim židom bez rozdielu a ani dnešným to, čo sa spáchalo pri Kristovom umučení.

Cirkev odsudzuje každé prenasledovanie proti komukoľvek, a preto vyslovuje poľutovanie nad nenávisťou, prenasledovaniami a prejavmi antisemitizmu, kedykoľvek sa ony vyskytli z ktorejkoľvek strany proti židom (*porov. NA 4*).

11.4 Univerzálnosť Kristovej obety

Cirkev vždy tvrdila a tvrdí, že Kristus dobrovoľne podstúpil svoje umučenie a smrť z nesmiernej lásky, a to za hriechy všetkých ľudí, aby boli všetci spasení. Preto je povinnosťou kazateľského úradu Cirkvi ohlasovať Kristov kríž ako znak všeobecnej lásky Božej a zdroj každej milosti.

Postoj človeka k Bohu a postoj človeka k všetkým ľuďom natoľko súvisia, že Písmo hovorí: „Kto nemiluje, nepozná Boha“ (*1 Jn 4,8*). Na základe toho nemá odôvodnenie akákoľvek prax, ktorá zavádza diskrimináciu medzi človekom a človekom, alebo medzi národom a národom čo do ľudskej dôstojnosti a práv, ktoré z toho vyplývajú.

Cirkev takto vyslovuje v tomto dokumente jasné stanovisko a zavrhuje akúkoľvek diskrimináciu medzi ľuďmi alebo prenasledovanie pre rasový pôvod, farbu pleti, spoločenské postavenie alebo náboženskú príslušnosť, pretože sa to protiví duchu Kristovmu (*porov. NA 5*).

11.5 Rozvoj a smerovanie

Treba pripomenúť, že dokument *Nostra aetate* nie je jediný dokument Druhého vatikánskeho koncilu, v ktorom sa hovorí o dialógu s nekresťanskými náboženstvami. Dotýka sa ho tak pastorálna konštitúcia *Gaudium et spes* o Cirkvi v súčasnom svete, ako aj dekrét *Ad gentes* o misijnej činnosti Cirkvi. No výlučne o nekresťanských náboženstvách sa hovorí iba v deklarácii *Nostra aetate*.

Na Turíčnu nedeľu roku 1964 založil pápež Pavol VI. osobitný úrad Rímskej kúrie, ktorého úlohou je rozvíjať vzťahy s príslušníkmi iných náboženstiev. Na

začiatku sa volal Sekretariát pre nekresťanov a v roku 1988 sa premenoval na Pápežskú radu pre medzináboženský dialóg.

Následne založila nadáciu Nostra aetate, ktorej cieľom je podpora dialógu, a to predovšetkým udeľovaním grantov pre členov iných náboženstiev, čo chcú študovať.

Pri príležitosti 25. výročia vyhlásenia koncilovej deklarácie Nostra aetate bol vydaný dokument Dialóg a hlásanie, ktorého podtitul znel: Úvahy a usmernenie v medzináboženskom dialógu a pri hlásaní evanjelia Ježiša Krista.¹³⁷

Záver

V závere deklarácie Nostra aetate sa spomína vrúcna prosba cirkevného snemu k všetkým v Krista veriacim, aby ich spolunažívanie s pohanmi bolo príkladné. Tiež, aby vládol pokoj medzi všetkými ľuďmi, nakoľko je to možné a závislé od nich, a tak aby boli naozaj deťmi Otca, ktorý je na nebesiach (*porov. NA 5*).

Je vhodné spomenúť slová Jána Pavla II., ktoré vyslovil v príhovore k predstaviteľom iných náboženstiev 7. novembra 1999. Tieto slová totiž ukazujú hlbokú súvislosť s uzáverom spomínanej deklarácie: „Dialóg nie je nikdy pokusom nanútiť druhému svoje presvedčenie, pretože dialóg takéhoto druhu by sa stal formou duchovnej a kultúrnej nadvlády. Čo však neznamená, že by sme mali opustiť svoje presvedčenie. To znamená, že sme pevní vo svojich presvedčeniach a s rešpektom počúvame aj ostatných a usilujeme sa rozlíšiť to, čo je dobré a sväté, čo umožňuje pokoj a spoluprácu“ (*NA 9*).

¹³⁷ Porov.: HUČKO, L.: *Deklarácia Nostra aetate o postoji Cirkvi k nekresťanským náboženstvám*. 2002, č. 9, s. 548-9..

12. Rozličné roviny ekumenických vzťahov

Úvod¹³⁸

Problematika fenoménu by mohla byť veľmi obsiahla. Venujme pozornosť skôr informatívno-náučnému charakteru.

12.1 Rozličné roviny ekumenických stykov

Jestvujú rôznorodé roviny ekumenických stykov, ktoré vyvíjajú jednotlivé kresťanské cirkvi. Svoj pohľad zameriam na aktivitu Katolíckej cirkvi v tejto oblasti, nakoľko možnosti a požiadavky ekumenických stykov sa prejavujú trochu odlišným spôsobom na rovine univerzálnej Cirkvi, ako na rovine partikulárnej Cirkvi, preto budem sa osobitne venovať jednotlivým rovinám.

a) Ekumenické styky na univerzálnej rovine

Katolícka cirkev sa na Druhom vatikánskom koncile slávnostne zaviazala pracovať v prospech jednoty kresťanov. Podľa dekrétu *Unitatis redintegratio* sa jednota, ktorú chce pre svoju Cirkev Kristus, uskutoční hlavne „verným ohlasovaním evanjelia, vysluhovaním sviatostí a láskavým vedením apoštolov a ich nástupcov na čele s Petrovým nástupcom“ (*UR 2*).

Od čias Druhého vatikánskeho koncilu sa ekumenická práca viedla rozličnými dokumentmi a iniciatívami Svätej stolice na univerzálnej úrovni. Je potrebné poukázať aj na pokrok, ktorý sa docielil použitím rozmanitých foriem ekumenického dialógu a rozmanitými podobami ekumenickej spolupráce (*porov. DirE 21*). Konferencia európskych cirkví (KEK) a Rada európskych biskupských konferencií (CCEE) sa zaviazali spolupracovať na všetkých úrovniach cirkevného života.¹³⁹ Jednou z foriem ekumenického styku je aj založenie Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov, ktorej charakteristike sa budem bližšie venovať v druhej časti práce.

b) Ekumenické styky na partikulárnej rovine

Možností a požiadavky ekumenických stykov vo farnosti, v diecéze, v oblasti regionálnej alebo národnej organizácie diecéz sa neprejavujú rovnakým spôsobom, ako v rovine univerzálnej Cirkvi. V diecéze zomknutej okolo

¹³⁸ Porov.: POLÁK, V.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002.

¹³⁹ Porov.: TOMEK, P.: *Dôsledky ekumenického rozmeru Druhého vatikánskeho koncilu podľa dekrétu Unitatis redintegratio – o ekumenizme pre pastoráciu na Slovensku*. In: Duchovný pastier : Týždeň koncilu na Slovensku. Zodp. red. Daniel Dian. 9. 10. 2002, roč. LXXXIII, s. 524.

biskupa, vo farnostiach a rozličných skupinách či spoločenstvách sa jednota kresťanov buduje a prejavuje každodenne. Keď však členovia tej istej rodiny patria k rozličným cirkvám a cirkevným spoločenstvám, ide o zmiešané manželstvá, keď nemôžu spolu prijímať, potom je bolesť z rozdelenia oveľa väčšia, no zároveň je podnetom pre modlitbu a ekumenické hnutie.

Partikulárne cirkvi patriace do katolíckeho spoločenstva môžu uľahčiť rozvoj účinných ekumenických vzťahov s cirkvami toho istého regiónu, ktoré nie sú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou. Oprieť sa tu treba nielen o spoločnú kultúrnu a občiansku tradíciu, ale hlavne o spoločné cirkevné dedičstvo, ktoré pochádza z čias pred rozdelením. Často je to práve táto rovina Cirkvi, na ktorú sa obracajú iné cirkvi a cirkevné spoločenstvá, keď chcú nadviazať ekumenické vzťahy s Katolíckou cirkvou, a práve na tejto rovine je potrebné urobiť posledné rozhodnutia na znovunastolenie jednoty (*porov. DirE 28-29*).

12.2 Pápežská rada pre napomáhanie jednoty

Dôležitým orgánom na napomáhanie jednoty kresťanov je aj Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov. V krátkosti uvediem okolnosti jej vzniku formou krátkeho historického exkurzu, následne na to charakterizujem jej úlohy a poslanie podľa Apoštolskej konštitúcie o Rímskej kúrii – *Pastor bonus*.

a) História vzniku Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov

Jej predchodcom bol Sekretariát pre jednotu kresťanov, založený Mottu propriom: *Superno de inu* 5. júna 1960 pápežom Jánom XXIII. Sekretariát mal za úlohu vniesť ekumenické hľadisko do práve pripraveného koncilu. Mal pomáhať pozorovateľom Druhého vatikánskeho koncilu z iných cirkví, aby mohli lepšie sledovať zasadnutia. Do čela sekretariátu povolal pápež jezuitu Augustína Beu, pritom ho povýšil do kardinálskeho zboru.¹⁴⁰

Kardinál Bea bol znalcom Svätého písma. Svojou skromnosťou a dobrotou si získal srdcia ľudí. Pozorovatelia oddelených cirkví dostali nielen informácie, ale boli pozývaní aj na audiencie, mohli sami podávať návrhy, ktoré kardinál Bea predkladal koncilovým otcom. Takýmto spôsobom sa mnohé z nich dostali do koncilových dokumentov.¹⁴¹

Cieľ a úlohu Sekretariátu po koncile znovu potvrdil pápež Pavol VI., pričom Sekretariát organizačne rozšíril. Neskôr, v rámci reformy Rímskej kúrie, ktorú uskutočnil pápež Ján Pavol II. apoštolskou konštitúciou *Pastor bonus*, bol

¹⁴⁰ Porov.: STANČEK, E., BURIKOVÁ, A.: *Fenomén ekumenizmu*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár, 2002, s. 69.

¹⁴¹ Porov.: STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. 2002, s. 182.

Sekretariát premenovaný na Pápežskú radu pre napomáhanie jednoty kresťanov. Jej predsedom sa stal kardinál Edward Idris Cassidy.¹⁴²

b) Poslanie Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov

Poslanie a úlohy Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov predstavme podľa apoštolskej konštitúcie *Pastor bonus*, nakoľko ňou dostal sekretariát definitívne svoje právne postavenie. V apoštolskej konštitúcii sú Pápežskej rade venované štyri články (čl. 135 -138). Podľa apoštolskej konštitúcie je úlohou rady vhodnými podujatiami a činnosťami zapájať sa do ekumenického diela na znovunadobudnutie jednoty medzi kresťanmi. Má zvlášť bdieť nad tým, aby sa dekréty Druhého vatikánskeho koncilu vzťahujúce sa na ekumenizmus uvádzali do každodenného života. Preto podporuje, koordinuje a dozerá na národné ako aj medzinárodné katolícke zhromaždenia, ktorých cieľom je napomáhať jednotu kresťanov. Stará sa o vzťahy s bratmi cirkví a ekleziálnych spoločností, ktoré ešte nemajú plné spoločenstvo s Katolíckou cirkvou. Vede dialóg a rozhovory na podporu jednoty s nimi pomocou vlastných vzdelaných teológov. Vysiela katolíckych pozorovateľov na kresťanské zhromaždenia a spätne pozýva predstaviteľov iných cirkví a cirkevných spoločností na katolícke zhromaždenia. Nakoľko predmet jej záujmu sa dotýka otázok viery, je povinná postupovať v úzkom spojení s Kongregáciou pre náuku viery, predovšetkým, keď vydáva verejné dokumenty a vyhlásenia. Pri vybavovaní záležitostí, ktoré sa týkajú oddelených východných cirkví, je potrebné, aby spolupracovala aj s Kongregáciou pre východné cirkvi. Pri rade existuje aj Komisia pre výskum a prerokovanie vecí ohľadne židovstva z náboženského hľadiska. Riadi ju ten istý predseda.

12.3 Panoráma kresťanských cirkví a spoločenstiev

Túto tretiu tému spracujem vzhľadom na situáciu na Slovensku. Najprv uvediem jednoduchý zoznam kresťanských cirkví. Vychádzam zo zoznamu registrovaných cirkví a náboženských spoločností. Potom podám krátku charakteristiku každej jednej z nich.

a) Zoznam kresťanských cirkví na Slovensku

Na Slovensku oficiálne pôsobia tieto kresťanské cirkvi a náboženské spoločnosti:¹⁴³

1. Apoštolská cirkev na Slovensku

¹⁴² Porov.: STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. 2002, s.182.

¹⁴³ Porov.: <http://www.civil.gov.sk/casopis/2002/1312zc.htm>. (4. 12. 2002).

2. Bratská jednota baptistov
3. Cirkev adventistov siedmeho dňa
4. Cirkev bratská na Slovensku
5. Cirkev československá husitská na Slovensku
6. Evanjelická cirkev metodistická
7. Kresťanské zbory
8. Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku
9. Slovenská evanjelická cirkev augsburského vyznania
10. Starokatolícka cirkev
11. Novoapoštolská cirkev

Ak chce byť v Slovenskej republike cirkev alebo náboženská spoločnosť registrovaná, musí splniť viaceré kritériá. Napríklad počet plnoletých členov musí byť 20 000 a musia mať trvalé bydlisko na území Slovenskej republiky. Preto niektoré spoločenstvá sú registrované ako občianske združenia, kde sú kritériá miernejšie.¹⁴⁴

Na Slovensku pôsobia aj neregistrované cirkvi a náboženské spoločnosti. Z kresťanských náboženských spoločností sú to hlavne:

Cirkev Kristova, Cirkev Manna, Internacionálne združenie obchodníkov plného evanjelia, Kresťanské spoločenstvá, Nazaréni, Nové zjavenie, Novoapoštolská cirkev, Slovo Života, International, Spoločnosť priateľov Ježiša Krista, Meč Ducha, Učeníci Ježiša Krista, Univerzálny život, Slobodná ľudová misia.¹⁴⁵ Z hľadiska témy pozornosť venujme prvej skupine cirkví.

12.4 Krátka charakteristika vzniku jednotlivých cirkví

a) Apoštolská cirkev na Slovensku¹⁴⁶

Apoštolská cirkev na Slovensku je evanjelikálna cirkev letnično-charizmatického smeru. Jej počiatky na Slovensku siahajú do roku 1907. V tomto roku boli v oblasti Vysokých Tatier a západného Slovenska založené domáce zbory. Ich členovia roku 1924 zažili skúsenosť krstu Duchom Svätým a vytvorili prvé spoločenstvá apoštolskej viery na Slovensku. Apoštolská cirkev bola v mnohom ovplyvňovaná apoštolskou misiou založenou roku 1906 v Portlande.

b) Bratská jednota baptistov¹⁴⁷

144 Porov.: STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. 2002, s. 37 - 38.

145 Porov.: STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. 2002, s. 48.

146 Porov.: <http://acs-net.sk>. (4.12.2002).

História baptistov siaha až do obdobia reformácie. Už z tohto obdobia je známe radikálne krídlo reformácie – takzvaný anabaptisti. Väčšina baptistov v Európe však odvodzuje svoj pôvod od prvého zboru založeného v holandskom Amsterdame v roku 1609, keď sa skupina puritánov dostala do styku s anabaptistami, utečencami z Nemecka. Na osobné vyznanie viery boli pokrstení a založili zbor. Odtiaľ sa hnutie prenieslo späť do Anglicka a Ameriky.

Na území Slovenska sa cirkev rozšírila hlavne medzi nemeckým obyvateľstvom Spiša. V roku 1993, keď vznikla samostatná Slovenská republika, žili zbory Bratskej jednoty baptistov v Českej a Slovenskej republike spoločne. K organizačnému rozdeleniu došlo 1. 1. 1994.

c) Cirkev adventistov siedmeho dňa¹⁴⁸

Cirkev počas jeden a pol storočia svojej existencie vyrástla z hŕstky zanietencov, ktorí v úsilí po poznaní pravdy pozorne a poctivo študovali Bibliu. Názov Adventisti siedmeho dňa si zvolili už v roku 1860, oficiálnu organizáciu však nadobudli až v roku 1863.

Začiatok Cirkvi adventistov na Slovensku siaha do minulého storočia príchodom viacerých evanjelikov z Nemecka a Rakúska. V roku 1903 boli v Bratislave pokrstení prví deväti členovia a založili skupinu.

d) Cirkev bratská na Slovensku¹⁴⁹

Bratská cirkev je typom evanjelikálnej cirkvi s kongregačno-presbyteriálnym zriadením. Dôraz kladie na zásadu, že kresťanom sa nikto nerodí, ale stáva na základe osobného rozhodnutia nasledovať Krista. Svoje korene má v Čechách. Tam bola v roku 1880 založená Svobodná cirkev reformovaná, ktorá neskôr prijala meno Cirkev bratská. Na Slovensko sa jej pracovníci dostali po prvej svetovej vojne, keď vzniklo stredisko práce pre východné Slovensko v Prešove (1923) a pre západné Slovensko v Bratislave (1926).

Je zaujímavé, že pri rozdelení Československa sa rozdelila aj táto cirkev. No ostala so sesterskou českou spojená aj naďalej jedným vierovyznaním, jednou ústavou a cirkevným poriadkom.¹⁵⁰

e) Československá cirkev husitská¹⁵¹

147 Porov.: <http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/bjb.htm>. (4. 12. 2002).

148 Porov.: STANČEK, Ľ.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár, 2002, s. 111 - 113.

149 Porov.: <http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/cb.htm>. (4. 12. 2002).

150 Porov.: <http://www.cb.sk/cb-index.html>. (4. 12. 2002).

151 Porov.: <http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/cesh.htm>. (4. 12. 2002).

Ideovo vznikla na Vianoce roku 1919, kedy bola v mnohých katolíckych kostoloch slávená omša v českom jazyku. Oficiálne bola ustanovená 8. januára 1920 v Prahe z radikálneho krídla reformného hnutia rímskokatolíckeho duchovenstva na čele s prof. ThDr. Karolom Farským, ktorý bol neskôr zvolený za prvého patriarchu novej cirkvi.

Na Slovensku bola roku 1939 zakázaná. Po roku 1945 bola znovu obnovená jej činnosť.

f) Evanjelická cirkev metodistická¹⁵²

Evanjelická cirkev metodistická je na Slovensku malou denomináciou protestantského typu. Jej pôvod siaha do 18. storočia. Metodizmus vznikol ako prebudené hnutie v anglikánskej cirkvi. Jeho zakladateľom bol John Wesley (1703 – 1791).

Na Slovensku sa začala rozvíjať v období pred druhou svetovou vojnou. Vtedy pod heslom „Preč od Ríma“ masovo vystupovali z Rímskokatolíckej cirkvi ľudia národného zmýšľania. Zámerom metodistov bolo duchovne prebudiť týchto ľudí.

g) Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku¹⁵³

Reformovaná kresťanská cirkev sa konštituovala na Prvej krajinskej synode v bývalom Uhorsku v Debrecíne roku 1567. Táto synoda sa jednoznačne priznala k ženevskému reformačnému smeru reprezentovanom Jánom Kalvínom. Spolu s ostatnými reformovanými cirkvami vyznáva dve historické konfesie: Heidelberský katechizmus (1563) a Druhé helvétske vyznanie viery (1566).

Po rozpade Rakúska-Uhorska roku 1918 vznikla na území Slovenska samostatná Reformovaná kresťanská cirkev. V roku 1938 bola pričlenená k Maďarsku. Roku 1948 vláda uznala jej činnosť, roku 1952 ratifikovala jej cirkevnú ústavu, no jej pôsobenie bolo v komunistickom štáte brzdené.

h) Slovenská evanjelická cirkev augsburského vyznania¹⁵⁴

Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku je druhou najväčšou kresťanskou cirkvou a najpočetnejšou protestantskou cirkvou na Slovensku. Názov a charakter cirkvi sa spája s osobnosťou Martina Luthera, ktorý 31. októbra 1517 pribil na dvere zámočského chrámu vo Wittenbergu 95 téz, v ktorých kritizoval praktiky cirkvi, predovšetkým predávanie odpustkov.

Lutherovo učenie sa pomerne rýchlo dostalo na územie Slovenska. Synoda v Žiline (1610), v Spišskom Podhradí (1614) a Ružomberku (1707)

152 Porov.: <http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/ecm.htm>. (4. 12. 2002).

153 Porov.: <http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/rkc.htm>. (4. 12. 2002).

154 Porov.: <http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/ecav.htm>. (4. 12. 2002).

konštituovali cirkev v otázkach učenia, bohoslužieb, cirkevného zariadenia. Počas obdobia komunizmu boli činnosti cirkvi brzdené. Od roku 1989 sa znovu rozbiehajú jej aktivity.

ch) Starokatolícka cirkev¹⁵⁵

Cirkev sa hlási k pôvodnému starému učeniu katolíckemu, učeniu nerozdelenej cirkvi. Jej vieroučná báza je spoločná s pravoslávnyimi cirkvami, ale výraz a prejav je najviac blízky rímskokatolíckemu.

V rámci cirkvi sa rozlišujú tri hlavné prúdy:

Prvý prúd je holandský, respektíve utrechtský. Jeho začiatky siahajú do doby prvého utrechtského arcibiskupa Willibrorda (+736). Ten po nedorozumení s rímskym biskupským stolcom založil autonómnu cirkev s názvom Rímskokatolícka cirkev starobiskupského kléru.

Druhý prúd sa vyvinul z hnutia, ktoré vzniklo v dôsledku Prvého vatikánskeho koncilu, kde sa prijali nové články viery – neomylnosť pápeža a jeho univerzálna jurisdikcia nad celou cirkvou. Časť tejto cirkvi, hlavne v nemeckých krajinách, ostala na platforme starej katolíckej viery, preto názov starokatolícka.

Tretí prúd vznikol na prelome 19. a 20. storočia ako národné hnutie v rámci Starokatolíckej cirkvi. Tu vzniká predovšetkým silná Starokatolícka cirkev v Poľsku.

Starokatolícka cirkev tvorí spolu tzv. Utrechtskú úniu, jednotlivé cirkvi sú však autonómne. Starokatolícka cirkev na Slovensku tvorila jeden zväzok s českou Starokatolíckou cirkvou. Ustanovujúce synodálne zhromaždenie samostatnej Starokatolíckej cirkvi na Slovensku sa konalo 16. decembra 1995.

i) Novoapoštolská cirkev¹⁵⁶

Cirkev vznikla z apokalyptického hnutia v 60. rokoch minulého storočia. Do Československa sa dostala v roku 1923, hlavne medzi nemecky hovoriace obyvateľstvo v pohraničí. Je to cirkev evanjelikalného typu s dôrazmi na charizmy. Nerozvíja teologické myslenie, dôraz kladie na prežívanie. Patrí do rodiny protestantských cirkví, ale nehľási sa k žiadnej konkrétnej konfesii. Od iných protestantských cirkví ju odlišuje hierarchická štruktúra. Cirkev spravuje zbor apoštolov, ktorý má pripomínať pôvodnú jednotu Ježišových apoštolov. Je však potrebné podotknúť, že cirkev odmieta akúkoľvek ekumenickú spoluprácu.

¹⁵⁵ Porov.: <http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/skc.htm>. (4. 12. 2002).

¹⁵⁶ Porov.: <http://www1.osu.cz/zaklad/filozofi/katedry/filozofie/clanky/cirkve7.htm>. (4. 12. 2002).

Záver

Po vypracovaní jednotlivých čiastkových tém sa vynára ich vzájomná súvislosť a prepojenie. Ekumenické vzťahy sa zo strany Katolíckej cirkvi realizujú v dvoch základných rovinách: na rovine univerzálnej a partikulárnej. Na univerzálnej rovine Katolícku cirkev reprezentuje Svätá stolica na čele so Svätým Otcom. V rámci nej existujú rôzne dikastéria, úrady či rady. Jedným z nich je aj Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov. Partikulárna rovina ekumenických vzťahov je zase vyjadrená vzájomným stretaním sa Katolíckej cirkvi s jednotlivými kresťanskými cirkvami pôsobiacimi na presne vymedzenom území /farnosť, diecéza/.

14. Pápeži 20. storočia a ekumenizmus

Úvod¹⁵⁷

Zjednotenie všetkého rozptýleného ľudstva je Božou vôľou. To je dôvod, prečo Boh poslal svojho Syna, aby nám svojou smrťou a vzkriesením daroval svojho ducha lásky. V predvečer svojej obeti na kríži Ježiš sám prosí Otca za svojich učeníkov, za všetkých, ktorí v neho veria, aby boli jedno, aby boli živým spoločenstvom. Z toho nevyplýva len povinnosť, ale tiež zodpovednosť, ktorú pred Bohom a pred jeho plánom nesú tí, ktorí sa krstom stávajú Kristovým telom. Telom, v ktorom sa má plne uskutočniť zmierenie a spoločenstvo. Ako je možné zostať rozdelení, keď sme boli krstom „ponorení“ do smrti nášho Pána, to znamená práve do toho aktu, ktorým Boh prostredníctvom svojho Syna zboril múry rozdelenia? „Toto rozdelenie však zrejme odporuje Kristovej vôli, je pohoršením svetu a poškodzuje svätú vec hlásania evanjelia všetkému stvoreniu“ (UR 1).

14.1 Pápeži 20. storočia a ekumenizmus

a) Ján XXIII. (1958-1963)

Keď bol zvolený za pápeža, mal už 77 rokov a mnohí ho považovali za prechodného pápeža. Ale práve jeho pontifikát znamenal zásadný obrat

¹⁵⁷ Porov.: RIMBALA, J.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula.: 2002.

v cirkevných dejinách. Jeho najväčším plánom bol koncil, ktorého zvolanie pripisoval inšpirácii Ducha Svätého.¹⁵⁸

25. decembra 1961 vyjadril pápež Ján XXIII. radosť nad záujmom, ktorý vzbudil ohlásený koncil i u oddelených bratov. Sekretariát pre podporu jednoty kresťanov oznámil svoj zámer pozvať na zasadnutia všetky cirkvi, ktoré prejavia o to záujem. Na koncil sa takto dostavili oficiálni pozorovatelia z 18 nekatolíckych cirkví.

V encyklike *Ad catherdam Petri* (1959) sa Svätý Otec dotýka aj otázky zjednotenia. Požaduje, aby sa pravda, jednota a mier presadzovali v duchu lásky.

V encyklike *Pacem in terris* (1963) zasa vyžaduje mierovú koexistenciu medzi Západom a komunistickým Východom, čo zapôsobilo tak, že na jar 1963 prijal zaťa Nikitu Chruščova a Vatikán začal viesť otvorenejšiu politiku voči Východu.¹⁵⁹

b) Pavol VI. (1963-1978)

V roku 1958 ho Ján XXIII. vymenoval za kardinála a ako jeho blízky spolupracovník zohral dôležitú úlohu pri príprave Druhého vatikánskeho koncilu. Napriek tomu jeho postoj k prvému zasadnutiu bol chladný, ak nie priam kritický.¹⁶⁰

Hneď po zvolení za pápeža prisľúbil, že bude v Druhom vatikánskom koncile pokračovať. V jeho pontifikáte vystupovala naliehavo potreba mieru a jednoty v kresťanskom svete. Podniká stretnutia hlavne s patriarchami z východných cirkví, čím výrazne prispel k zlepšeniu vzťahov medzi východnou a západnou Cirkvou.

Vo svojej encyklike *Ecclesiam suam* venoval podstatnú časť dialógu medzi kresťanmi. 7. decembra 1965 sa odohrala udalosť, zapísaná zlatými písmenami do ekumenického hnutia: pápež Pavol VI. a metropolita Meliton ako zástupca ekumenického carihradského patriarchu Athenagorasa I. zrušili vzájomnú kľatbu z roku 1054 a tým formálne ukončili východnú schizmu.

c) Ján Pavol I. (1978)

Jeho ekumenické úsilie, hoci bolo veľmi krátke, vystihuje jedna udalosť. 5. septembra 1978 umrel náhle v Ríme metropolita leningradský a novgorodský, Nikodim, ktorý ako stály člen synody pravoslávnej cirkvi a predseda výboru svätej synody pre kresťanskú jednotu a medzicirkevné styky, bol v Ríme pri príležitosti voľby a intronizácie Svätého Otca Jána Pavla I.

¹⁵⁸ Porov.: KELLY, J. N. D.: *Pápeži dvoch tisícročí*. Bratislava : Roal, 1994, s. 260 - 261.

¹⁵⁹ Porov.: SKALICKÝ, K.: *Ekumenizmus na Druhom vatikánskom koncile*. 1997, s. 31 - 32.

¹⁶⁰ Porov.: KELLY, J. N. D.: *Pápeži dvoch tisícročí*. 1994, s. 262 - 263.

d) Ján Pavol II. (1978 -)

Pre nespočetné pápežské cesty ho na konci 20. storočia nazvali „lietajúci pápež“ alebo „pápež – cestovateľ“. V prvej encyklike *Redemptor hominis* (1979) sa prihlásil k práci na poli ekumenického dialógu k svojim predchodcom, Jánovi XXIII. a Pavlovi VI.

Svojimi ekumenickými cestami prispel veľmi výrazne k zlepšeniu vzťahov s ostatnými cirkvami. Zvolával a ešte aj stále zvoláva ekumenické stretnutia všetkých náboženstiev, tiež píše apoštolské listy a encykliky, ktorými sa vzdialenosť zmýšľania medzi Katolíckou cirkvou a ostatnými náboženstvami pozoruhodne skraca. V roku 1995 vydal encykliku *Ut unum sint*. Je to jeho v poradí už dvanásta encyklika, v ktorej robí svoj nový krok na ceste za jednotou a zároveň povzbudzuje všetkých, ktorí na tomto poli pracujú. Pripája sa k svojmu predchodcovi Pavlovi VI. a prosí za odpustenie toho, čo v minulosti spôsobovalo roztržky. Považuje za potrebné hľadať stratenú jednotu, pretože spoločenstvo partikulárnych cirkví s rímskou cirkvou vidí ako realitu Božieho plánu. Na záver pobáda k modlitbe za jednotu.

14.2 Ekumenická spolupráca a dialóg

Je veľa foriem ekumenickej spolupráce, ktoré sú založené na spojení života a duchovných darov. Keď kresťania spolupracujú pri čítaní a šírení Biblie, pri liturgických čítaniach, katechizácii a vyššom vzdelávaní, pri kázňach, evanjelizácii, keď v láske slúžia svetu v boji za ideály práva, mieru a lásky, prakticky naplňajú to, čo sa hovorí v Dekréte o ekumenizme: „Nech všetci kresťania pred všetkými národmi vyznávajú vieru v trojjediného Boha, vo vteleného Syna Božieho, Vykupiteľa a Pána nášho a nech spoločným úsilím vo vzájomnej úcte vydávajú svedectvo o našej nádeji, ktorá nesklame. Keďže v týchto časoch sa organizuje veľmi rozvetvená spolupráca na sociálnom poli, naskrze všetci ľudia sa pozývajú k spolupráci, tobôž tí, čo veria v Boha, a najmä všetci kresťania, keďže sú nositeľmi Kristovho mena“ (*UR 12*).

Vzájomná spolupráca medzi cirkvami im pomôže prekonať to, čo dosiaľ prekáža ich úplnému zjednoteniu, umožní im položiť základy stavby života, kresťanskej služby a spoločného svedectva, ktoré sa z toho odvíja na základe poslania: „Zjednotení v tomto poslaní, o ktorom rozhoduje predovšetkým sám Kristus, všetci kresťania majú hľadať to, čo ich už spája, a to ešte prv, než sa uskutoční ich plná jednota“ (*RH 12*).

Dialóg je jadrom ekumenickej spolupráce a sprevádza ju vo všetkých jej formách. Dialóg vyžaduje vedieť vypočúť a odpovedať, snažiť sa pochopiť a vedieť pochopiť. To znamená byť pripravený klásť otázky a byť schopný otázky prijímať. Vedieť niečo o sebe povedať (podeliť sa) a veriť tomu, čo druhí

hovorí o sebe. Každý z účastníkov dialógu musí byť pripravený na to, že bude stále viac vysvetľovať a modifikovať svoje osobné názory a spôsoby života, vedený autentickou láskou k pravde. Vzájomnosť a angažovanosť sú základnými prvkami dialógu, ale rovnako vedomie, že účastníci dialógu sú rovnocennými partnermi. Ekumenický dialóg umožní členom rôznych cirkví a cirkevných spoločenstiev dospieť k vzájomnému spoznaniu sa, definovať prvky viery a praxe, ktoré sú spoločné a určitý body, v ktorých sa odlišujú.

„Spôsob a metóda, s akou sa predkladá katolícka viera, nesmie byť nijako na prekážku dialógu s bratmi. Bezpodmienečne treba jasne vyložiť celé učenie. Nič nie je tak vzdialené od ekumenizmu, ako onen falošný irenizmus, ktorým sa narušuje čistota katolíckeho učenia a zatemňuje sa jeho pravý a nepochybný zmysel.

V tom istom čase načim dôkladnejšie a správnejšie vysvetliť katolícku vieru takou formou a rečou, ktorú môžu naozaj porozumieť aj oddelení bratia“ (UR 11).

Predmetom dialógu môže byť široké spektrum otázok týkajúcich sa učenia a pokrývajúce istý časový úsek, alebo jedna prostá otázka zameraná na presne ohraničený čas; to môže byť pastoračný či misijný problém, kde cirkvi môžu nájsť spoločnú platformu na eliminovanie konfliktov medzi sebou, a tak napomôcť vzájomnú spoluprácu a spoločné svedectvo.

Kontakty medzi kresťanmi a príslušníkmi iných vierovyznaní sa v súčasnosti stále rozširujú. Tieto kontakty sa podstatne líšia od kontaktov medzi cirkvami a cirkevnými spoločenstvami; cieľom týchto kontaktov je obnoviť jednotu, ktorú chcel Kristus medzi svojimi stúpenkami a možno ich nazvať ekumenickými.

14.3 Postoje k východným kresťanom

Prv než by sme pristúpili k historickému či štatistickému pohľadu jednotlivých východných katolíckych patriarchátov, uvedieme aspoň v krátkosti niektoré základné historické a ekleziologické súvislosti týkajúce sa jednoty Cirkvi ako spoločenstva cirkví, ktoré „hoci sa medzi sebou čiastočne rozlišujú obradmi čiže liturgiou, cirkevnou disciplínou a duchovným dedičstvom, predsa sú rovnako zverenému dušpastierskemu vedeniu rímskeho pápeža, ktorý je z vôle Božej nástupcom blaženého Petra v prvenstve nad celou Cirkvou“ (OE 3).

„Jednotliví biskupi, ktorí stoja na čele miestnych cirkví, vykonávajú svoju pastorálnu právomoc nad tou čiastkou ľudu Božieho, ktorá im bola zverená, a nie nad inými cirkvami, ani nad všeobecnou Cirkvou“ (LG 23).

Jedine rímsky biskup „má totiž mocou svojho úradu námestníka Kristovho a pastiera celej Cirkvi plnú, najvyššiu a všeobecnú právomoc nad Cirkvou, ktorú môže vždy slobodne vykonávať“ (LG 22).

Po rozkole v roku 1054 sa prejavy cirkevnej jednoty na dlhú dobu vytratilí a kontakty medzi Rímskou stolicou a ostatnými východnými patriarchátmi sa prerušili. Aj keď dnes neexistuje katolícka patriarchálna cirkev, ktorá by niesla titul konštantínopolského patriarchátu, uvádza sa v poradí hodností na prvom mieste, čím sa len chce potvrdiť, že medzi starobylými východnými patriarchátmi patrí prvé miesto konštantínopolskému.

Dnes máme v hierarchickej sústave Katolíckej cirkvi tieto východné patriarchálne cirkvi: koptská cirkev s titulom alexandrijská; melchitská cirkev, maronitská cirkev a sýrska cirkev a všetky tri nesú titul antiochijského patriarchátu; chaldejská cirkev a nakoniec arménska cirkev.¹⁶¹

Záver

Sám Ježiš sa v hodine svojho utrpenia modlil: „Nech sú všetci jedno“ (*Jn 17,21*). Táto jednota, ktorú Pán daroval svojej Cirkvi a v ktorej chce objasť všetkých, nie je žiadnym doplnkom, ale samým stredom jeho diela. Boh chce Cirkev, pretože chce jednotu a v jednote sa plne prejavuje hĺbka jeho agapé. Táto jednota daná Duchom Svätým totiž nespočíva iba v zhromaždení osôb a v ich počte, ale je utváraná putami vyznania viery, sviatostí a hierarchického spoločenstva (*porov. LG 14*).

15. Aktuálne problémy súčasného ekumenizmu

Úvod¹⁶²

Spoločenské komunikačné prostriedky sú veľmi potrebné pri vytváraní vzájomného dialógu medzi cirkvami.

„Okrem tradičných prostriedkov a ciest, ako svedectvo života, katechizmus, osobný kontakt, ľudová zbožnosť, liturgia a iné prejavy, stalo sa pri hlásaní viery a v katechéze neodmysliteľným použitie verejných komunikačných prostriedkov“ (*AN 19*). V posledných rokoch nastal veľmi rapídny vývoj komunikačných prostriedkov, a to má za dôsledok aj ich používanie v bežnom spoločenskom a individuálnom živote. Šírenie a prenos informácií

¹⁶¹ Porov.: VASIL, C.: *Patriarchálne cirkvi v Kódexe kánonov východných cirkví*. Trnava : Dobrá kniha, 1999, s. 39 - 43.

¹⁶² Porov.: SAKMÁR, P.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002.

prostredníctvom médií zasahuje už tých najmenších cez televíziu, počítače, videohry a iné, ale využívajú ju aj tí skôr narodení, či už vo forme rozhlasu, divadla, televízie, ale aj dobrej knihy.

V súčasnej dobe je zaujímavá aj otázka ekumenického dialógu medzi kresťanskými cirkvami. Snahy vzájomného dialógu sú čoraz väčšie a touto otázkou sa čoraz častejšie zaoberajú teológovia katolíckych cirkví. „Starosť o obnovenie jednoty sa týka celej Cirkvi, a to tak veriacich, ako aj pastierov” (KKC 822). Ved’ „túžba po obnovení jednoty všetkých kresťanov je Kristov dar a výzva Ducha Svätého” (KKC 820).

15.1 Ekumenická spolupráca a súčasné problémy ekumenizmu v masmédiách

V dnešnej dobe je veľmi viditeľná ekumenická spolupráca aj prostredníctvom spoločenských komunikačných prostriedkov. Ved’ už „Druhý vatikánsky koncil zdôraznil, aby si kresťania uvedomovali, že ľudstvo s jeho dejinami je čo najužšie spojené. Tí, čo ohlasujú Božie slovo, sú povinní dbať na slová rôznych národov a kultúr, a usilovať sa im rozumieť, nielen aby sa od nich učili, ale aby im pomáhali spoznávať a prijímať Božie slovo. Vznik čoraz tesnejších sociálnych, technických a kultúrnych zväzkov medzi ľuďmi stavia pred Cirkev s mimoriadnou naliehavosťou úlohu uvádzať všetkých ľudí do plnej jednoty s Kristom. Cirkev pokladá spoločenské komunikačné prostriedky, vzhľadom na dôležitú úlohu, ktorú môžu zohrať v jej úsilí o podporenie tejto jednoty, za Božou prozreteľnosťou dané prostriedky na rozvíjanie komunikácie a vzájomnosti ľudí počas ich pozemského putovania. Komunikácia, ktorá sa uskutočňuje v Cirkvi a skrze Cirkev, spočíva v podstate v ohlasovaní blahozvesti Ježiša Krista” (AN 16).

Dnes je potrebné, „aby si všetci kresťania konečne uvedomili spoločné poslanie vydávať svedectvo Kristovi, aby svet uveril, a nechali bokom všetky egoistické chůtky a mocenské machinácie, ktoré sa protivia Kristovmu duchu. Treba ponajprv začať pracovať za zjednotenie v povedomí, že toho, čo nás spája, je omnoho viac ako toho, čo nás delí.”¹⁶³

Ved’ už tým, „keď kresťania žijú a spoločne sa modlia, podávajú tak svedectvo o viere, ktorá ich spája, a o krste v mene Boha, Otca všetkých, jeho Syna Ježiša, Vykupiteľa všetkých, a Ducha Svätého, ktorý všetko mení a zjednocuje mocou svojej lásky, keď spolupracujú pri čítaní a šírení Biblie, pri liturgických čítaniach, katechizácii a vyššom vzdelávaní, pri kázňach, evanjelizácii, keď

¹⁶³ TOMKO, J.: *Ekumenizmus*, s. 6.

v láske slúžia svetu v boji za ideály práva, mieru a lásky,¹⁶⁴ vtedy naplňajú ekumenické snahy.

„Ekumenická spolupráca môže mať formu spoluúčasti rôznych cirkví a cirkevných spoločenstiev na programoch, zostavených jedným z nich.“¹⁶⁵

„Môžu sa utvoriť rozličné, viac-menej stále rady či výbory na zjednodušenie kontaktov medzi cirkvami a cirkevnými spoločenstvami a na podporu ich vzájomnej spolupráce a spoločného svedectva.“¹⁶⁶

Prvé snahy na vytvorenie takejto rady podnikol pápež Ján XXIII., keď „zriadil v roku 1960 osobitný Sekretariát pre zjednotenie kresťanov a na jeho čelo postavil kardinála Augustína Beu, biblického bádateľa a znalca protestantských cirkví.“¹⁶⁷ V týchto snahách pokračoval aj ďalej, keď zvolal Druhý vatikánsky koncil a vtisol mu ekumenickú črtu ako jednu z hlavných vlastností i úloh, a neváhal povolať na všetky zasadnutia pozorovateľov iných kresťanských cirkví. Tieto snahy sa aj naďalej uberali správnym smerom, keď „bola zriadená zvláštna miešaná komisia medzi katolíkmi a pravoslávnyimi a zároveň sa pokračuje v rôznych kontaktoch s niektorými jednotlivými cirkvami.“¹⁶⁸

Masmédiá, prostredníctvom ktorých sa vytvára ekumenická spolupráca, zasahujú rôzne oblasti spoločenského života a táto spolupráca sa prejavuje rozličnými formami. Je potrebné sa zmieniť aspoň o niektorých.

Jednou z oblastí spoločenského života, na ktorej sa vytvárajú snahy o ekumenickú spoluprácu, je rodina.

Rodina „je prvotným miestom, na ktorom sa denne nacvičuje alebo zoslabuje jednota prostredníctvom stretávania sa ľudí, ktorí sú síce dosť odlišní, ale v spoločenstve lásky sa predsa navzájom prijímajú. Je aj miestom, kde sa treba starať o to, aby nevznikali predsudky, ale aby sa vo všetkom hľadala pravda.“¹⁶⁹

Ďalšou oblasťou je farské spoločenstvo.

„Farské spoločenstvo ako jednotka Cirkvi zhromaždená okolo Eucharistie má byť miestom skutočného ekumenického svedectva a má sa k nemu hlásiť. Preto je jednou z veľkých úloh farnosti, aby vychovávala svojich členov v ekumenickom duchu. To si vyžaduje starostlivosť o obsah a formu kázne, najmä homílie a o katechézu.“¹⁷⁰

Ďalej je to škola. „Škola, bez ohľadu na druh a stupeň, má dávať náboženskému vyučovaniu ekumenický rozmer a má spôsobom sebe vlastným zaučať srdce

¹⁶⁴ *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. 1994, s. 114.

¹⁶⁵ *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. 1994, s. 116.

¹⁶⁶ *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. 1994, s. 116.

¹⁶⁷ TOMKO, J.: *Ekumenizmus*, s.3.

¹⁶⁸ TOMKO, J.: *Ekumenizmus*, s. 23.

¹⁶⁹ *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. 1994, s. 57 - 58.

¹⁷⁰ *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. 1994, s. 58 - 59.

i ducha v ľudských a náboženských hodnotách tým, že bude vychovávať k dialógu, mieru a k medzil'udským vzťahom.”¹⁷¹

15.2 Skupiny, združenia a cirkevné hnutia

„Členovia takýchto skupín, hnutí a združení majú byť preniknutí pravým ekumenickým duchom. Ich úsilie nech sa uskutočňuje na základe dôkladného vzdelania a vo svetle kresťanskej múdrosti a rozumnosti, aby žili vo svete svoje poslanie vyplývajúce z krstu, posilňovaním katolíckej jednoty cez dialóg a vzájomné spoločenstvo s rôznymi hnutiami a združeniami, ako aj hľadaním širšieho spoločenstva s inými cirkvami a cirkevnými spoločenstvami a nimi inšpirovanými hnutiami a skupinami.”¹⁷²

Formami, ktorými sa prejavuje ekumenická spolupráca, sú napríklad: počúvanie a štúdium Božieho slova, kázeň, katechéza, liturgia, tlačené publikácie, rozhlas a televízia, kinematografia a mnohé iné.

Počúvanie a štúdium Božieho slova

„Naši bratia a sestry z iných cirkví a cirkevných spoločenstiev majú hlbokú úctu a lásku voči Svätému písmu. Vedie ich k vytrvalému a usilovnému štúdiu svätých kníh. Božie slovo, jedno a to isté pre všetkých kresťanov, bude preto čoraz viac posilňovať cestu jednoty v tej miere, v akej sa k nemu budú kresťania blížiť vnútornou zbožnosťou a horlivým štúdiom.”¹⁷³

Kázeň

„V kázni sa má ukázať tajomstvo jednoty Cirkvi a stále viac sa má podporovať jednota kresťanov. Pri kázňach sa treba vyhnúť každému nepresnému a nesprávnemu použitiu Svätého písma.”¹⁷⁴

Katechéza

„Katechéza bude mať vtedy ekumenický rozmer, keď vzbudí a bude posilňovať pravú túžbu po jednote. Ba viac, keď podnieti vážne úsilie, vrátane snahy v pokore si objasňovať veci, aby sa odstránili skutočné prekážky”¹⁷⁵ a keď sa bude usilovať pripraviť všetkých kresťanov na život v kontakte s inými kresťanmi tak, aby sa stali presvedčenými katolíkmi a súčasne vyrastali v úcte k viere iných.

¹⁷¹ Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme. 1994, s. 59.

¹⁷² Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme. 1994, s. 60.

¹⁷³ Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme.: 1994, s. 62.

¹⁷⁴ Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme. 1994, s. 52.

¹⁷⁵ Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme. 1994, s. 53.

Liturgia

Liturgia prispieva k jednote, lebo z nej čerpajú veriaci kresťanského ducha. Je slávnosťou a prostriedkom jednoty.

Tlačové publikácie

Tlačové publikácie majú pre svoju povahu a vlastnosti neobyčajný význam. Medzi tlačovú publikáciu môžeme zaradiť Katolícke noviny, rôzne brožúry, knihy a inú tlač. „Spisovateľská činnosť katolíkov zahrňujúca novinárske a ostatné publicistické žánre sa môže stať veľmi cenným nástrojom vzájomného porozumenia a vzájomnej výmeny názorov medzi Cirkvou a svetom na platforme vzájomnej informovanosti a spolupráce informačných agentúr.“¹⁷⁶ Tieto agentúry „by pomáhali rozvíjať dialóg vnútri Cirkvi i dialóg medzi svetom a Cirkvou na naozaj profesionálnej úrovni a ktoré by mohli podávať úplné, rýchle a vyčerpávajúce informácie o udalostiach zo života Cirkvi veriacim. Agentúry si majú navzájom pomáhať pri získavaní a rozširovaní informácií z celého sveta.“¹⁷⁷

Rozhlas a televízia

Rozhlas a televízia je v súčasnej dobe jedným z najhlavnejších, najrozšírenejších a najpoužívaných komunikačných prostriedkov na svete. „Rozličné náboženské programy, ktoré svojou povahou umožňujú vysielateľ rozhlas a televízia, utvárajú medzi veriacimi nové vzťahy, podnecujú ich zbožnosť a obohacujú ich náboženský život. Účinne pomáhajú veriacim zvyšovať úroveň ich náboženskej vzdelanosti a obetavo slúžiť Cirkvi i svetu.“¹⁷⁸ Rôzne diskusie, správy, príbehy zohrávajú význačnú úlohu pri náboženskom vzdelávaní a v rozvíjaní dialógu, a najmä rozhlas, ktorý informuje o ekumenických stretnutiach vo svete.

Kinematografia

„Film je dôležitou pomôckou pre apoštolát, najmä vtedy, keď možno počítať s medzinárodnou a medzištátnou spolupracou.“¹⁷⁹ Katolícke inštitúcie majú spolupracovať s ostatnými odvetvami spoločenskej komunikácie. Táto spolupráca pomôže vytvárať zaujímavé diela.

¹⁷⁶ Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme. 1994, s. 85.

¹⁷⁷ Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme. 1994, s. 86.

¹⁷⁸ Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme. 1994, s. 91.

¹⁷⁹ Pastoračná inštrukcia k dekrétu Druhého vatikánskeho koncilu o spoločenských komunikačných prostriedkoch.: *Communio et progresio*. SSV : Trnava, 1999, s. 88.

K aktuálnym problémom ekumenizmu v masmédiách patrí to, aby bola spolupráca na šírenie kresťanských zásad v médiách. Ide zvlášť o krajiny, kde nie je náboženská sloboda.

Ďalej ide o problémy vyučovania ľudí, ktorí by správne používali médiá.

Problémy nastavajú aj vtedy, keď sa nehládajú spoločné spôsoby na súčinnosť katolíkov v masmédiách. Keď vlastne dochádza k nejednotnosti.

Majú sa povzbudzovať katolícke školy a univerzity, aby ponúkali programy a kurzy spojené s potrebami Cirkvi a spoločnosti na poli verejnej komunikácie.

Médiá majú pomáhať Cirkvi, aby viedla prospešný dialóg so svetom.

15.3 Spoločné svedectvo v ekumenizme

Aby kresťania podávali spoločné svedectvo viery, musia sa kresťania spoločne modliť a žiť. Poznáme veľa foriem ekumenickej spolupráce, ktoré sú založené na spoločnom spojení života.

Kresťania majú spolupracovať pri čítaní a šírení Svätého písma, pri katechizácii, pri vzdelávaní, evanjelizácii, a tak vytvárať a vydávať spoločné svedectvo. Kresťania nemôžu zatvárať svoje srdcia pred naliehavými ľudskými potrebami súčasného sveta. Vzájomná spolupráca kresťanov pomôže tak prekonať prekážky, ktoré stoja v ceste k ich úplnému zjednoteniu.

Záver

Rady cirkví a Rady kresťanov. Tieto rady sú utvorené na podporu jednoty a ekumenickej spolupráce. Budujú tak základ pre jednotu v kresťanstve. Rada cirkví sa priamo zodpovedá inštitúciám, ktoré ju tvoria. Radu kresťanov tvoria iné organizácie a skupiny kresťanov a cirkví. Tieto rady a podobné štruktúry pomáhajú k vedeniu dialógov, odstraňujú problémy, nedorozumenia a snažia sa o jednotu kresťanov.

Veľmi plodné sú dialógy Katolíckej cirkvi s inými cirkvami práve cez tieto vytvorené Rady cirkví a Rady kresťanov.

Dnešný svet si už ani nevie predstaviť jeden deň bez komunikačných prostriedkov. Ich využívanie sa v nás tak zakorenilo a stalo sa niečím samozrejým, žeby bolo ťažké si predstaviť, keby neboli. Veď je to veľmi dobré a chvályhodné, keď slúžia človeku v správnej miere, uľahčujú mu množstvo práce a nasadenia, ale treba dávať pozor na opačnú stránku, aby človeka neubíjali a neškodili mu.

Veľká vďaka patrí komunikačným prostriedkom aj pri šírení ekumenického dialógu medzi jednotlivými cirkvami. Veď sú dnes neprestávajúce snahy

o vzájomné zblížovanie a zjednotenie cirkví a prepotrebnú úlohu tu zohrávajú i informácie podávané cez komunikačné prostriedky.

Musíme mať stále pred očami, že „nestačí používať masové médiá iba na šírenie kresťanského posolstva a učenia Cirkvi, ale toto posolstvo samo musí sa integrovať do tejto Novej kultúry utvorenej modernou komunikáciou” (AN 19).

„Tak ako Duch pomohol starozákonným prorokom rozlúštiť Boží plán pomocou znamení oných čias, tak aj dnes Duch pomáha Cirkvi vykladať znamenia nášho času a plniť jej dnešnú prorockú úlohu, ku ktorej neodmysliteľne patrí štúdium, vyhodnocovanie a správne používanie komunikačnej techniky a prostriedkov spoločenskej komunikácie” (AN 33), ale aj vzájomného dialógu medzi kresťanskými cirkvami.

16. Ekumenizmus Jána XXIII. a Jána Pavla II.

Úvod¹⁸⁰

Ekumenizmus je úprimná snaha plniť vôľu Pána Ježiša, aby ním založená Cirkev dospela k úplnej a viditeľnej jednote viery a života, samozrejme, pri zachovaní rozmanitosti vyplývajúcej z rôznych darov Ducha Svätého. Jednota je veľkou úlohou dnešného kresťanstva. Katolícka cirkev na tomto poli v poslednom storočí urobila nemalé kroky.

Chceme sa stručne zamerať na osobnosti, ktoré stáli pri zrode snahy, „aby všetci boli jedno“ (Jn 17,21), a ktoré sa stali hlavnými protagonistami ekumenizmu v dnešnej dobe. Ide o Jána XXIII., ktorý zvolal Druhý vatikánsky koncil a Jána Pavla II., ktorý je hlavným vykonávateľom myšlienok ekumenizmu Druhého vatikánskeho koncilu.

Práca je členená na dve časti. V prvej sa hovorí o Jánovi XXIII., sekretariáte, ktorí založil, jeho prínose v Druhom vatikánskom koncile a dokumentoch, ktoré sa týkajú ekumenizmu. Druhá časť je venovaná Jánovi Pavlovi II., ktorý sa najviac angažuje za ekumenizmus a o jeho dokumentoch, ktoré súvisia s ekumenizmom.

Pri práci som použil bibliografiu, ktorú som našiel a tiež som použil informačné pramene v elektronickej podobe.

¹⁸⁰ Porov.: TOMAŠOV, M.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula, 2002.

16.1 Ján XXIII. (1958 – 1963)

a) Život

Angello Giuseppe Roncalalli sa narodil 25. novembra 1881. V Cirkvi zastával význačné miesta. Bol apoštolským legátom v Bulharsku, Grécku, Turecku, nunciom vo Francúzsku a benátskym patriarchom. Dostal hodnosť kardinál. Za pápeža ho zvolili 28. 10. 1958. Prijal meno Ján XXIII.¹⁸¹

b) Koncil

25. januára 1959 Ján XXIII. oznámil, že mieni zvolať ekumenický koncil. Po tomto vyhlásení všetci zúčastnení ostali ticho. Bolo to dosť prekvapivé, pretože zvyčajne po pápežovom prejave všetci tleskajú. Kardinál Tardini neskôr povedal, že kardináli boli šokovaní jeho vyhlásením, preto bude lepšie, keď sa zatiaľ prejav nebude publikovať na verejnosti.¹⁸²

Počas dvoch tisíc rokov pápeži alebo vládcovia zvolávali všeobecný koncil len vtedy, keď bolo potrebné rozhodnúť o vieroučných sporoch alebo keď bolo treba odsúdiť nebezpečný blud, ktorý ohrozoval jednotu katolíkov. Ján XXIII. zvolal koncil bez týchto dôvodov. Koncil prijal okrem iných aj doktrínu o ekumenizme, ktorá bola v rozpore s tradičným učením Cirkvi.

Rozpory boli aj v chápaní slova „ekumenický“. Východné cirkvi sa nazdávali, že na koncile sa zúčastnia aj nekatolícke cirkvi a cirkevné spoločenstvá, aby jednali spoločne o probléme zjednotenia. Ján XXIII. vysvetlil, že ekumenický je v tom, že zúčastnia sa ho všetci katolícki biskupi zjednotení s Apoštolskou stolicou. Ostatní budú prítomní, ale hlasovať nebudú.¹⁸³

16.2 Sekretariát na napomáhanie zjednotenia kresťanov

Začiatkom roku 1960 dostal kardinál Bea z Nemecka žiadosť, aby sa založila nejaká komisia pre jednotu kresťanov. Kardinál Bea návrh vypracoval a 11. marca ho predložil Svätému Otcovi. Pápež Ján XXIII. reagoval na tento návrh prekvapivo rýchlo a už 13. marca odkazuje kardinálovi Beovi, že s návrhom, čo do podstaty súhlasí. 5. júna 1960 zriadil Sekretariát pre zjednotenie kresťanov. Na čelo postavil kardinála A. Beu, S. J. Oznámil, že tento nový orgán sa nebude volať komisia, ale sekretariát, čím tento orgán získal širšie kompetencie. Ján XXIII. v tomto návrhu vytyčil cestu, ako prispieť k zjednoteniu kresťanov a chápal ju ako dar samotnej Božej prozreteľnosti.¹⁸⁴

¹⁸¹ Porov.: GRIGULEVIČ, I., R.: *Pápeži 20. storočia*. Bratislava : Pravda, 1987, s. 243.

¹⁸² Porov.: GRIGULEVIČ, I., R.: *Pápeži 20. storočia*, 1987, s. 259 - 260.

¹⁸³ Porov.: STANČEK, L., BURIKOVÁ, A.: *Fenomén ekumenizmu*, Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 2002, s. 27.

¹⁸⁴ Porov.: SKALICKÝ, K.: *Ekumenizmus na Druhom vatikánskom koncile*. Kostelní Vydří : Karmelitánské

Úlohou Sekretariátu bolo pozývať nekresťanských pozorovateľov na koncil. Oni nemali právo hlasovať, ale mali prístup ku všetkým materiálom a mohli byť prítomní na zasadnutiach. Svoje požiadavky predkladali prostredníctvom Sekretariátu.¹⁸⁵

Začiatkom decembra 1962 väčšinou hlasov vyslovili sa konciloví otcovia za to, aby Sekretariát pre zjednotenie kresťanov vypracoval schému dokumentu o ekumenizme. Na jar 1963 dal Ján XXIII. rozposlať koncilovým otcom schému prvých troch kapitol. Na jeseň ku nim pridali ešte kapitolu o vzťahu ku nekresťanom, najmä k Židom a kapitolu o náboženskej slobode, z ktorých neskoršie vznikli dve osobitné deklarácie. Konciloví otcovia diskutovali o ekumenizme od 12. novembra do 2. decembra 1963 na jedenástych generálnych kongregáciách. Na základe pripomienok vypracoval Sekretariát pre zjednotenie kresťanov opravenú schému, ktorú na jar 1964 rozposlali koncilovým otcom. Na piatom verejnom zasadnutí 21. novembra konciloví otcovia 2137 hlasmi schválili dekrét *Unitatis redintegratio* o ekumenizme. 11 hlasov bolo proti. Svätý Otec dekrét potvrdil.¹⁸⁶

16.3 Ekumenizmus v niektorých koncilových dokumentoch

a) *Unitatis redintegratio* (1964)

Vykladá katolícke princípy ekumenizmu, nielen princípy katolíckeho ekumenizmu. Jestvuje iba jeden jediný ekumenizmus, na ktorom sa lojálne zúčastňuje Katolícka cirkev svojou identitou a cirkevným sebachápaním. Nekatolícki kresťania, prv „disidenti“ a „bludári“, sú uznaní ako „bratia v Pánovi“, i keď odlúčení od dokonalého spoločenstva s Katolíckou cirkvou.¹⁸⁷ Dekrét o ekumenizme nadväzuje na myšlienky, ktoré vyjadril pápež Ján XXIII. pri otváraaní koncilu. Zaraďuje sa k prvkom trvalej reformy spôsobom, ktorým sa má učenie predkladať (porov. *UUS 18*). „Ježiš Kristus chce, aby jeho ľud vzrastal účinkovaním Ducha Svätého prostredníctvom verného ohlasovania evanjelia, vysluhovania sviatosti a láskavého vedenia apoštolov a ich nástupcov na čele s Petrovým následníkom“ (*UR 2*). V jednej Kristovej cirkvi od začiatku vznikali roztržky a v neskorších storočiach ešte väčšie nezhody. Na ich základe sa vytvorili spoločenstvá, ktoré sa oddelili od plnej jednoty s Katolíckou cirkvou. Tí, ktorí prichádzajú teraz na svet v týchto spoločenstvách a sú vychovaní vo viere v Krista, nemožno obviňovať z hriechu rozkolu (porov. *UR 3*).

nakladateľstvi, 1997, s. 36 - 37.

¹⁸⁵ Porov.: TOMEK, P.: *Ekumenický rozmer Cirkvi*, 1998, s. 78 - 79.

¹⁸⁶ Porov.: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu II.*, Rím : SÚSCM, 1970, s. 183 - 184.

¹⁸⁷ Porov.: GIBELLINI R.: *Teológia XX. storočia*. 1999, s. 372.

b) Orientalium ecclesiarum (1964)

Katolícka cirkev chce, aby všetky miestne cirkvi si zachovali svoju tradíciu a obrady. Cirkev je tajomné Kristovo telo, ktoré je zložená z veriacich, organicky spojených v Duchu Svätom tou istou vierou a tými istými sviatosťami. Medzi veriacimi, ktorí sú zoskupení do rozličných hierarchicky spojených celkov, existuje súdržnosť (porov. OE 2).

O stretnutiach s oddelenými cirkvami sa píše: „Východné cirkvi, ktoré nazývajú v spoločenstve s Apoštolskou stolicou, majú osobitnú úlohu napomáhať jednotu všetkých, zvlášť východných kresťanov podľa smerníc dekrétu tohto svätého cirkevného snemu o ekumenizme, predovšetkým modlitbami, príkladom života, verným pridržiavaním sa dávnych východných tradícií, lepším vzájomným poznaním, spoluprácou a bratskou úctou voči ustanovizniam i osobám. Od oddelených východných kresťanov, čo sa pod vplyvom milosti Ducha Svätého vracajú ku katolíckej jednote, nech sa nežiada viac, ako si vyžaduje jednoduché vyznanie katolíckej viery“ (OE 24–25).

c) Nostra aetate (1965)

Ide o deklaráciu, ktorá hovorí o postoji Cirkvi k nekresťanským národom. „Cirkev povzbudzuje svojich synov a svoje dcéry, aby s múdrosťou a láskou vydávali svedectvo o viere a kresťanskom živote, nadväzujúc dialóg a spoluprácu s vyznávačmi iných náboženstiev a uznávali, chránili i zveľaďovali duchovné, mravné a spoločensko-kultúrne hodnoty, ktoré sa u nich nachádzajú“ (NA 2).

16.4 Ján Pavol II. (1978)

a) Život

Karol Wojtyła narodil sa v roku 1920 vo Wadoviciach pri Krakove. Bol robotníkom počas nemeckej okupácie. Za kňaza bol vysvätený v roku 1946 a za biskupa v roku 1958. V roku 1964 bol menovaný za krakovského arcibiskupa. Kardinálom sa stal v roku 1967. Za pápeža ho zvolili 16. 10. 1978.¹⁸⁸

b) Ekumenizmus vo vybraných dokumentoch

Ján Pavol II. naznačil pevný úmysel pokračovať na ceste ekumenizmu Jána XXIII. a Pavla VI. Vyjadril to aj prijatím mien svojich predchodcov.¹⁸⁹

¹⁸⁸ Porov.: GRIGULEVIČ, I., R.: *Pápeži 20. storočia*, 1987, s. 356.

¹⁸⁹ Porov.: LANG, A. a kol.: *Cirkev - stĺp a opora pravdy*, Brno : Velehrad, 1993, s. 223.

c) Redemptoris hominis (1979)

Ján Pavol II. vyjadruje odhodlanie pokračovať v ekumenickej orientácii, ktorú naznačil Ján XXIII. Je to cesta, na ktorej sa vyskytujú ťažkosti. Niektorí si myslia, že ekumenizmus vyvoláva ďalšie roztržky v Cirkvi a spôsobuje nezhodu v otázkach viery a mravov. Takéto názory sú v rozpore s evanjeliom a prekážajú spoločnému hľadaniu Pravdy.¹⁹⁰

d) Slavorum apostoli - encyklika (1985)

V encyklike sa ekumenizmu venuje štvrtá kapitola. Svätý Cyril a svätý Metod sú predchodcovia ekumenizmu, pretože obaja sa snažili o odstránenie každej roztržky medzi spoločenstvami veriacich. Upevňovali jednotu vo viere a láske medzi rímskou cirkvou a carihradskou na jednej strane, a medzi cirkvami vznikajúcimi na slovanských územiach. Sú „duchovným mostom“ medzi východnou a západnou tradíciou. Poslúžia nám ako vzory a patróni ekumenického úsilia medzi východnou a západnou cirkvou.¹⁹¹

e) Redemptoris Mater (1987)

Encyklika o Panne Márii hovorí o úlohe Panny Márie v dejinách spásy a povzbudzuje veriacich k mariánskej ľudovej zbožnosti.

Máriin Magnificat by mohol byť východiskovým bodom pre dialóg medzi katolíckou a ostatnými kresťanskými cirkvami Západu. Východ má Máriu vo veľkej úcte, preto aj tu by mohla byť spojivom. Pred Božou Matkou sa obe cirkvi môžu cítiť ako jedna Božia rodina, ktorá „môže dýchať obidvoma pľúcami“.¹⁹²

f) Ut unum sint (1995)

Táto encyklika sa osobitným spôsobom venuje hľadaniu jednoty kresťanov a skúmaniu svedomia v tejto oblasti. Má veľký význam pre Cirkev, ktorá sa na Druhom vatikánskom koncile zaviazala vykročiť na cestu ekumenického dobrodružstva, a tak nasledovať Ducha Pána, ktorý nás učí jednote. Pápež v encyklike o tom píše: „Veriť v Krista znamená chcieť jednotu; chcieť jednotu znamená chcieť Cirkev; chcieť Cirkev znamená chcieť spoločenstvo milosti, ktoré od večnosti zodpovedá Otcovmu plánu. To je teda význam Kristovej modlitby: „Ut unum sint“ (UUS 9). Tu je obsiahnutý celý zmysel ekumenickej spolupráce, o ktorú sa pápež snaží.

g) Euntes in mundum (1988)

¹⁹⁰ Porov.: TOMEK, P.: *Ekumenický rozmer Cirkvi*, 1998, s. 68.

¹⁹¹ Porov.: TOMEK, P.: *Ekumenický rozmer Cirkvi*, 1998, s. 66.

¹⁹² Porov.: TOMEK, P.: *Ekumenický rozmer Cirkvi*, 1998, s. 78 - 79.

Apoštolský list je z príležitosti spomienky na milénium pokrstenia Kyjevskej Rusi (988). V 1. tisícročí bola jednota vo viere medzi Východom a Západom. Pápež hovorí, že Európa je svojimi koreňmi kresťanská a má dve tradície (východnú a západnú), ktoré sa dopĺňajú ako „dvoje pľúca jedného tela“. Oba prúdy sa stali prvými nositeľmi inkulturácie viery. Dnes toto dedičstvo je výzvou na priblíženie sa k jednote.¹⁹³

h) Tertio millennio adveniente (1994)

Apoštolský list rozširuje pôvodný ekumenizmus o dialóg medzi inými náboženstvami. Významné miesto tu zohrávajú židia a mohamedáni. Ekumenizmus mučeníkom je výrečnejší ako pôvodcovia rozdelenia. Svedectvo, ktoré vydali mučeníci pre Krista, je spoločným dedičstvom katolíkov, pravoslávnych, anglikánov a protestantov. Jednota sa dá tiež budovať na kulte mučeníkov.¹⁹⁴

k) Orientale lumen (1995)

Pápež apoštolským listom venoval spomienku k stému výročiu apoštolského listu Leva XIII. *Orientalium dignatis* (1985). Hovorí o význame východných tradícií pre Cirkev. „Východní kresťania majú hlboký zmysel pre to, čo sa v Cirkvi menuje tradíciou poslušnosti viery. Pre liturgickú modlitbu je charakteristické dlhotrvajúce celebrowanie a viaceré opakované zvolania – a toto všetko je výrazom mystéria. Veľmi pozitívne sa hodnotí význam východného mníšstva a v ňom osoba duchovného otca, ktorý je orientačným a asimilačným bodom formovania každého mnícha.“¹⁹⁵ Zjednotenie sa môže uskutočniť až vtedy, keď to budú chcieť obe cirkvi a pri rešpektovaní jednotlivých tradícií.¹⁹⁶

16.5 Misijné a ekumenické cesty

Do Druhého vatikánskeho koncilu nebolo zvykom, aby pápeži cestovali von z Ríma. Prvé cesty mimo Talianska začal Pavol VI. pamätnou púťou do Svätej zeme. Ján Pavol II. začal nový štýl vykonávania svojho úradu v Cirkvi tým, že nečaká, aby veriaci prišli k nemu do Ríma, ale sám ide medzi veriacich i inovercov ako brat, učiteľ, „Boží muž“, obhajca chudobných a utláčaných. Takto sa bez úradného prehlásenia nejakej organizácie stal najvyššou mravnou autoritou na svete – svedomím ľudstva., hoci je „Hlavou“ ani nie pätiny obyvateľov planéty.¹⁹⁷

¹⁹³ Porov.: TOMEK, P.: *Ekumenický rozmer Cirkvi*, 1998, s. 67.

¹⁹⁴ Porov.: TOMEK, P.: *Ekumenický rozmer Cirkvi*, 1998, s. 68.

¹⁹⁵ TOMEK, P.: *Ekumenický rozmer Cirkvi*, 1998, s. 67.

¹⁹⁶ Porov.: TOMEK, P.: *Ekumenický rozmer Cirkvi*, 1998, s. 66 - 67.

¹⁹⁷ Porov.: <http://jsla.szm.sk/so20/index.htm>. (12. 12. 2002).

Do 19. augusta 2002 vykonal 98 ciest mimo Talianska. Precestoval zemeguľu krížom-krážom. Novinári sa zabávajú výpočtami, koľkokrát by už obletel našu Zem a rozprávajú si žarty o rozdiely medzi Nebeským Otcom a Jánom Pavlom II.: „Nebeský Otec je všade, Ján Pavol II. už tam bol...“. Pápež na týchto cestách sa stretáva s rôznou kultúrou a náboženskou rôznorodosťou.¹⁹⁸

Zoznam misijných a ekumenických ciest Jána Pavla II.

1. Dominikánska republika, Mexiko, Bahamy 25. 1. – 1. 2. 1979.
2. Poľsko 2. 6. – 10. 6. 1979.
3. Írsko, USA 29. 9. – 8. 10. 1979.
4. Turecko 28. 11. – 30. 11. 1979.
5. Zaire, Kongo, Ghana, Burkina Faso (Horná Volta), Pobrežie Slonoviny 2. 5. – 12. 5. 1980.
6. Francúzsko a UNESCO 30. 5. – 2. 6. 1980.
7. Brazília 30. 6. – 12. 7. 1980.
8. Spolková republika Nemecko 15. 11. – 19. 11. 1980.
9. Pakistan, Filipíny, Guana, Japonsko, Aljaška 16. 2. – 27. 2. 1981.
10. Nigéria, Benin, Gabun, Rovníkova Guinea 12. 2. – 19. 2. 1982.
11. Portugalsko 12. 5. – 15. 5. 1982.
12. Veľká Británia 20. 5. – 2. 6. 1982.
13. Brazília, Argentína 10. 6. – 13. 6. 1982.
14. Švajčiarsko 15. 6. 1982.
15. San Marino 29. 8. 1982.
16. Španielsko 31. 10. – 9. 11. 1982.
17. Portugalsko, Kostarika, Nikaragua, Panama, Salvádor, Guatemala, Honduras, Belize, Haiti 2. 3. – 10. 3. 1983
18. Poľsko 16. 6. – 23. 6. 1983.
19. Francúzsko (Lurdy) 14. 8. – 15. 8. 1983.
20. Rakúsko 10. 9. – 13. 9. 1983.
21. USA (Aljaška), Južná Kórea, Papua - Nová Guinea, Šalamúnove ostrovy, Thajsko 2. 5. – 12. 5. 1984.
22. Švajčiarsko 12. 6. – 17. 6. 1984.
23. Kanada 9. 9. – 12. 9. 1984.
24. Španielsko (Zaragora), Dominikánska republika, Portoriko 10. 10. – 13. 10. 1984.
25. Venezuela, Ekvádor, Peru, Trinidad a Tobago 26. 1. – 6. 2. 1995.
26. Holandsko, Luxembursko, Belgicko 11. 5. – 21. 5. 1985.

¹⁹⁸ Porov.: <http://jsla.szm.sk/so20/index.htm>. (12. 12. 2002).

27. Togo, Pobrežie Slonoviny, Kamerum, Stredoamerická republika, Zaire, Keňa, Maroko 8. 8. – 10. 8. 1985.
28. Švajčiarsko, Lichtenštajnsko 8. 9. 1985.
29. India 31. 1. – 10. 2. 1986.
30. Kolumbia, Svätá Lucia 1. 7. – 8. 7. 1986.
31. Francúzsko (Lyon, Taizé) 4. 10. – 7. 10. 1986.
32. Bangladéš, Singapur, Fidži, Nový Zéland, Austrália, Seychelly 18. 11. – 1. 12. 1986.
33. Uruguay, Chile, Argentína 31. 3. – 12. 4. 1987.
34. Spolková republika Nemecko 30. 4. – 4. 5. 1987.
35. Poľsko 8. 6. – 14. 6. 1987.
36. USA, Kanada 10. 9. – 20. 9. 1987.
37. Uruguay, Bolívia, Peru, Paruguay 7. 5. – 18. 5. 1988.
38. Rakúsko 23. 6. – 27. 6. 1988.
39. Zimbabwe, Bolswana, Lesotho, Svazijsko, Mozambik 10. 8. – 19. 8. 1988.
40. Francúzsko (Metz, Nany, Strasburg) 8. 10. – 11. 10. 1988.
41. Madagaskar, Zambia, Malawi, Reunion 28. 4. – 6. 5. 1989.
42. Nórsko, Island, Fínsko, Dánsko, Švédsko 1. 6. – 10. 6. 1989.
43. Španielsko (Santiago de Compostella) 19. 8. – 21. 8. 1989.
44. Južná Kórea, Indonézia, Mauricius 6. 10. – 16. 10. 1989.
45. Kapverdské ostrovy, Guinea-Bissau, Mali, Burkina Faso, Čad 25. 1. – 1. 2. 1990.
46. Česko-Slovensko (Praha, Velehrad, Bratislava - Vajnory) 21. 4. – 4. 1990.
47. Mexiko, Curacao 6. 5. – 14. 5. 1990.
48. Malta 25. 5. – 27. 5. 1990.
49. Tanzania, Burundi, Rwanda, Pobrežie Slonoviny 1. 9. – 10. 9. 1990.
50. Portugalsko 10. 5. – 13. 5. 1991.
51. Poľsko 1. 6. – 9. 6. 1991 a 13. 8. – 15. 8. 1991 (stretnutie s mládežou).
52. Maďarsko 16. 8. – 20. 8. 1991.
53. Brazília 12. 10. – 21. 10. 1991.
54. Senegal, Gambia, Guinea 19. – 26. 2. 1992
55. Angola, Ostrov Svätý Tomáš, Princov ostrov 4. 6. – 10. 1992.
56. Dominikánska republika 9. 10. – 14. 10. 1992.
57. Benin, Uganda, Sudán 3. 2. – 10. 2. 1993.
58. Albánsko 12. 6. – 17. 6. 1993.
59. Španielsko 12. 6. – 17. 6. 1993.
60. Jamajka, Mexiko, USA (Denver) 9. 8. – 14. 8. 1993.
61. Litva, Lotyšsko, Estónsko 4. 9. – 10. 9. 1993.
62. Chorvátsko 10. 9. – 11. 9. 1994.
63. Filipíny, Paupa-Nová Guinea, Austrália, Srí Lanka 11. 1. – 21. 1. 1995.
64. Česká republika a Poľsko 20. 5. – 22. 5. 1995.

65. Belgicko 3. 6. – 4. 6. 1995.
66. Slovensko 30. 6. – 3. 7. 1995.
67. Kamerun, JAR, Keňa 14. 9. 1995.
68. USA (vystúpenie v OSN) 4. 10. 1995.
69. Guatemala, Salvádor, Nikaragua, Venezuela 5. 2. – 12. 2. 1996.
70. Tunisko 14. 4. 1996.
71. Slovinsko 17. 5. – 19. 5. 1996.
72. Spolková republika Nemecko (Berlín) 30. 6. 1996.
73. Maďarsko 6. 9. – 7. 9. 1996.
74. Francúzsko 19. 9. – 22. 9. 1996.
75. Bosna a Hercegovina (Sarajevo) 12. 4. – 13. 4. 1997
76. Česká republika 25. 4. – 27. 4. 1997.
77. Libanon 10. 5. – 11. 5. 1997.
78. Poľsko 31. 5. – 10. 6. 1997.
79. Francúzsko (XII. svetový deň mládeže v Paríži) 19. 8. – 24. 8. 1997.
80. Brazília (Svetové stretnutie rodín v Rio de Janeiro) 3. 10. – 5. 10. 1997.
81. Kuba 21. 1. – 26. 1. 1998.
82. Nigéria 21. 3. – 23. 3. 1998.
83. Rakúsko 19. 6. – 21. 6. 1998.
84. Chorvátsko 2. 10. – 4. 10. 1998.¹⁹⁹
85. Bulharsko, Azerbajdžan 22. 5 – 26. 5. 2002.
86. Kanada, Guatemala, Mexiko 23. 7. – 2. 8. 2002.
87. Poľsko 16. 8. – 19. 8. 2002.²⁰⁰

Záver

Dôležitosť ekumenického rozmeru Cirkvi a snaha o jednotu ležala a leží na srdciach pápežov. Ekumenizmus sa rozvíja. Je potrebné sa modliť a prosiť Boha, aby doprial Cirkvi spoľahlivých vodcov, ktorí ju bezpečne dovedú k jednote, o ktorú Kristus prosil Otca (*porov. Jn 17,20 - 25*).

Je úlohou nás všetkých, ktorí sme pokrstení v Kristovi a začlenení do jeho tajomného tela, aby sme sa tiež snažili napomáhaniu jednoty. K tomu nás povzbudzujú konciloví otcovia slovami: „Nech všetci kresťania pred všetkými národmi vyznávajú vieru v trojjediného Boha, vo vteleného Syna Božieho Vykupiteľa a nášho Pána a nech spoločným úsilím vo vzájomnej úcte vydávajú svedectvo o našej nádeji, ktorá nesklame“ (*UR 12*). Obrátenie srdca a svätosť života, spolu so súkromnými a verejnými modlitbami za jednotu kresťanov treba pokladať za dušu celého ekumenického hnutia (*porov. UR 8*).

¹⁹⁹ <http://jsla.szm.sk/so20/index.htm>. (12. 12. 2002).

²⁰⁰ Porov.: <http://www.radiovaticana.cz/archiv/projevy.htm>. (13. 12. 2002).

17. Duchovné aktivity

Úvod²⁰¹

V dnešnej dobe je veľká potreba živých kresťanských spoločenstiev. Veľmi je zdôrazňovaná túžba kráčať spolu v spoločenstve a nie osamotení a rozdelení. Podľa svojej prirodzenosti charizmy spájajú a spôsobujú zrodienie duchovnej blízkosti medzi osobami. Tak sa otvára brána do ekumenizmu. Povolani sú všetci. Zároveň sa dnes veľmi často hovorí o stretávaní rôznych kultúr, vrátane náboženských a o ich vzájomnom zblížovaní a obohacovaní. Ľudia sa akosi snažia za každú cenu vyhnúť konfrontačnému tónu, pretože ovocie náboženskej neznášanlivosti je až príliš zreteľné. V dôsledku toho sa vytvorilo Medzinárodné ekumenické združenie (International Ecumenical Fellowship - IEF), ktorého korene siahajú až do rokov 1921-1926, kedy prebiehali rozhovory v Mechelen. V priebehu týchto rozhovorov kresťania z rímskokatolíckej a anglikánskej cirkvi hľadali cesty k jednote. Vízia plnej jednoty cirkví sa vtedy neuskutočnila, avšak pre neskoršiu ekuménu boli tieto rozhovory významné. Druhý vatikánsky koncil jednoznačne vyjadril ochotu katolíkov spolupracovať so Svetovou radou cirkví v Ženeve. Na tejto rade poznali, že púha teologická diskusia k ďalšiemu zblížovaniu cirkví nestačí, že veľmi dôležitým prvkom v procese zblížovania je Eucharistia a vôbec liturgický život cirkví. Je potrebné, aby sa duchovný život jednotlivých cirkví zachoval, lebo je to pre ostatné cirkvi Božím darom a inšpiráciou.²⁰²

17.1 Správny aspekt ekumenizmu

Kánonické právo vytvára potrebný rámec pre realizáciu ekumenických vzťahov, avšak zároveň brzdí predčasné pokusy o prekročenie toho, čo doposiaľ bolo dosiahnuté na základe súčasného stavu ekumenického dialógu medzi cirkvami. Zaoberá sa rôznymi aspektmi: právom osôb (právne postavenie katolíkov, nekatolíkov a ich vzájomný vzťah), inštitúcií (pápežstvo, koncily, partikulárne cirkvi, farnosti, rehole), zvestovaním (homílie, katechézy, misie, formácia duchovných, univerzity), sviatosti (krst, birmovanie, eucharistické intercommunio, intercelebrácia) a zmiešanými manželstvami, vrátane praktického postupu pri príprave snúbencov rôznych vierovyznaní na uzavretie takých manželstiev a udeľovaní licencie k uzavretiu takýchto manželstiev.

²⁰¹ Porov.: TONDRA, P.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002.

²⁰² Svetový kongres cirkevných hnutí – Vatikán 27. – 29. mája 1998: *Edícia Pápežské listy a vatikánske dokumenty*. Trnava : SSV, 1998, s. 54.

17.2 Božie slovo

Sväté písmo je prameňom a pravidlom života pre veriacich. „Katolícka cirkev učí, že Sväté písmo bolo napísané z vnuknutia Ducha Svätého, teda jeho pôvodcom a autorom je Boh. On inšpiroval človeka, aby napísal Božie Slovo.“²⁰³ „Niektoré časti Svätého písma si vyžadujú presné zhodnotenie a jednoznačné zaujatie stanoviska. Neslobodno zastierať alebo pokúšať sa skryť ťažkosti zdanlivými riešeniami, zvlášť v ekumenickom dialógu s inými cirkevnými komunitami.“²⁰⁴

Pri čítaní Svätého písma môžeme prísť na to, že katolicizmus sa nachádza už aj v Novom zákone, pretože tam vystupuje koncept jednej živej cirkvi, ktorú zanechal Spasiteľ. Túto skutočnosť nepopierajú ani iné cirkevné komunity. „Je zvlášť potrebné, aby sa počúvanie Božieho slova stalo živým stretaním podľa starej, ale platnej tradície, ktorá kladie otázky, usmerňuje a stvárnjuje život“ (NMI 28). Na tomto stojí aj ekumenické úsilie. Dôležitý pokrok na tejto ceste sa uskutočnil aj v oblasti Svätého písma. „Myslí sa tu na radosť pre rôzne jazykové skupiny, akou sú ekumenické preklady Svätého písma.“²⁰⁵ Spoločné ekumenické preklady Svätého písma našli odozvu u všetkých cirkevných komunít. „V súčasnosti treba s potešením konštatovať, že záujem o Bibliu je pre katolíkov a evanjelikov dominujúci, a tak sa vytvára obojstranné ekumenické ovzdušie.“²⁰⁶

17.3 Duchovné aktivity

„Duchovnými aktivitami nazývame komplex úsilia, ktoré Cirkev vyvíja, aby pomáhala ľuďom veriť, že Ježiš je Boží Syn, a touto vierou mohli žiť v jeho mene, a tak sa budovalo jednotné Kristovo telo“ (KKC 4). Tieto duchovné aktivity berú za svoj základ popri Vyznaní viery a modlitby Otčenáš aj Desatoro, ktoré vyjadruje zásady morálneho života zjednocujúce a platné pre všetkých ľudí (porov. KKC 2033). Tu sa nejedná iba o sprostredkovanie náuky, ale aj uvádzanie do kresťanského života s plnou účasťou na sviatostiach, čo má vždy smerovať k skutočnému ekumenickému úsiliu.

Zásady v ekumenickom úsilí. „Najprv sa má s láskou a primeranou presnosťou vysvetliť celé učenie Katolíckej cirkvi. Až potom úsilie bude mať ekumenický rozmer, keď vzbudí a bude posilňovať pravú túžbu po jednote.“²⁰⁷ Medzi náukami jednotlivých cirkevných komunít sa vyskytujú v učení dosť veľké rozdiely. Treba dbať na to, aby sa pri snahe nenarušil ekumenický dialóg,

²⁰³ FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 26.

²⁰⁴ VRABLEC, J.: *O otázkach viery*. Bratislava : Lúč, 1992, s. 124.

²⁰⁵ JÁN PAVOL II.: *Ut unum sint*. Trnava : SSV, 1996, čl. 44.

²⁰⁶ FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. 1997, s. 31.

²⁰⁷ PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem a ekumenizmu*. Trnava : SSV, 1994, s. 53.

nezredukovala náuka len na nejaké minimum neobsahujúce pravú podstatu. Kázanie, ktorým sa hlása evanjelium, môže používať mnohé formy. V živote dochádza k nespočetným situáciám, ktoré poskytujú príležitosť na nevtieravé, ale predsa účinné pôsobenie. Osobitnejším spôsobom sa to deje počas bohoslužby. Ľudia budú mať veľký úžitok z kázania vtedy, ak kázanie pri svätej omši je prosté, jasné, priame a primerané. Popri tom musí mať hlboké korene v evanjeliovom učení a verne podávať to, čo hovorí Učiteľský úrad Cirkvi (porov. EN 77).

Svätá omša však nie je jedinou vhodnou príležitosťou na ekumenické príhovory. Je vhodné príhovor zaradiť aj pri vysluhovaní sviatostí a rôznych iných ekumenických pobožnostiach.

17.4 Ekumenické bohoslužby

Bohoslužby sú ekumenické, keď sa rozumie, že v strede je Kristus, ktorý sa dotýka všetkých. Takto myslené zhromaždenie kresťanov rôznej cirkevnej príslušnosti môže vytvoriť pevnú jednotu.

Táto jednotu sa však často narúša tým, že zhromaždení často kladú dôraz na vonkajšiu stránku bohoslužby. Jednoznačne to bolo poznať aj na ekumenickej bohoslužbe, ktorá sa konala začiatkom roku 2000 v Chráme sv. Víta na Pražskom hrade.

„Bohoslužba mala charakter skôr divadelného predstavenia než modlitby, čo sa dalo rozpoznať nielen z réžie, ale aj scenára, podľa ktorého sa bohoslužba odohrávala ako spoločné dielo ľudí zo šoubiznisu a predstaviteľov cirkví, ktorí boli ochotní sa tohto výstupu zúčastniť. Všetko bolo podfarbené scénickou hudbou. Namiesto bohoslužobnej hudby, ktorá vedie myseľ a srdce človeka k Bohu, sme svedkami umeleckých výkonov, ktoré patria do sféry ľudského hľadania a blúdenia. Takáto bohoslužba už nie je chápaná ako stretnutie s Bohom a ako cirkevný akt. Cirkevný akt predpokladá, že sa ľudia stretávajú s Bohom pomocou zhromaždenia rovnako veriacich bratov a sestier.

Ekumenické bohoslužby sú skôr stretnutím ľudí s ľuďmi, pričom Bohu je dovolené asistovať. Bohoslužba už nie je vedená ľuďmi, ktorí sa vo viere zvlášť osvedčili, ale hercami, ktorí v osobných výpovediach (mimo javiska) nikdy neskrývajú svoje pochybnosti o viere, duchovnú rozkolísanosť či duchovnú chorobu. Hlavné slovo pri bohoslužbe už nie je udeľované svätcovi alebo človeku, ktorého duchovné prospievanie je všetkým známe, a ktorý bol zvolený ľuďmi, aby predsedal v ich bohoslužobnom zhromaždení, pretože veriaci vidia, že tento človek pokročil v duchovnom živote, a tak ich môže viesť. Miesto toho prečítajú posvätné Písma herci, ľudia proticirkevného zamerania, ľudia problematického ducha. Samotný prednes, čiže spôsob čítania, je však už tiež interpretáciou (výkladom). Ako vykladajú títo herci Sväté písmo? Čo však nie je

zreteľné, že svojou interpretáciou Kristových slov zastierajú pravého ducha, odovzdávajú tým svoje duchovné choroby a problémy ďalším ľuďom.“ Táto novoročná „bohoslužba“ bola tak trochu „ochutnaním“ pripravovaného „jednotného náboženstva budúcnosti!“²⁰⁸

Dnes sa medzi veriacimi často hovorí o ekumenickej bohoslužbe. „Pod pojmom liturgická bohoslužba rozumie sa bohoslužba vykonávaná podľa predpisov a noriem, pod vedením delegáta cirkevnej komunity. Samozrejme, že nemusí mať sviatosťný charakter.“²⁰⁹ Bolo by dobre v súlade s direktóriom verne sa pridržať modlitby za jednotu. To by malo byť v ten čas, keď to liturgia naznačuje. Napríklad pri bohoslužbách slova, pri všeobecných modlitbách alebo litániách a v neposlednom rade pri ekumenických pobožnostiach. „Účasť na týchto modlitbových ekumenických pobožnostiach napomáha veriacim z oboch strán lepšie sa učiť a pochopiť modlitbu iných komunít a hlbšie prežívať tradíciu.“²¹⁰

17.5 Sviatosti

Kresťanským stredobodom ľudského života je sedem sviatostí, ako aj milosť a svätosť, ktorá z nich vyžaruje. Sedem sviatostí sú znaky a nástroje, ktorými Duch Svätý šíri milosť Krista. Sú to viditeľné znaky, ktoré sprostredkujú neviditeľnú milosť. „Tento viditeľný znak je znak o skrytej skutočnosti spásy“ (KKC 774). Každá cirkevná komunita sa na sviatosti, znaky a účinky pozerá pod rozdielnym zorným uhlom pohľadu.

Krst

Učenie o krste sa v ekumenizme nejaví ako sporné. Všetci ho uznávajú za sviatosť, ktorá je podmienkou spásy. „Pokrstený, včlenený do Krista, je pripodobnený Kristovi. Krst vtláča kresťanovi nezmazateľný znak, ktorý znamená, že naozaj patrí Kristovi“ (KKC 1272). Odvolávame sa na slová Ježiša Krista: „Choďte do celého sveta, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“ (Mt 28,19). Cirkevné komunity zdôrazňujú potrebu krstu na základe biblického podkladu a v tom treba vidieť ekumenický základ a spoločný pohľad na túto prvú sviatosť, odhliadnuc od spôsobu krstenia.²¹¹

²⁰⁸ POSPÍŠIL, J.: *Novoroční ekumenická bohoslužba*. In : *Revue pro církevní právo*. Praha : ICHTYS, roč. 1998/3, 10. 3. 1998, s. 11.

²⁰⁹ PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. 1994, s. 93.

²¹⁰ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. 1994, s. 94.

²¹¹ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*, 1997, s. 99.

Eucharistia

„Eucharistia je stredom a vrcholom celého sviatostného života, ktorým každý kresťan dostáva spásanosnú silu vykúpenia, počnúc tajomstvom krstu, v ktorom sme povolani do Kristovej smrti, aby sme sa stali účastnými na jeho zmŕtvychvstaní“ (RH 20).

Birmovanie

Podľa katolíckeho učenia birmovanie je sviatosť, pri ktorej vkladáním rúk biskupov zostupuje Duch Svätý, takže títo zvláštnym spôsobom sa stávajú Božím vlastníctvom a bojovníkmi Krista. Viditeľným znakom tejto sviatosti je sv. krizma. Toto symbolizuje milosť, ktorá birmovaného chráni pred nákazou hriechu (porov. RH 20).

Posvätenie kňazstva

V ekumenickom dialógu sa otázka kňazstva nejaví ako polemická, pretože cirkvi kňazský úrad majú. Rozdiel je len v tom, že niektorí to považujú za sviatosť, niektorí nie. U katolíkov sa posvätenie kňazstva umožňuje len mužom a u iných aj ženám.

Manželstvo

V tejto otázke sa naráža na dosť veľké problémy, pretože sa to bytostne dotýka veriacich. Katolícka cirkev pokladá manželstvo za sviatosť a z toho plynúcu nerozlučiteľnosť zväzku. Problémom sú miešané manželstvá, lebo katolíci neuznávajú civilný sobáš.

Spoveď a pokánie

Kým Katolícka cirkev považuje spoveď za sviatosť, tak v iných cirkevných spoločenstvách je forma očisťovania často profánna. Preto sa dialóg v tejto otázke značne sťažuje, lebo u katolíkov je spoveď ušná a napr. u evanjelikov je verejná a spoločná.

17.6 Pohľad rôznych cirkevných spoločenstiev na sviatosti

a) Cirkev bratská

Celý život sa chápe ako hlásanie evanjelia. Preto sa dbá na živé bohoslužby s dôrazom na oslavu Boha, premyslenú kázeň a vrúcne modlitby, často v menších skupinách. Na zvláštnych evanjelizačných zhromaždeniach majú jednotliví členovia príležitosť verejne sa vyznať zo svojho nasledovania Ježiša Krista.

Krst je dvojaký – krst detí i krst dospelých.

Večera Pánova sa slávi ako prijatie odpustenia, aj ako záväzok k zodpovednému životu.

Veľká pozornosť sa venuje výchove detí ako aj dorastu a mládeže. Starostlivosť sa venuje aj rodinnému životu strednej a staršej generácie, ktoré sú vedené k poriadku a disciplíne.²¹²

b) Cirkev československá husitská

- Poslaním je hlásať evanjelium, vyznávať svoju vieru, svedčiť o nej a uvádzať ju do života a zvlášť svedčiť životom, slovom, tlačou a inými vhodnými prostriedkami o Ježišovi Kristovi ako Pánovi a Spasiteľovi;

- slúžiť životu svojich členov podľa svojho poslania kázaním, bohoslužbou, prisluhovaním sviatostí (má 7 sviatostí), duchovnou opaterou a výchovou;

- spolupracovať s inými cirkvami na diele Kristovom a v zmysle sociálnych dôsledkov evanjelia so všetkými ľuďmi dobrej vôle na nastolení spravodlivosti a zachovaní pokoja;

- zriaďovať a organizovať zariadenia a hmotné prostriedky k plneniu poslania cirkvi a vychovávať pre účely cirkevného diela odborných pracovníkov.²¹³

c) Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku

Pre príslušníkov tejto cirkvi je pravidlom viery a života jedine Biblia - Písmo sväté, vysvetľované v duchu symbolických kníh a všeobecných kresťanských vierovyznaní. Hlavným poslaním je zvestovať Slovo Božie a prisluhovať sviatosti: Krst Svätý a Večeru Pánovu.²¹⁴

d) Evanjelická cirkev metodistická

Poslanie je dané jej vznikom: chce byť cirkvou s dôrazom na praktický prejav kresťanského života veriacich. V oblasti evanjelizácie a misie využíva aj laických spolupracovníkov. Kládne veľký dôraz na vzdelávanie všetkých. Stará sa o doškoloňovanie laikov prostredníctvom vlastného konferenčného študijného kurzu. Pracuje na zborovej úrovni: nedeľné bohoslužby, biblické hodiny, stretania detí a mládeže a podobne, ale aj v oblasti väzenskej služby, rómskej misii a pod.²¹⁵

e) Pravoslávna cirkev

²¹² Porov.: STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. 2002, s. 84.

²¹³ Porov.: STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. 2002, s.109.

²¹⁴ Porov.: STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. 2002, s. 95 - 97.

²¹⁵ Porov.: STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. 2002, s. 104.

Pravoslávna cirkev chce naplniť svoje poslanie a pomáhať dnešnému človeku v jeho mravnej tiesni, odpovedať na závažné otázky duchovnej existencie. Venuje veľkú pozornosť náboženskej výučbe, osvetovej práci a edičnej činnosti.²¹⁶

f) Reformovaná kresťanská cirkev

Najdôležitejšou úlohou je zvestovanie Slova Božieho a prisluhovanie sviatostí (Krst Svätý a Večera Pánova). Po spoločenskej obrode v r. 1989 sa rozvíja práca s mládežou, vyučovanie náboženstva, konfirmačná príprava, obnovuje sa diakonská a charitatívna služba.²¹⁷

g) Starokatolícka cirkev

Cirkev kladie dôraz na život v jednotlivých farnostiach, ktorý sa má prejavovať ako živé spoločenstvo vedené duchom Pána Ježiša Krista. Tu je možnosť nielen liturgického prejavu, ale aj riešenie problémov týkajúcich sa života jednotlivca, rodiny, spoločnosti. Zvlášť sa kladie dôraz na rodinu, ktorá je základnou bunkou farnosti a cirkvi. Celibát kňazov, vrátane biskupov je dobrovoľný. Diakonát sa udeľuje aj ženám. Starokatolícka cirkev na Slovensku má autonómny a národný charakter. Hlási sa predovšetkým k cyrilometodskému odkazu, v ktorom vidí určitú symbiózu východnej a západnej cirkvi.²¹⁸

17.7 Spoločné znaky

Ak chceme hľadať spoločnú reč s ľuďmi rozdielnych názorov, musím dialóg nadviazať najprv na tom, čo nás spája. „S kresťanskými komunitami nás spája predovšetkým puto spoločného pôvodu a spoločného cieľa ľudského pokolenia“ (KKC 842). Vystáva tu otázka, či môžu za rozdelenie aj tí, ktorí sa narodili teraz. „Tí čo sa narodili v spoločenstvách, ktoré vznikli z takýchto rozštiepení, nemožno obviňovať z hriechu oddelenia a Katolícka cirkev ich prijíma s bratskou úctou a láskou“ (KKC 842). Ďalším spoločným ohnivkom je Kristus ako živý stred našej viery. „Ak chceme skutočne a účinne bojovať proti snahe sveta znehodnotiť toto tajomstvo vykúpenia, musia spoločne vyznať tu istú pravdu o kríži“ (UUS 1). A možno najväčším ohnivkom zjednotenia je práve láska. „Láska je ten mocný prúd, ktorý vlieva život a silu procesu zjednocovania. Lebo z lásky sa rodí túžba po jednote. Láska je tvorkyňa spoločenstva medzi ľuďmi. Táto láska nachádza svoj najplnší prejav v spoločnej modlitbe. Modlitba bratov, ktorí sa schádzajú, hoci nie sú v dokonalom spoločenstve cirkvi (porov. UUS 21).

²¹⁶ Porov.: STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. 2002, s. 69.

²¹⁷ Porov.: STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. 2002, s. 179.

²¹⁸ Porov.: STANČEK, E.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus*. 2002, s. 143.

Záver

„Jednota cirkvi neznamená, že sa musíme uzhodnúť aj v najmenších podrobnostiach a vzdať sa vlastnej tradície, ale vzájomným obohacovaním máme dospieť k plnosti pravdy, ktorou je Ježiš Kristus. To sa má diať spôsobom, z ktorého je zrejmé, že sa všetci navzájom uznávajú, vážia si jeden druhého a vzájomne sa obohacujú. Všetci do tejto jednoty majú priniesť svoju spiritualitu a dary. Jednotlivé cirkvi nech nevychádzajú z toho, čo nás delí, ale z toho, čo máme spoločné, ako je čítanie Svätého písma, modlitba, spolupráca v sociálne a charitatívnej činnosti. Mali by sme naplno využívať tieto spoločné dary. A až po tejto spoločnej skúsenosti by sme sa mali začať venovať rozdielom.

Druhá skutočnosť, že sme si od seba odvykli a teraz sa musíme zasa navzájom zblížovať. Dnes zblížovanie už nemôžeme robiť formou konfrontácie, ale že sa vynasnažíme pochopiť jeden druhého a podelíme sa o svoje dary. Tu môže každý niečím prispieť. Ekumenické úsilie predstavuje cestu k Ježišovi Kristovi, lebo len v ňom môžeme dosiahnuť úplnú jednotu. „Pápež Ján Pavol II. na konci týždňa modlitieb za jednotu kresťanov roku 2001 sa dôrazne prihlásil k ekumenickým snahám hovoriac: „Duch Svätý pôsobí aj v nekatolíckych cirkvách a dáva tam spásu, takže nemožno hovoriť o cirkevnom vákuu mimo Katolíckej cirkvi.“²¹⁹

18. Aktivity, ktoré prinášajú obohatenie v ekumenizme

Úvod²²⁰

20. storočie zaznamenalo pozoruhodný pohyb na poli ekumenizmu, medzi kresťanskými cirkvami. Došlo k nadväzovaniu kontaktov a rozhovorov o kľúčových otázkach viery a kresťanského života. Ekumenické myšlienky a snahy vznikajú už dávno a teraz dostávajú jasnejšiu podobu. Práca načrtáva obraz ekumenickej práce na Slovensku a jej perspektívu do budúcnosti. Ježiš Kristus vedel, aké roztrieštenie prinesie zloba hriechu v jeho Cirkvi. Vedel, koľko krvi prelievania prinesie táto roztrieštenosť, koľko zloby a nenávisťi

²¹⁹ FILO, J.: Ekumenizmus nie je jednosmerná cesta. In: Šéfredaktor: Marián Gavenda.: *Katolícke noviny: Týždenník pre náboženské a spoločenské otázky*. Trnava : SSV, roč. 2001/16, 22. 4. 2001, s. 22.

²²⁰ Porov.: TOTH, M.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002.

spôsobia tieto nešťastné rozkoly. Ale Pán Ježiš nás prosí: „Milujte sa navzájom, ako som ja miloval vás“ (Jn 13,34).

18.1 Perspektívy na Slovensku

V oblasti doktrínálneho dialógu na Slovensku zaostávame. Zatiaľ nebola ustanovená teologická komisia, ktorá by sa stretávala na porovnávacom štúdiu učenia jednotlivých cirkví s cieľom hľadať tú pôvodnú a jednotnú náuku, ktorú od samého Ježiša Krista prevzali tí, ktorých si on sám vyvolil a poslal do celého sveta. Jednoduchým a nenáročným začiatkom tohto doktrínálneho dialógu na Slovensku by mohlo byť zoznámenie sa s tým, čo sa už v doktrínálnej oblasti dosiahlo na celosvetovom poli. Užitočným a potrebným podujatím boli by teologické a najmä biblické prednášky, ktoré by prednášali odborníci z jednotlivých kresťanských cirkví. Každý by mal byť ochotný a schopný predstaviť svoju cirkev bratom.

Otec biskup Andrej Imrich hovorí, že ten, kto chce predstaviť iným svoju cirkev, má byť človekom, ktorý úprimne žije v cirkvi. Kto s cirkvou nežije, neposlúži ekuméne. Na rôznych miestach Slovenska sa uskutočnili stretnutia cirkví pri posviackach cirkevných budov, spoločné bohoslužby slova a modlitbové pobožnosti ku cti, napríklad sv. Cyrila a Metoda, v Týždni modlitieb za jednotu, cez Vianoce a v pôste. Najčastejšími usporiadateľmi týchto duchovných ekumenických stretnutí sú katolíci a evanjelici a. v. Oblasť praktického ekumenizmu rozvíjajú cirkvi na Slovensku skoro výlučne samostatne, a to najmä svojou starostlivosťou o deti v domovoch, aj o starých a chorých ľudí.

Duchovný, praktický a doktrínálny ekumenizmus vedie k ekumenickému spôsobu života. A o život v jednote sa usilujú členovia hnutia *focolare*, nazývaného neoficiálne aj hnutím jednoty, ktoré dostalo v roku 1990 Štatúty potvrdené Svätým Ocom. Hnutie je katolícke, ale otvorené aj pre nekatolíkov a pre každého človeka dobrej vôle. Hnutie má na Slovensku niekoľko Bohu zasvätených ľudí, žijúcich v komunitách, nazývaných *fokolare*. Hnutie má časopis *Nové mesto*.²²¹

Svätý Otec Ján Pavol II. počas návštevy Slovenska v roku 1995 nás povzbudil osobným príkladom na ekumenickom poli. Jeho stretnutia so zástupcami iných vyznaní, jeho príhovory pripomínajú úlohu, ktorá viaže každého kresťana modliť sa, pracovať a žiť pre ekuménu.²²²

²²¹ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*, 1998, s. 179 - 180.

²²² Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*, 1998, s. 179 - 180.

18.2 Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme

Direktórium vo svojej prvej časti hovorí o úsilí o jednotu kresťanov. Cirkev definuje ako spoločenstvo, ako „jednotu s Otcom skrze Krista v Duchu“. Zároveň pripomína, že roztržky v Cirkvi vznikli často vinou ľudí na oboch stranách. Ekumenizmus sa má pestovať na rovine diecézy, farnosti, na národnej a celocirkevnej. Ekumenické úlohy v krajoch čisto katolíckych sú odlišné od úloh v krajoch obývaných rozličnými cirkvami.

Kardínál Edward I. Cassidy poukazuje na to, že v prvom rade základnou inšpiráciou ekumenizmu je List Efezanom, ako aj apoštolom výzva v Druhom liste Korint'anom k všeobecnému zmiereniu ľudí s Bohom a navzájom.

Je dôležité hľadať spoločnú reč na ceste k jednote kresťanských cirkví. V nejednom prípade sa dá zistiť, že cirkvi hlásajú tú istú pravdu rozličnými výrazmi, a teda odlišným spôsobom vyjadrovania.

Druhá časť Direktória hovorí o službách pre jednotu kresťanov v Katolíckej cirkvi. Katolícka cirkev je prítomná na viacerých miestach svojimi partikulárnymi cirkvami. Tam žije spolu s inými cirkvami. Teda partikulárna cirkev nadväzuje kontakty. Koncil zveril v prvom rade ekumenické úlohy biskupom. Biskup menuje v diecéze poverenca (asistenta) pre ekumenické otázky. Ten asistent dáva podnety a koordinuje aktivity diecéznej komisie (sekretariátu). Komisia má zároveň zástupcu v kňazskej rade, pastoračnej rade, kňazskom seminári, reholiach, u laikov, najmä takých, ktorí majú vecné znalosti o ekumenizme. Diecézy majú spoločnú komisiu (sekretariát). O ekumenu v celej Cirkvi sa stará Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov.

V tretej časti Direktóriu sa hovorí o ekumenickom vzdelávaní v Katolíckej cirkvi. Všetci kresťania majú byť oduševnení ekumenickým duchom. Cestu k jednote posilňuje počúvanie Božieho slova, katechéza, kázeň, liturgia, spolupráca na charite a iné. Nevyhnutné je obrátenie srdca.

V ekumenizme sa majú formovať kňazi, diakoni a bohoslovci. Na teologických fakultách sa má prednášať ako samostatná disciplína, ale aj všetky disciplíny majú mať ekumenickú dimenziu.

Štvrtá časť pojednáva o spoločenstve života a duchovnej aktivity medzi pokrstenými. Poučča najprv o vzájomnom uznaní krstu.

K sviatostiam Direktórium pripomína, že katolícki kňazi môžu vyslúžiť pokánie, Eucharistiu a pomazanie chorých tým členom východných cirkví, ktorí ich o to požiadajú a naopak, každý katolík môže prijať tieto sviatosti u východných kresťanov, ak je fyzická alebo morálna nemožnosť prijať ich u katolíckeho kňaza.

K normám a zásadám pre ekumenickú prácu, do ktorých nás zasvätil kardinál Cassidy, je veľmi vhodné pridať aj jeho osobné odporúčanie, v ktorom upozorňuje na poklad viery, vyjadrený v novom Katechizme Katolíckej cirkvi, podávanom so zvláštnou ekumenickou citlivosťou a hovorí: „Ak by sme sa mali vydať na našu cestu bez jasného chápania svojej katolíckej identity, najpravdepodobnejšie by sme poškodili vec, na ktorej nám tak záleží a brzdlí tak pravý pokrok smerom k jednote.“

Pri spoznávaní Direktória sme si uvedomili, že ono nás vychováva v ekumenickom duchu, pomáha v pastorácii, chráni pred unáhlenosťou a je receptom na otázky, ktoré v oblasti vzťahov cirkvi kladie život.²²³

18.3 Ekumenické pobožnosti a stretnutia cirkví pri bohoslužbách a požehnaniach

V oblasti duchovného ekumenizmu sa uskutočnili mnohé stretnutia cirkví. Spoločné modlitby a bohoslužby slova na viacerých miestach dokazujú, že myšlienka ekumény sa udomácňuje zvlášť na tých miestach, kde sa duchovné stretnutia stávajú tradíciou. Najviac bolo a je tých stretnutí a hlavne bohoslužieb, na ktorých sa spoločne stretli katolíci a evanjelici a. v., na dvoch-troch sa pridali zároveň aj reformovaní kresťania, inde Cirkev bratská, Evanjelická metodistická, Apoštolská, Bratská jednota baptistov, pravoslávni. Najčastejším účastníkom týchto stretnutí bola Rímskokatolícka cirkev.

Na niekoľkých miestach sa vytvára ekumenická tradícia, napríklad v Bratislave, Martine, v Košiciach, občas na iných miestach, ako v Trnave, Hlohovci, Banskej Bystrici, Strede nad Bodrogom, v Prešove a inde.

Medzi ne patrili stretnutia bohoslovcov našich slovenských teologických inštitútov, a to stretnutia v Bratislave a Spišskej Kapitule.

Tieto fakty sú svedectvom, že sa ekuména rozbieha. Iniciatíva prichádzala z rozličných cirkví. Najviac stretnutí je v mesiaci januári, v rámci Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov.

Potešujúci je fakt, že napriek nevelkému počtu stretnutí, všetky boli prijaté s veľkým porozumením a radosťou mnohých veriacich kresťanských cirkví.

Nemožno podceňovať aj neplánované stretnutia veriacich rozličných cirkví. V dedinách a mestách s viacerými vyznaniami sa stretávajú ľudia občas pri rodinných príležitostiach: pri slávení krstu, pri sobášoch snúbencov dvoch cirkví, pri pohreboch a podobne.

²²³ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*, 1998, s. 63 - 68.

Každé stretnutie môže pomôcť k vzájomnému spoznávaní, k úcte a vzájomnej láske.²²⁴

Kresťania majú veľa spoločných prvkov kresťanského života. Toto skutočné i keď nedokonalé spoločenstvo kresťanov sa môže vyjadriť hlavne najmä spoločnou modlitbou a slávením liturgie. Duchovné aktivity majú vyjadriť tú jednotu, ktorá už medzi kresťanmi existuje (v modlitbe a liturgii).²²⁵

18. 4 Rímskokatolícka cirkev a ekumenizmus

Katolícka cirkev je najpočetnejšou cirkvou na Slovensku. Žije tu v dvoch obradoch: západnom – rímskom a v menšinovom východnom – byzantskom, či gréckom.

U katolíkov obidvoch obradov môžeme zistiť ekumenickú angažovanosť. V krátkosti tu chcem predstaviť Rímskokatolícku cirkev, zvlášť jej súčasnú situáciu na území Slovenska, a potom sa sústredím na to, ako sa vzmáha ekumenizmus rímskokatolíkov.

a) Rímskokatolícka cirkev

Cirkev na Slovensku má svoje výrazné počiatky v apoštolskej práci sv. Cyrila a Metoda. Tu pridávam len štatisticky skromné údaje zo súčasnosti, ktoré pomôžu vytvoriť obraz o Rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku. Do 30. marca 1995 bolo Slovensko jednou cirkevnou provinciou. 31. marca Svätý Otec Ján Pavol II. zriadil na východe Slovenska Košickú provinciu so sufragánnymi biskupstvami Spišským a Rožňavským. Západnú časť Slovenska tvorí staršia Trnavsko–bratislavská provincia so sufragánnou Nitrianskou a Banskobystrickou diecézou.

Na Slovensku sa pri poslednom sčítaní zaevidovalo 3 187 383 rímskokatolíkov. Slúži im 1300 kňazov, 1407 katechétov a vlastní 2038 kostolov.

b) Ekuména rímskokatolíkov

Obdobie pred koncilom je obdobím ohľaduplnosti a opatrnosti. V celej Katolíckej cirkvi udávali tón pápeži. Miestne cirkvi načúvali týmto tónom z Ríma, čo bolo prejavom jednoty vo vnútri samotnej Cirkvi. Platí to aj o Slovensku. Myšlienke ekumenizmu venovali sa v tom čase iba niektorí teológovia, ktorí sa stali jej priekopníkmi. Tvorili tzv. ostrovy, o ktorých sa málo vedelo. K priekopníckym akciám patria aj velehradské kongresy (1907-1947). Zvlášť od roku 1950 bola aktivita písania schopných teológov priškrtená na

²²⁴ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*, 1998, s. 145 - 150.

²²⁵ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*, 1998, s. 67.

minimum. Viacerí boli uväznení, iní „odstavení“ na malú farnosť, kde mali „dôležitú“ úlohu: Byť tak ticho, aby ich nebolo počuť, ani vidieť.

A čo sa týka samotnej vydavateľskej činnosti? Každoročne vychádzal kalendár Pútnik svätovojeťeský, mesačník katolíckeho duchovenstva Duchovný pastier a týždenník Katolícke noviny. Všetko pod prísnu kontrolou ateizujúceho režimu, ktorý udúšal akýkoľvek náboženský rozvoj. Táto charakteristika viac-menej platí aj o tlači všetkých cirkví.²²⁶

18.5 Kroky k zjednoteniu

Keď hovoríme o ekumenizme, a najmä ak ho chceme prevádzať, musíme byť zároveň aj veľkými realistami. Musíme vyjsť predovšetkým z jasného poznania a uvedomiť si, čo nás spája a čo nás rozdeľuje. A to nielen po stránke viery, ale i s ohľadom na ľudskú psychológiu a na zakorenené predsudky.

Objektívne nás rozdelených kresťanov najviac v prvom rade spája osoba Ježiša Krista, viera v jeho božstvo a skutočnosť, že sme krstom všetci začlenení do Krista. On je pre všetkých kresťanov Učiteľom, Pravdou a Cestou. On je stredobodom, ku ktorému smerujú úmysly všetkých verných. Tým, že sa všetci úprimnejšie zjednocujeme s Ježišom Kristom a jeho vôľou, ľahšie nechávame bokom ľudské a čisto historické nánosy v jednotlivých cirkvách, a tak nás on sám vedie i k hlbšej jednote vo svojej Cirkvi.

Ekumenické hnutie je v prvom rade osožné aj pre vnútornú obnovu všetkých kresťanov. A čo sa týka našich oddelených bratov, dekrét o ekumenizme výslovne upozorňuje: Tých, čo prichádzajú na svet v týchto spoločenstvách teraz a v nich sú vychovaní vo viere v Ježiša Krista, nemožno obviňovať z hriechu rozkolu a Katolícka cirkev ich k sebe vinie s bratskou láskou a úctou. Lebo tí, čo veria v Ježiša Krista a boli riadne pokrstení, sú v istej, hoci nedokonalnej vospolnosti (jednote, spojení) s Katolíckou cirkvou. Toto tvrdenie koncilu má obrovský význam pre ekumenizmus.

Na záver koncil ešte výslovne pridáva: Verejná moc nesmie nútiť občanov násilím, zastrášaním alebo inými prostriedkami, aby vyznávali alebo zavrhlí ktorékoľvek náboženstvo a zároveň ani nikomu brániť stať sa členom nejakého náboženského spoločenstva, alebo z neho vystúpiť.

Pravý ekumenizmus je hlavne za to, aby každý mal takúto slobodu na hľadanie pravdy. Niet väčšieho hriechu proti ekumenizmu, ako ten, aby si niektorá kresťanská cirkev hľadala oporu štátnej moci, najmä keď ide o ateistickú moc proti iným kresťanským bratom. To by bola bratovražda! Ježiš Kristus také metódy zatracuje.

²²⁶ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*, 1998, s. 91 - 93.

18.6 Čo je prvým krokom k ekumenizmu?

Svedectvo pravde životom viery, alebo slovami sv. Pavla: uskutočňovať pravdu v láske. Katolícki veriaci – tak povzbudzuje nedávny vatikánsky koncil – musia predovšetkým sami úprimne a pozorne uvažovať o tom, čo načim obnoviť a podniknúť vo vlastnej katolíckej rodine, aby svojím životom vydávala jasnejšie a vernejšie svedectvo o učení a ustanoveniach, ktoré prostredníctvom apoštolov predložil Ježiš Kristus.

V prvom rade veľmi dôležitý je i náš základný postoj k iným. Musí to byť hlavne postoj lásky k ľuďom i vtedy, keď sa mýlia. Neprijat' blud, ale milovať človeka, ktorý sa mýli. A to tým viac, že ide skoro vždy o ľudí, čo už vyrástli a boli vychovaní bez vlastnej viny v nekatolíckom presvedčení a v iných cirkvách. Treba veriť v ich dobromyseľnú úprimnosť.

Ekumenizmus však nie je ani zakrývaním vlastného presvedčenia o pravde, ktorú treba vyznať jasne, láskavo a nepolemicky. Lebo rôznosť presvedčenia vôbec nevylučuje lásku.²²⁷

Záver

Čo teda môžeme robiť konkrétne my a teraz, aby sme preukázali svoju zvýšenú zodpovednosť za tento Boží zámer, ktorý má Boh so zjednotením kresťanov? Veľmi veľa. Napríklad: Členovia komisie pre napomáhanie jednoty kresťanov Konferencie biskupov Slovenska si svoju zodpovednosť sformulovali a svoj cieľ chcú sami praktizovať. Predsavzali si, pokiaľ možno, každý deň sa modliť „spolu s Ježišom“ (*Jn 17,21*) za jednotu kresťanov, za pekné vzťahy medzi nimi a za napredovanie teologických dialógov medzi kresťanskými cirkvami. Budú sa snažiť verne žiť podľa evanjelia a v jednote s vlastnou cirkvou. Ľudí z iných cirkví, s ktorými sa stretávajú vo svojom okolí, chcú vnímať ako svojich bratov a sestry a modliť sa za nich.

Obrátenie srdca je tou najlepšou prípravou (*porov. UUS 15*). Je vyjadrením očakávania, že tam, kde my ľudia nedokážeme veci účinne doriešiť, tam môže zasiahnuť a určite to urobí Boh, ako sa to stalo už toľkokrát v dejinách.

²²⁷ Porov.: TOMKO, J.: *Ekumenizmus*, s. 7 - 16.

19. Učenie o ospravedlnení

Úvod²²⁸

Ekumenizmus znamená organizované úsilie o jednotu kresťanov a úsilie o odstránenie rozdielov medzi všetkými kresťanskými cirkvami. Reforma bola potrebná pre všetky kresťanské národy. Reformácia začala ako náboženské hnutie, no onedlho sa zmenila na veľký politický, sociálny, ekonomický a kultúrny pohyb. Protestantská reformácia má mnohých predstaviteľov aj na náboženskom, aj na politickom poli. Hlavnou postavou medzi nimi je však Martin Luther. On je otcom, ideológom a hlavným uskutočňovateľom reformácie. Luther veľmi hlboko pociťoval to, čo všetky kresťanstva v jeho dobe, totiž potrebu všeobecnej nápravy života a obyčajov kléru a ľudu. Pôvodom a výchovou patril do tej ľudovej vrstvy, ktorá bola Cirkvi vnútorne verná a jeho úporné hľadanie dobrotivého Boha nepochopíme, ak nebudeme mať na zreteli, že aj on bol dieťaťom svojej doby. Opierajúc sa o svoju vlastnú náboženskú skúsenosť charakterizovanú priamym odovzdaním sa Kristovi v plnej dôvere, začal odmietat' akéhokoľvek sprostredkovateľa, čiže Cirkev, sviatosti i celý cirkevno-náboženský život. Väčšina Lutherových súčasníkov nepostrehla, že vlastne dospel k novému teologickému učeniu, nezlučiteľným s tým, čo učí Cirkev. Chcel zachrániť Cirkev, čiže nábožnosť a pravosť náboženského povedomia vo vzťahu k Bohu pred skorumpovanou cirkevnou hierarchiou. Z Listu sv. Pavla Rimanom vieme, že ospravedlnenie pochádza z viery, ako je napísané: „Spravodlivý bude žiť z viery.“ Na ospravedlnenie sa dobré skutky nevyžadujú.²²⁹

Dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o ekumenizme vysvetľuje: „Jedine prostredníctvom Kristovej Katolíckej cirkvi, ktorá je všeobecným prostriedkom spásy, možno dosiahnuť celú plnosť prostriedkov spásy. Veríme totiž, že Pán zveril všetko bohatstvo Novej zmluvy jedine apoštolskému kolégiu, na ktorom sa majú plne začleniť všetci, ktorí už nejakým spôsobom patria k Božiemu ľudu“ (KKC 816).

Náukové napätie medzi Katolíckou cirkvou a Luteránskou federáciou vychádzajúce z Lutherovho ponímania ospravedlnenia našlo 13. októbra 1999 svoje riešenie v prospech ekumenického porozumenia.

²²⁸ Porov.: ŽMIJOVSKÝ, M.: *Semestrálna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002.

²²⁹ MONIN, B.: *Dejiny filozofie*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, Spišské Podhradie : 1994, s. 43.

19.1 Dialóg

Dialóg je jadrom ekumenickej spolupráce a sprevádza ju vo všetkých formách. Dialóg vyžaduje vedieť vypočuť a odpovedať, snažiť sa pochopiť a vedieť pochopiť. To znamená, že máme byť pripravení klásť otázky a byť schopní otázky prijímať. Účastníci dialógu musia byť pripravení, že budú vysvetľovať a modifikovať svoje osobné názory a spôsoby života vedení autentickou láskou k pravde. Základnými prvkami dialógu sú vzájomnosť a angažovanosť.

Od začiatku dialógu musí každá strana u svojho partnera predpokladať vôľu na zmierenie a na zjednotenie v Pravde. Aby sme to mohli uskutočniť, musíme sa prestať stavať navzájom do opozície (*porov. UUS 78*). Po tomto pravdivom spoznaní a nestrannejšom hodnotení učenia, tieto spoločenstvá dosiahnu aj užšiu spoluprácu v akejkolvek činnosti pre spoločné dobro.

V ekumenickom dialógu ide o súčinnosť modlitby a dialógu. Čím je dlhšia a uvedomelejšia modlitba, tým viac umožňuje pohodlnejší dialóg. Treba povedať, že modlitba je na jednej strane podmienkou dialógu a na druhej strane dialógu tiež vyzrieva a stáva sa jeho plodom. Možno povedať, že dialóg plní funkciu spytovania svedomia.

Dialóg je prirodzeným nástrojom porovnávania rozdielnych názorov a predovšetkým skúmania nezhôd, ktoré sú na prekážku plnému spoločenstvu kresťanov. Láska k pravde je najhlbším rozmerom dôveryhodného hľadania plného spoločenstva kresťanov.

Pri dialógu sa nevyhnutne stretávame s problémom rôznych formulácií, ktoré sa používajú v učeniach jednotlivých cirkví a cirkevných spoločenstiev, čo má celý rad dôsledkov pre ekumenické úsilie. Dnes je potrebné, aby sa našli formulácie, ktoré by zachycovali celú skutočnosť, umožnili nám prekonať ich čiastkové chápanie a vylúčili ich chybné výklady. Dialóg nakoniec stavia zúčastnené strany pred skutočné odlišnosti, ktoré sa týkajú viery. Predovšetkým k nim je potrebné pristupovať duchom bratskej lásky.

Dialóg sa nemôže odvíjať len po horizontálnej línii, nemôže sa obmedzovať len na stretnutia, výmenu názorov, alebo dokonca iba darov, ktoré sú vlastné jednotlivým spoločenstvám. Musí mať tiež aj vertikálny rozmer, smerujúci k Vykupiteľovi sveta, ktorý spočíva v spoločnom a vzájomnom uznaní nášho stavu – sme muži a ženy, ktorí zhrešili. Práve tým sa v bratoch žijúcich v spoločenstvách, ktoré nemajú medzi sebou plné spoločenstvo, vytvára ten vnútorný priestor, v ktorom môže Kristus účinne pôsobiť so všetkou mocou svojho ducha.

Pomocou dialógu, ktorého predmetom môže byť široké spektrum otázok týkajúcich sa učenia a pokrývajúce istý časový úsek, alebo jedna prostá otázka zameraná na presne ohraničený čas, to môže byť pastoračný či misijný problém,

kde cirkvi môžu nájsť spoločnú platformu na eliminovanie konfliktov medzi sebou, a tak napomôcť vzájomnú spoluprácu a spoločné svedectvo.

19.2 Učenie o ospravedlnení

Toto učenie podľa zhodného názoru spoločnej luteránsko-katolíckej komisie vyplýva z evanjelia, má sa prijať vierou, ktorá vedie k poslušnosti, teda k samozrejmemu plneniu Božej vôle. Ospravedlnený kresťan je skutočne oslobodený od hriechov, od moci zákona a smrti, slobodný pre službu Bohu a blížnemu. To nie je lacná milosť. Ale svedomité a zodpovedné nasledovanie Pána, ktorý nás vykúpil svojou krvou a ospravedlnil svojou milosťou, ktoré je darom Nebeského Otca. Všetky návrhy a úvahy tejto ekumenickej komisie sú podnetné, je preto žiaduce, aby dialóg pokračoval a priniesol čím viac svetla do ďalších kontroverzných otázok, a tak prispel k praktickému riešeniu nejasností a napätí v živote Cirkvi. Minulé rozdelenia majú sa preklenúť prítomným i budúcim zmierením aj možným zjednotením.²³⁰

Pojem ospravedlnenie jednoduchí ľudia bez vzdelania veľmi nepoznajú. Pojem vyjadruje to, čo slová pokánie, zmena života, náprava, obrátenie... Má však širší význam. Najprv sa človek rozhodne zmeniť svoj život, prizná si svoju vinu pre škodu, ktorú zavinil a chce robiť pokánie, aby ju napravil. Pokánie pre milosť nám získal Ježiš na kríži, ktorý predchádza naše úsilie, odpúšťa nám hriechy a zároveň nás posväcuje milosťou posväcujúcou. Svätý Pavol hovorí, že človek sa stáva novým stvorením. Výraz ospravedlniť hovorí o spravodlivosti pred Bohom, ktorá je často v protiklade so spravodlivosťou tohto sveta. Človek nemôže zistiť mnohé dôležité okolnosti, nevidí do ľudského zmýšľania, podlieha korupcii, nejde do dôsledkov pri náprave zla, atď. Ježiš hovorí: „Bezomňa nemôžete nič urobiť.“ Myslí sa tu na ducha života a dobré skutky, na ktoré potrebujeme milosť.²³¹

Naše ospravedlnenie pochádza z Božej milosti. Milosť je priazeň, nezaslúžená pomoc, ktorú nám dáva Boh, aby sme odpovedali na jeho pozvanie stať sa Božími deťmi, adoptovanými synmi, účastníkmi na Božej prirodzenosti a na večnom živote (*porov. KKC 1996*).

Tridentský koncil o ospravedlnení urobil toto uznesenie: „Cirkev učí, že ospravedlnenie človeka je nielen odpustenie hriechov, ale aj obnovenie a posvätenie vnútorného človeka pre dobrovoľné prijatie spasiteľnej milosti, takže z človeka nespravodlivého sa stane človek spravodlivý.“ Taký človek neberie nadarmo Božiu milosť, ale s ňou spolupracuje, čo dokazuje konaním dobrých skutkov. Tridentský koncil dáva v tomto smere nasledovnú úpravu: „Dobré

²³⁰ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. 1997, s. 82.

²³¹ DUCHOŇOVÁ, X.: *O spoločnom vyhlásení*. In: *Katolícke noviny : Týždenník pre náboženské a spoločenské otázky*. Bratislava : Verzus, 1849, roč. 114, č. 50/1999, s. 4.

skutky konáme pre zásluhy skrze vieru a pokánie, ako aj predsavzatie k dobrému. Boh sa k človeku nakláňa a vlieva mu spravodlivosť tak, aby si zaslúžil rozhojnené milosti a život večný. Je to možné len z Božej milosti, nie z vlastnej moci, ale jedine na základe spravodlivosti, ktorú človeku dáva Boh.²³²

Druhý vatikánsky koncil o ekumenizme hovorí: „Tí kresťania, ktorí otvorene vyznávajú Ježiša Krista ako Boha a Pána a jediného Prostredníka medzi Bohom a ľuďmi, na slávu jediného Boha Otca i Syna i Ducha Svätého. Vieme síce, že jestvujú nemalé nezhody z učením Katolíckej cirkvi i o Kristovi, vtelenom Slove Božom a o diele vykúpenia, a preto i o tajomstve a úlohe Cirkvi a o zástoji Márie v diele spasenia. Teší nás však, keď vidíme, že naši oddelení bratia sa upriamujú na Krista ako na prameň a stredobod cirkevného spoločenstva. Túžba po spojení s Kristom ich čoraz viac pobáda hľadať jednotu, ako aj vydávať svedectvo o svojej viere všade medzi národmi.“²³³

19.3 O spoločnom vyhlásení

Medzi Katolíckou cirkvou a Evanjelickou cirkvou boli rozdiely, trvalo však vyše 450 rokov, kým po dôkladnejšom štúdiu obe strany zistili, že nepresne chápú náuku druhej cirkvi. Vysvetlili si svoje stanoviská a získali názor, že v tejto otázke, podobne ako v mnohých iných otázkach, vyznávame tú istú náuku. Napr. v Bohu sú tri osoby: Otec, Syn a Duch Svätý, že Boh stvoril svet, že Ježiš Kristus je pravý Boh a pravý človek, že sa mocou Ducha Sv. narodil z Panny Márie, vykúpil nás smrťou na kríži, vstal z mŕtvych, že Kristus ustanovil krst na odpustenie hriechov, že Sv. písmo je napísané z vnuknutia Ducha Svätého, že jestvuje nebo a peklo, aj keď v niektorých detailoch sú medzi cirkvami isté rozdiely.

V otázke ospravedlnenia však obe cirkvi spoločne vyznávajú, že ho nezískavame pre dobré skutky, že to nie je naša šikovnosť, múdrosť alebo mravná dokonalosť, ale už iniciatíva pochádza od Boha, ktorý robí prvý krok a vychádza nám v ústrety. Dobré skutky sú ovocím našej spolupráce s Božou milosťou a prejavom nového spôsobu života, že si chceme udržať stav posväcujúcej milosti. Popudom je postupné napĺňanie stavu Ježišovej veľkňazskej modlitby: Otče, daj, aby všetci boli jedno, ako som ja v tebe a ty vo mne, aby aj oni v nás boli jedno, aby svet uveril, že si ma ty poslal.²³⁴

Neoddeliteľnou súčasťou spoločného vyhlásenia je úvod, kde sa podrobne vysvetľuje o ospravedlnení, ktoré bolo jednou z príčin rozkolu cirkvi. Má 44 bodov. Názvy jednotlivých častí sú: Úvod – Biblické poslanstvo ospravedlnenia –

²³² FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. s. 64.

²³³ POLČIN, S.: *Druhý vatikánsky koncil*. 1970, s. 202.

²³⁴ Porov.: DUCHOŇOVÁ, X.: *O spoločnom vyhlásení*. 1999, s. 4.

Ospravedlnenie ako ekumenický problém – Spoločné chápanie ospravedlnenia – Vysvetlenie spoločného chápania ospravedlnenia – Dôležitosť a prínos dosiahnutého konsenzu. Podstatná myšlienka vyjadrená v prílohe k Spoločnému vyhláseniu hovorí: „Katolícka cirkev a Svetový luteránsky zväz spoločne vyznávajú, že iba skrze milosť a vieru v spásonosné dielo Kristovo a nie na základe našich zásluh nás Boh prijíma a dostávame Ducha Sv., ktorý obnovuje naše srdcia, uspôsobuje nás a povoláva nás konať dobré skutky. Podpisaniu vyhlásenia predchádzali desaťročia tuhého teologického zápasu medzi dvoma cirkvami. Posledné výhrady Vatikánu sa prekonalí a obe strany sa dohodli na Spoločnom oficiálnom stanovisku v Dodatku. Dostatočné dokumenty boli potrebné pre zostávajúce diferencie, ktoré však už nerozdeľujú obe cirkvi.²³⁵ Predstavitelia Katolíckej cirkvi a Svetového luteránskeho zväzu podpísali 31. októbra 1999 v Augsburgu Spoločné vyhlásenie o ospravedlnení.

Z povedaného vyplýva, že ospravedlnenie a spása sa kresťanovi dostáva z milosti, ide len o to, že túto milosť treba využívať a nie zanedbávať. Tak ako hovorí sv. Pavol: „Ako jeho spolupracovníci napomíname vás, aby ste milosť Božiu neprijímali nadarmo“ (*porov. 2 Kor 6,1*).

„Spoločné vyhlásenie síce neznamená jednotné cirkevné spoločenstvo, ale je veľkým krokom k cieľu – jednote v zmierenej rôznosti. Ako ďalší krok chcú katolíci a luteráni okrem iného hovoriť o otázke úradu v Cirkvi, o náuke o Cirkvi a o sviatostiach.“²³⁶

Veríme, že jednota, „ktorú Kristus na začiatku daroval svojej Cirkvi,... pretrváva neodňateľne v Katolíckej cirkvi, a dúfame, že sa bude deň čo deň zveľaďovať až do skončenia vekov.“ Kristus ustavične dáva svojej Cirkvi dar jednoty, ale Cirkev sa musí stále modliť a pracovať na tom, aby udržiavala, posilňovala a zdokonaľovala jednotu, ktorú pre ňu chce Kristus. Preto sám Ježiš v hodine svojho umučenia prosil a ani teraz neprestáva prosiť Otca o jednotu svojich učeníkov: „... aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás jedno, aby svet uveril, že si ma ty poslal“ (*Jn 17,21*). Túžba po obnovení jednoty všetkých kresťanov je Kristov dar a výzva Ducha Svätého“ (*KKC 822*).

19.4 Ukončenie stáročného sporu

Priblížili sme sa o malý krôčik k jednote kresťanov. Teologický dialóg je nevyhnutným predpokladom zblíženia, lebo prispieva k vyjasňovaniu sporných vieroučných otázok. Poukazujú na zhodné stanoviská i na hranice, ktoré zatiaľ nemožno prekročiť, lebo vieroučné rozdiely v nich sú podstatné. Katolícka cirkev chápe ekumenizmus ako cestu hľadania Kristovej pravdy, nie ako cestu

²³⁵TKKBS.: *Ukončenie stáročného sporu*. In: *Život Cirkvi*. Bratislava : LÚČ, č. 45/1999, s. 4.

²³⁶Porov.: DUCHOŇOVÁ, X.: *O spoločnom vyhlásení*. 1999, s. 4.

kompromisov. Katolícka cirkev bude poukazovať na tento dôležitý krok ekumenizmu, z hľadiska ohlasovanej viery sa však nič nemení, lebo Katolícka cirkev sa stále pridržiava toho, čo definovala na Tridentskom koncile: „Kto hovorí, že človek sa môže pred Bohom ospravedlniť svojimi skutkami, ktoré sa konajú silami ľudskej prirodzenosti alebo podľa učenia Zákona bez Božej milosti, ktorá je daná skrze Ježiša Krista, nevyznáva katolícke učenie.“²³⁷

Pozoruhodné sú poznámky k listu Jakuba, kde sa v úvode katolíckeho prekladu hovorí, že pravá viera musí byť činorodá, musí sa prejavovať aj skutkami. Jakubov dôraz na dobré skutky, bez ktorých je viera mŕtva: takže „zo skutkov býva človek ospravedlnený, a nie zo samej viery.“ V otázke ospravedlnenia, ako vidíme, nie je medzi evanjelikmi a katolíkmi nepreklenuteľný rozpor, ide len o to, aby sa biblické miesta, ktoré sa týkajú tejto otázky, nevykladali jednostranne, ale v kontexte s celým učením Biblie.²³⁸

Luteráni a katolíci sú si podľa Vyhlásenia jednotní v tom, že človek sa voči Bohu nijakým spôsobom nemôže odvolávať na svoje snahy a dobré skutky. Je odkázaný len na spásnu milosť Boha. Doslova sa v dokumente hovorí: „Len z milosti vo viere v spásonosný čin Krista a nie z dôvodov našich zásluh nás Boh prijíma a dostávame Ducha Svätého, ktorý obnovuje naše srdcia a robí nás schopnými dobrých skutkov a povoláva nás k nim.“²³⁹

„Starosť o obnovenie jednoty sa týka celej Cirkvi a to tak veriacich, ako aj pastierov. Ale treba si uvedomiť, „že toto sväté predsavzatie obnoviť jednotu všetkých kresťanov v jednej jedinej Kristovej cirkvi presahuje ľudské sily a schopnosti“. Preto celú svoju nádej vkladáme „do Kristovej modlitby za Cirkev, do Otcovej lásky k nám a do sily Ducha Svätého“ (KKC 882).

Záver

Pán Ježiš ako Hlava cirkvi modlí sa za svoju Cirkev a jej veriacich, aby „všetci jedno boli“. On nám dal Ducha Svätého, aby sme sa v tomto Duchu navzájom milovali a spoločne sa modlili. Spoločná modlitba je základom a východiskom kresťanského bratstva a jednoty. Najvyšší Pán nám prikázal modliť sa a vyzývať Boha „v duchu a pravde“. V Júdovom liste je napísané: „Ale vy, milovaní, budujte sami seba na svojej presvätej viere a modlite sa v Duchu Svätom. Udržujte sa v Božej láske a očakávajte milosrdenstvo Pána Ježiša Krista vo večný život“ (Júd 20,3). Tieto slová možno pokladať za návod, ba program ekumenického zblížovania kresťanov. Keď sa ekumenický dialóg bude viesť v tomto duchu, v láske a otvorenosti, Pán ho požehná a privedie k cieľu.²⁴⁰

²³⁷ DUCHOŇOVA, X.: *O spoločnom vyhlásení*. 1999, s. 4.

²³⁸ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. s. 91.

²³⁹ TK KBS.: *Ukončenie stáročného sporu*. 1999, s. 4.

²⁴⁰ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. s. 214.

Resumé

Dejiny Slovenska sú poznačené náboženským delením. Nové storočie má byť poznačené snahou o zjednotenie. Práca poukazuje, že ekumenizmus má zintenzívniť bratské vzťahy medzi cirkvami a cirkevnými spoločnosťami. Je čas cesty dialógu medzi cirkvami. Ekumenizmus na Slovensku si vyžaduje solídnu prácu, poznávanie, hľadania toho, čo máme spoločné, čo nás spája, čo môžeme využiť pri stretnutiach. Ekumenická práca na Slovensku zo strany Rímskokatolíckej cirkvi sa chce uberať v súlade s jednotou viery a nariadení, ktoré navzájom spájajú katolíkov. Pravý ekumenizmus sa musí vyhýbať nesprávnym, nejasným a nepravým hodnotám, ktoré by mohli viesť k zhoršeniu vzťahov, spolužitia medzi vierovyznaniami. Je potrebné rešpektovať smernice Cirkvi, a tak hľadať jednotu kresťanov. Ekumenizmus si vyžaduje angažovanosť hierarchie ako aj každého člena Cirkvi. Cieľ, rámec a metódy formovania sa majú vovádzať do praktického života. Pätnásť cirkví a náboženských spoločností na Slovensku, ktoré sú registrované, majú v budúcnosti možnosť dokázať to, čo učia, veria a hlásajú o láske, viere i nádeji.

Resümee

Auch die Geschichte der Slowakei sind mit der religiösen Teilungen gekennzeichnet. Das neue Jahrhundert soll mit der Bemühung um die Einheit gekennzeichnet werden. Diese Behandlung zeigt, dass die ökumenische Bewegung die brüderliche Beziehungen zwischen den christlichen Gemeinschaften vertiefen soll. Es ist die Zeit des Dialogs da. Die ökumenische Bewegung auf der Slowakei befördert eine solide Arbeit des gegenseitigen Kennlernens, des Suchens der gemeinsamen Werten und alles was uns gegenseitig vereint ausnutzen bei den gemeinsamen Zusammentreffungen.

Die ökumenische Arbeit auf der Slowakei aus der Seite der katholische Kirche muss sich entwickeln in den Intentionen mit der Einheit des Glaubens und mit den Einordnungen, die für alle Katholiken verbindlich sind. Das richtige Ekumenismus muss meiden jeder Praxis, die zur Verschelchtung der gegenseitigen Beziehungen zwischen der Andersgläubigen. Man muss dabei auch die Hinweise der Kirche respektieren und so suchen die Einheit.

Ekumenismus verlangt die Engagierung allen Christen, wie die Mitglieder Hierarchie, so auch die einfachen Christen. Ziel, Rahmen und die Methoden der Formation sollen ins praktischen Leben eingeführt werden. Fünfzehn registrierten Kirchen und religiösen Gemeinschaften sollen in der Zukunft zeigen, was sie über die Liebe, den Glauben und die Hoffnung lehren und glauben.

Résumé

L'histoire de la Slovaquie est marquée aussi de la division religieuse. Le nouveau siècle doit être caractérisé par l'effort de l'unité. L'oeuvre présente fait comprendre que l'Ecumenisme doit accélérer relations fraternelles parmi églises différentes et communautés différentes. L'époque de dialogue ecumenique est parvenue. L'ecumenisme à la Slovaquie exige l'effort solide que cherche et apprend, pendant les rencontres, ce que nous avons en commun, ce que nous unit et lie. Mouvement ecumenique de l'Église catholique à la Slovaquie veut marcher d'accord avec les instructions que unissent tous les catholiques. L'ecumenisme authentique doit éviter les valeurs incorrectes, peu claires et faussées, qui pourraient aggraver les relations parmi les confessions diverses. Il est nécessaire respecter les instructions de l'église et ainsi chercher l'unité des chrétiens. L'ecumenisme exige si l'activité de hiérarchie que de chaque membre de l'église. Le but, le cadre et les méthodes de formation doivent introduire dans la vie pratique. Les quinze églises et confessions enregistrées à la Slovaquie ont la possibilité de démontrer ce qu'ils enseignent, croient et énoncent de l'amour, de la foi et de l'espoir.

Zoznam bibliografických odkazov

BALOGA, M.: *Ekuména, dialóg*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

BENKO, F.: *Zásady ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

BOČA, M.: *Analýza ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

CERETI, G.: *Ecumenismo* (Conversione della Chiesa). Milano : Rizzioni san Paolo, 1995, ISBN 88-215-3042-6.

CESARETO, V.: *La religiosità in Italia*. II edizione. Milano : Arnoldo Mondadori editore, 1995, ISBN 88-04-41060-4.

CÍSAŘ, I.: *Jednota křesťanů*. Řím : Křesťanská Akademie, 1987.

DRÁB, P.: *Ekumenizmus v pastorácii*. In: *Studia theologica scepusiensia* Nr.2., Spišské Podhradie : Kňazský seminár, 1998, 260 s., ISBN 80-7142-062X.

DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1998, 218 s., ISBN 80-7165-116-8.

Ekumenická charta. Trnava : SSV, 2001, 79 s. ISBN 80-7162-378-4.

ESCRIVÁ, J.: *Brázda*. Trnava : SSV, 1996, 275 s., ISBN 80-85198-85-1

FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, 227 s., ISBN 80-7165-080-3.

FILO, J.: *Ekumenizmus nie je jednosmerná cesta*. Trnava : SSV, Katolícke noviny: 2001, č. 16, ISSN 0139-8512.

FIORES, S.: *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1999. 1295 s., ISBN 80-7192-338-9.

HIRKA, J.: *Obnova Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku vo svetle dokumentu II. vatikánskeho koncilu Orientalium Ecclesiarum*. Trnava : SSV, Duchovný pastier, 2002, č. 9, ISSN 0139-861X.

HOLÍK, M.: *Zásady ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

HRBČEK, Š.: *Ekumenizmus a pojmy*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

HRYNIEWICZ, W.: *Na drodze pojednania*. Wydanie prvé. Warszawa : Werbum, 1998, ISBN 83-7192-030-X.

HUNTINGTON, S. B.: *The clash of civilisations and the remarkung of world order*. New York : Simon and Schuster, 1969, ISBN 0-684-81164-2.

HUČKO, L.: *Deklarácia Nostra aetate o postoji Cirkvi k nekresťanským náboženstvám*. Trnava : SSV, Duchovný pastier, 2002, č. 9, ISSN 0139-861X.

HURÁK, J.: *Integrácia do Európy*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*. Trnava : SSV, 2001, 89 s., ISBN 80-7162-345-8.

JÁN PAVOL II.: *Oriente lumen*. Trnava : SSV, 1995.

JÁN PAVOL II.: *Ut unum sint*. Trnava : SSV, 1996, 126 s., ISBN 80-7162-148-X.

JURČÁGA, P.: *Ekumenické hnutia Európy*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

JURČÁGA, P.: *Oddelené cirkvi*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

JURKO, J.: *O dokumentoch Druhého vatikánskeho koncilu*. Bardejov : Bens, 2000.

JURKO, J.: *Druhý vatikánsky koncil*. Bardejov : Bens, 2000, 276 s., ISBN 80-968225-2-7.

KALAJČÁK, M.: *Protestantizmus a ekumenizmus*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

Katechizmus Katolíckej cirkvi. Trnava : SSV, 2000, 918 s., ISBN 80-7162-253-2.

Kelly, J. N. D.: *Pápeži dvoch tisícročí*. Bratislava : Roal, 1994, 288 s., ISBN 80-88706-00-9.

Kódex kánonického práva. Trnava : SSV, 1996, 894 s., ISBN 80-7162-061-0.

KONEČNÝ, A.: *Liturgia a ekumenizmus*. In: *Studia theologica scepusiensia* Nr. 2. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka, 1998, 260 s., ISBN 80-7142-062X.

KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA: *Pastiersky list biskupov Slovenska o Európskej integrácii*. Trnava : SSV, 2002, 51 s., ISBN 80-7162-408-X.

KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: *Vyhlásenie Dominus Iesus*. Bratislava : Vydavateľstvo Don Bosco 2000, 38 s., ISBN 80-7162-327-X.

KUMOR, B.: *Cirkevné dejiny (Ranný kresťanský stredovek)*. Levoča : Vydavateľstvo Polypress, 2001.

LANG, A. a kol. : *Církev - stĺp a opora pravdy*. Brno : Velehrad, 1993.

LUŽNÝ, D.: *Nová náboženský hnutí*. Brno : Masarykova univerzita, 1997, 182 s., ISBN 80-210-1645-0.

MATKA TEREZA: *Môj život*. Trnava : SSV, 2002.

MONDIN, B.: *Dejiny filozofie (Novovek)*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka, 1994.

MÓRES, R.: *Témy dialógu*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

NOVOTNÝ, F.: *Seminárna práca z ekumenizmu. Prehľad nových hnutí*. Spišské Podhradie, 2000.

PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV:

Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme. Trnava : SSV, 1994, 164 s., ISBN 80_7162-076-9.

PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi.* Zvolen : Jas, 1992, 64 s., ISBN 80-900548-4-6.

PIATÁK, J.: *Dokumenty Vatikánu.* Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

POLČIN, S.: *Druhý vatikánsky koncil I.* Rím : Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda, 1970, 342 s.

POLČIN, S.: *Druhý vatikánsky koncil II.* Rím : Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda, 1970, 349 s.

POLLÁK, V.: *Roviny ekumenizmu.* Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

POSPÍŠIL, J.: *Novoroční ekumenická bohoslužba.* In : *Revue pro církevní právo.* Praha : ICHTYS, roč. 1998. č. 3, 1998.

RATAJ, A.: *Nekresťanské náboženstvá.* Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

RATZINGER, J.: *Svetový kongres cirkevných hnutí: Vatikán 27. - 29. mája 1998.* Trnava : SSV, 1998, 69 s., ISBN 80-7162-239-7.

RIMBALA, J.: *Pápeži a ekumenizmus.* Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

SAKMÁR, P.: *Ekumenizmus v masmédiách.* Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

SECONDIN, B.: *Nová hnutí v Cirkvi.* Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství s. r. o., 1999.

SCHÜTTE, H.: *Ekumenický katechizmus.* Praha : Vyšehrad, 1999, 256 s. ISBN 80-7021-267-5.

SKALICKÝ, K.: *Ekumenizmus na Druhom vatikánskom koncile.* Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1997, 134 s., ISBN 80-7192-164-5.

SPUCHLÁK, J.: *Metodika písania a prípravy diplomovej práce.* Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka, 2000.

STANČEK, Ľ.: *Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus.* Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka, 2002, 230 s., ISBN 80-7142-102-2.

STANČEK, Ľ., BURIKOVÁ, A.: *Fenomén ekumenizmu.* Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka : Spišské Podhradie, 2002, 92 s., ISBN 80-7142-101-4 49.

Sväté písmo. Trnava : SSV, 1996, 2623 s., ISBN 80-7162-152-8, ISBN 0-86516-335-9.

TOMAŠOV, M.: *Vatikán a ekumenizmus.* Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

TOMEK, P.: *Ekumenický rozmer Cirkvi.* Vrúcko - Banská Bystrica : 1998, 140 s., ISBN 80-967862-2-9.

TOMEK, P.: *Dôsledky ekumenického rozmeru Druhého vatikánskeho koncilu podľa dekrétu Unitatis redintegratio – o ekumenizme pre pastoračiu na Slovensku*. Trnava : SSV, Duchovný pastier, 2002, č. 9. ISSN 0139-861X.

TOMKA, M., ZÜLEHNER, P.: *Gott nach dem Kommunismus* (Religion in den Reformländern Ost (Mittel) Europas). Wien : Pastorales Forum, Scgwabenverlag, 1999. ISBN 3-7966-0939-2.

TONDRA, P.: *Ekumenické pobožnosti*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

TÓT, M.: *Perspektívy ekumenizmu*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

VÁCLAVOVÁ, V., KOSSEY, P., MURDZA, P.: *Kresťanské hnutia, združenia a inštitúcie laikov na Slovensku*. Bratislava : LÚČ, 2000.

VASIĽ, C.: *Patriarchálne cirkvi v Kódexe kánonov východných cirkví*. Trnava : Dobrá kniha, 1999.

VRABLEC, J.: *O otázkach viery*. Bratislava : Lúč, 1992.

VRABLEC, J., JARAB, J., STANČEK, Ľ.: *Chod'te aj vy do mojej vinice I*. Trnava : SSV, 1997, s. 266. ISBN 80-7162-165-X.

VRABLEC, J., JARAB, J., STANČEK, Ľ.: *Chod'te aj vy do mojej vinice II*. Trnava : SSV, 1997, s. 266. ISBN 80-7162-165-X.

WEAG, G.: *Nové komunity v 3. tisícročí*. Bratislava : LÚČ, 2001.

ŽMIJOVSKÝ, M.: *Perspektívy ospravedlnenia*. Spišská Kapitula : 2002. Semestrálna práca.

Bibliografický odkaz z internetu:

<http://www.sweb.cz/t.e.a.r./Osektach.html>

<http://www.muweb.cz/www/mirap/sekty.htm#new>.

<http://www.rael.host.sk/index.php>

<http://www.civil.gov.sk/casopis/2002/1312zc.htm>.

<http://acs-net.sk>. (4.12.2002).

<http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/bjb.htm>. (4.12.2002).

<http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/cb.htm>. (4.12.2002).

<http://www.cb.sk/cb-index.html>. (4.12.2002).

<http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/ccsh.htm>. (4.12.2002).

<http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/ecm.htm>. (4.12.2002).

<http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/rkc.htm>. (4.12.2002).

<http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/ecav.htm>. (4.12.2002).

<http://www.ekumena.sk/erc/cirkvi/skc.htm>. (4.12.2002).

<http://www1.osu.cz/zaklad/filozofi/katedry/filozofie/clanky/cirkve7.htm>. (4.12.2002).

<http://jsla.szm.sk/so20/index.htm>. (12.12.2002).

<http://jsla.szm.sk/so20/index.htm>. (12.12.2002).

<http://www.radiovaticana.cz/archiv/projevy.htm>. (13.12.2002).

ĽUBOMÍR STANČEK - Objavovanie ekumenizmu

ĽUBOMÍR STANČEK

Objavovanie ekumenizmu

Prvé vydanie

Tlač: Tlačiareň J. Kušnír, združenie podnikateľov

Vydal: Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka
Spišská Kapitula – Spišské Podhradie
2003

ISBN: 80-968909-7-2

EAN: 9788096890972

Knižnica autora

Homílie:

Nedel'a s Božím slovom – A
Boh žije vo svojom slove
Nedel'a s Božím slovom – Sviatosti
Nedel'a s Božím slovom – Desatoro
Nedel'a s Božím slovom – B
Nedel'a s Božím slovom. – O modlitbe
Nad Božím slovom I., II., III.
Ja som pravda I., II.
Ja som Cesta
Ja som Sol'
Ja som Láska
Ja som Slovo
Ja som Život
Ja som Sviatosti
Všedné dni s Božím slovom I., II., III.
Ponúknuté slovo
Otvorené srdce
S Máriou ku Kristovi
Návrat k Otcovi
Neumlčané slovo
Slovo kvasom
On je Slovo
S Ježišom k Otcovi
Ohlásit' evanjelium Kráľovstva
Evanjelium slovom
Pohrebné homílie
Sobášne homílie
Pastoračné homílie
Áno, Bohu slovom

Vedecké práce:

Malá metóda a najplnšia forma kázne
Homiletika Jozefa Vrableca
Homiletika v novej evanjelizácii
Kňaz rétor
Chod'te aj vy do mojej vinice I., II.
Človek v spektre pohľadu
Znaky časov I.
Aktuálne otázky pastorácie
V mene Božom
Misiológia, Misijný fenomén
Fenomén ekumenizmu
Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus
Pastoračné dokumenty Jána Pavla II.
Objavovanie ekumenizmu, Porozumieť' misiológii